

VAASAN KAUPUNGIN LIIKUNTAPAIKKATUTKIMUS
Perusliikuntapaikkojen tarjonta ja fyysinen saavutettavuus

Jaakko Saarinen

Liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielma
Liikuntatieteellinen tiedekunta
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2018

TIIVISTELMÄ

Saarinen, J. 2018. Vaasan kaupungin liikuntapaikkatutkimus: perusliikuntapaikkojen tarjonta ja fyysinen saavutettavuus. Liikuntatieteellinen tiedekunta, Jyväskylän yliopisto, liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielma, 90 s., 6 liitettä.

Tämän pro gradu -tutkielman tarkoituksena oli tutkia Vaasan liikuntapaikkatarjontaa, liikuntapaikkojen fyysistä saavutettavuutta sekä liikuntapaikkainvestointien kohdentumista 2000-luvulla. Tarjontaa ja saavutettavuutta tarkasteltiin eri liikuntapaikkatyyppien ja ikäryhmien osalta. Tutkittaviksi tapauksiksi valittiin liikuntasalit, pallokentät, lähiliikuntapaikat, jää-, liikunta- ja uimahallit, kuntoradat ja ladut, luistelukentät ja kaukalot, kuntokeskukset ja kuntosalit sekä yleisurheilukentät. Liikuntapaikkainvestointien kohdentumista tarkasteltiin kunnan sekä Vaasanseudun Areenat kuntayhtymän toteuttamien investointien osalta.

Tutkimus oli kvantitatiivinen tapaustutkimus, jossa käytettiin kuvailevaa tutkimusotetta. Tutkimusaineisto koostui Jyväskylän yliopiston ylläpitämästä Lipas-tietokannasta ladatuista liikuntapaikkatiedoista ja tilastoraporteista, kunnan investointiraporteista sekä tutkimuksessa käytetystä teoriapohjaisesta aineistosta. Analyysimenetelmänä käytettiin tilastollisesti kuvaavaa analyysia. Tarjontaa ja investointien kohdentumista kuvaava aineisto käsiteltiin tilastollisesti analysoitavaan muotoon Microsoft Excel taulukkolaskentaohjelmalla. Saavutettavuustarkastelut tehtiin Lipas-paikkatietoaineiston pohjalta ArcGIS PRO -ohjelmalla.

Tulosten mukaan Vaasassa oli kesäkuussa 2018 yhteensä 431 liikuntapaikkaa. Liikuntapaikkojen lukumäärällisen tarkastelun mukaan paras tarjonta suhteessa väestöön oli lähiliikuntapaikkojen, kuntokeskusten ja kuntosalien osalta. Lisäksi Vaasassa oli tarjonnaltaan hyvin suuria yli 500 neliön liikuntasaleja ja tekonurmipintaisia pallokenttiä. Vastaavasti heikointa tarjontaa oli yleisurheilukenttien sekä kuntoratojen ja latujen osalta. Parhaiten vaasalaiset saavuttivat luistelukentät ja kaukalot sekä 500 metrin että 1,5 kilometrin etäisyydeltä ja liikuntahallit viiden kilometrin etäisyydeltä. Vastaavasti heikointen saavutettavissa olevia liikuntapaikkatyyppinä olivat lähiliikuntapaikat 500 metrin etäisyydeltä sekä jäähallit 1,5 ja viiden kilometrin etäisyydeltä. Kouluikäiset 7–15-vuotiaat saavuttivat liikuntasalit, pallokentät sekä luistelukentät ja kaukalot selvästi muita kohderyhmiä heikommin. Tulosten mukaan Vaasa oli investoinut liikuntapaikkoihin vuosien 2000–2016 välisenä aikana valtakunnallista keskiarvoa enemmän. Liikuntapaikkarakentamisen investoinnit kohdentuivat jalkapallostadioniin, jää- ja uimahalliin, monitoimiareenaan, yleisurheilu- ja pallokenttiin sekä lähiliikuntapaikkoihin.

Tulokset vastasivat hyvin tutkimukselle asetettuja tavoitteita. Tuloksista voidaan päätellä, että rakentaminen Vaasassa on seurannut hyvin valtakunnallista kehitystä ja tarjonta vastaa liikuntapaikkojen yleisyyden osalta valtakunnallista tilannetta. Lisäksi tulokset viittaavat siihen, että rakennetut liikuntapaikat sijainniltaan palvelevat paremmin aikuis- ja eläkeikäistä väestöä. Rakentaminen on investointien kohdentumisen osalta mukaillut valtakunnallisia painopistealueita. Tutkimuksessa tuotetut tulokset vastasivat vain tietyiltä osin liikuntapaikkatarjonnan kokonaisuutta, mikä heikensi tutkimuksen luotettavuutta. Tuotettua tietoa voidaan monilta osin hyödyntää liikuntapaikkarakentamisessa ja liikuntapaikkarakentamista palvelevan päätöksenteon tukena.

Asiasanat: Liikuntapaikka, liikuntapaikkojen fyysinen saavutettavuus, liikuntapaikkatarjonta

ABSTRACT

Saarinen, J. 2018. Vaasa Sport Facility Study: The supply and spatial accessibility of specific sports facilities. Faculty of Sport and Health Sciences, University of Jyväskylä, Master's thesis in Social Sciences of Sport, 90 pp., 6 appendixes.

The purpose of this master's thesis was to study the supply of Vaasa's sports facilities, the spatial accessibility of sport facilities and the targeting of sport facility investments in the 21st century. The supply and accessibility were examined for different types of sports facilities and age groups. Sport halls, football fields, neighborhood sport facilities, ice- and swimming halls, fitness training and skiing tracks, ice skating fields and rinks, fitness centers and gyms, as well as athletic tracks were selected for examination. The focus of the sports facility investments was examined for the sport site investments made by the city of Vaasa and Vaasanseudun Areenat kuntayhtymä.

The study was a quantitative case study using descriptive research material. The research material consisted of sport facility data and statistical reports downloaded from the Lipas database maintained by the University of Jyväskylä. The community's investment reports and theoretical material were also used in the research. The analytical method used was descriptive statistical analysis in the Microsoft Excel spreadsheet program. Accessibility assessments were made on the basis of the Lipas location database using ArcGIS PRO.

According to the results, in June 2018 Vaasa had a total of 431 sports facilities. As claimed by a numerical view of the sports facilities, the best offer in relation to the population was for neighborhood sport facilities, fitness centers and gyms. In addition, Vaasa had a very good provision of sport halls over 500 square meters as well as artificial grass fields. Athletic tracks, fitness training and skiing tracks had the weakest supply. The best spatial accessibility for the citizens of Vaasa was to the ice skating fields and rinks within 500 meters and 1.5 kilometers catchment area and sports halls within 5 kilometers distance from the sport facility. Correspondingly, the weakest spatial accessibility to sport facilities had the neighborhood sport facilities within 500 meters catchment area and indoor ice rink within 1.5 kilometers and 5 kilometers distance from the sport facility. School children between ages 7 and 15 reached sport halls, football fields and ice skating fields and rinks far worse than other target groups. The results suggest that Vaasa has invested in sport facilities over the period 2000–2016 above the national average. Investments in sport facilities were targeted at the football stadium, athletic tracks, sport and swimming halls, football fields and neighborhood sport facilities.

The results were well in line with the research objectives. It can be concluded from the results that construction of sport facilities in Vaasa has followed well the national development and the supply corresponds to the nationwide situation with regard to the frequency of sport facilities. In addition, the results suggest that the built sport facilities are better placed to serve adults and elderly populations. As regards to the investment targeting, the construction had adapted national priorities. The results produced in the study corresponded only to a certain extent to the supply of sport facilities, which weakened the reliability of the study. The information produced can, in many respects, be used to support the decision-making that serves the purpose of building sport facilities.

Key words: Sport facility, spatial accessibility of sport facilities, supply of sport facilities

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

1	JOHDANTO	1
1.1	Tutkimusongelmien määrittely	2
1.2	Tutkimuksen rajaukset	3
1.3	Tutkimuksen rakenne ja eteneminen	4
2	TUTKIMUKSEN KESKEISET KÄSITTEET	6
2.1	Liikuntapaikka	6
2.2	Liikuntapaikkatarjonta	7
2.3	Liikuntapaikkojen fyysinen saavutettavuus	11
3	LIIKUNTAPAIKKARAKENTAMINEN LIIKUNTAPOLITIIKASSA	15
3.1	Liikuntapolitiikan strategiset linjaukset 2000-luvulla	15
3.2	Liikuntalaki	17
3.3	Julkisen sektorin toimijoiden roolit liikuntapolitiikassa	18
3.4	Liikunnan resurssit ja avustuspolitiikka	20
4	LIIKUNTAPAIKKARAKENTAMISEN KEHITYS SUOMESSA	22
4.1	Liikuntapaikkarakentaminen 1930–1950-luvuilla	22
4.2	Liikuntapaikat monipuolistuvat 1960-luvulta	23
4.3	Liikuntalaki säätelee kehitystä 1980-luvulla	25
4.4	Laman vaikutukset liikuntapaikkarakentamiseen 1990-luvulla	26
4.5	Laajempaan olosuhdepolitiikkaan 2000-luvulla	26
5	SUOMALAISTEN LIIKUNTAKÄYTTÄYTYMISESTÄ	28
5.1	Lapset ja nuoret	28
5.2	Aikuisväestö	30
5.3	Harrastetut liikuntalajit ja -muodot	36
5.4	Käytetyimmät liikuntapaikat ja -ympäristöt	37
6	VAASA TUTKIMUSKOHTENA	40

6.1 Perustietoa Vaasan kaupungista	40
6.2 Strateginen konteksti	41
6.3 Taloudellinen konteksti	43
7 TUTKIMUKSEN METODOLOGIA	45
7.1 Kvantitatiivinen tapaustutkimus	45
7.2 Tutkimusaineisto ja tietolähteet	46
7.3 Aineiston käsittely ja analysointi	48
8 TUTKIMUKSEN TULOKSET	50
8.1 Liikuntapaikkojen määrä, omistajuus ja ylläpito	50
8.2 Liikuntasalit	52
8.3 Pallokentät	55
8.4 Lähiliikuntapaikat	58
8.5 Kuntoradat ja ladut	60
8.6 Luistelukentät ja kaukalot	62
8.7 Liikunta-, jää- ja uimahallit	65
8.8 Muut sisä- ja ulkoliikuntapaikat	70
8.9 Liikuntapaikkainvestointien kohdentuminen	71
9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	75
9.1 Tulosten tarkastelua	75
9.2 Tutkimuksen arviointi	79
9.3 Tulosten hyödyntäminen ja jatkotutkimusehdotuksia	82
LÄHTEET	84
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tämä Pro gradu -tutkielma on liikuntapaikkojen rakentamista, ylläpitoa ja käyttöä palveleva tutkimus, jonka tarkoituksena on kuvata Vaasan liikuntapaikkatarjontaa, liikuntapaikkojen fyysisistä saavutettavuutta sekä liikuntapaikkainvestointien kohdentumista 2000-luvulla.

Liikuntapaikat ovat keskeinen väestön liikkumista ja liikunnan harrastamista edistävä tekijä. Kiinnittämällä huomioita riittävään liikuntapaikkatarjontaan, liikuntapaikkojen helppoon saavutettavuuteen sekä investoimalla tarkoituksenmukaisiin kohteisiin voidaan edistää ihmisten osallistumista liikuntaan kaikkien väestö- ja ikäryhmien osalta. Liikuntaan osallistumista heikentävien esteiden poistaminen ja mahdollisuuksien luominen ovat tärkeitä tekijöitä fyysisen aktiivisuuden ja liikunnan harrastamisen edistämässä.

Tutkittavan aiheen valintaan päädyin kolmesta eri syystä. Ensimmäkin, tietopohja Vaasan liikuntapaikoista oli tutkimuksen suunnitteluvaiheessa puutteellinen. Toiseksi, paikallisen tarpeen lisäksi myös valtakunnallisesti yhtenä keskeisenä haasteena on heikko ja hajanainen tietopohja (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011). Kolmanneksi, koin liikuntapaikkoihin ja liikuntapaikkarakentamiseen liittyvän tutkimuksen minua kiinnostavaksi aiheeksi.

Tutkimuksella on kolme keskeistä tavoitetta. Ensimmäisenä laajana tavoitteena on tuottaa uutta tietoa Vaasan liikuntapaikoista, jota kunta voi hyödyntää liikuntapaikkojen suunnittelussa sekä liikuntapaikkarakentamista palvelevan päätöksenteon tukena. Toiseksi, tuottaa tietoa kunnan liikuntapaikkatarjonnasta ja liikuntapaikkojen saavutettavuudesta, jossa keskeisessä asemassa ovat laajoja käyttäjäryhmiä palvelevat perusliikuntapaikat. Kolmanneksi, tuottaa tietoa liikuntapaikkainvestointien määrästä ja kohdentumisesta eri liikuntapaikkatyyppeihin.

Lisäksi tutkimus toimii nykytilan kuvauksena ja tarveanalyysinä, jollaista edellytetään uusien rakentamishankkeiden hakukriteereissä. Perusteluissa tulee kuvata liikuntapaikkojen nykyinen tarjonta ja saavutettavuus sekä uuden liikuntapaikan vastaavuus suhteessa kysyntään ja monikäyttöisyyteen, jollaisena tämä tutkimus toimii erinomaisesti. (Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja 2014.) Tutkimusta voidaan hyödyntää myös yleisemmin osana kunnassa toteutettavaa muiden hallinnonalojen piiriin liittyvää liikunta- ja hyvinvointipoliittista strategiatyötä. Tutkimus valmistuessaan toimii myös pohjana liikuntapolitiikkaa käsitteleville jatkotutkimuksille.

Liikuntapaikkojen rakentamista, ylläpitoa ja käyttöä palvelevan tutkimustiedon tarve ei ole ainoastaan paikallinen. Tämä tutkimus laajemmassa perspektiivissä pyrkii tarjoamaan tietoa liikuntapaikkojen suhteesta väestön liikuntakäyttäytymiseen sekä tutkimustietoa liikuntapaikkojen kysynnän ja tarjonnan suhteesta. Lisäksi tutkimuksessa toteutetut metodologiset valinnat ja analyysit tarjoavat kuntakohtaisen esimerkin ja työkaluja liikuntapaikkatarjonnan sekä fyysisen saavutettavuuden tarkasteluun myös muihin Suomen kuntiin.

1.1 Tutkimusongelmien määrittely

Edellisessä luvussa esitettyjen tutkimuksen tarkoituksen ja tavoitteiden kautta määrittelen seuraavaksi tutkimusongelmat. Tutkimusongelmia on yhteensä kolme ja ne ovat esitettyinä alapuolella olevissa kappaleissa. Tutkimuskysymykset ovat esitettyinä luvun lopussa.

Ensimmäisenä tutkimusongelmana kuvataan Vaasan liikuntapaikkatarjontaa tutkimukseen valittujen perusliikuntapaikkojen osalta. Perusliikuntapaikat ja niihin liittyvät rajaukset ovat esitellään seuraavassa luvussa. Liikuntapaikkatarjontaa kuvaavista osatekijöistä tässä tutkimuksessa mielenkiinto keskittyy liikuntapaikkojen määrälliseen tietoon. Tarkoituksena on tuottaa määrällinen analyysi liikuntapaikkojen lukumääristä sekä liikuntapaikkojen ominaisuuksista kertovista pinta-ala-, pituus- ja pintamateriaalitiedoista. Tarkastelun kautta pyritään muodostamaan kokonaiskäsitys Vaasan liikuntapaikkatarjonnasta.

Toisena tutkimusongelmana selvitetään Vaasan perusliikuntapaikkojen fyysistä saavutettavuutta liikuntapaikkatyypeittäin sekä ikäryhmittäin. Fyysisen saavutettavuuden keskeisiä osatekijöitä ovat liikuntapaikkojen sijainti ja etäisyys suhteessa väestöön. Saavutettavuustarkasteluissa eri liikuntapaikkatyypeille määritellään etäisyysvyöhykkeet, joiden kautta selvitetään liikuntapaikkojen prosentuaalista saavutettavuutta määritellyllä etäisyysvyöhykkeellä. Saavutettavuustarkastelut toteutetaan kevyen liikenteen väyliä ja autotieverkoston noudattaen. Saavutettavuustarkasteluihin valitut ikäryhmät ovat 7–15-vuotiaat, 16–64-vuotiaat sekä yli 64-vuotiaat.

Kolmantena tutkimusongelmana tarkastellaan Vaasan liikuntapaikkainvestointien kohdentumista 2000-luvulla. Investoinneilla tarkoitetaan liikuntapaikkarakentamista, joka voi olla uudisrakentamista, perusparannuksia tai kalustohankintoja. Selvitys rajataan koskettamaan liikun-

tatoimen sekä Vaasanseudun Areenat kuntayhtymän toteuttamia investointeja. Tarkastelujaksona on 2000- ja 2010-luvuilla toteutetut investoinnit. Pidemmän tarkastelujakson valintaan päädyttiin, koska investointien tarkastelussa ainoastaan muutaman vuoden seuranta ei riitä tuottamaan tarpeeksi kattavaa tietoa.

Tutkimuskysymykset:

1. Millainen on Vaasan perusliikuntapaikkojen tarjonta?
2. Millainen on Vaasan perusliikuntapaikkojen fyysinen saavutettavuus?
3. Miten kunnan liikuntapaikkainvestoinnit ovat kohdentuneet 2000-luvulla?

1.2 Tutkimuksen rajaukset

Liikuntapaikkatarjonnan ja liikuntapaikkojen fyysisen saavutettavuuden tarkastelu rajattiin koskettamaan tutkimukseen valittuja perusliikuntapaikkoja, joita olivat liikuntasalit, pallokentät, lähiliikuntapaikat, kuntoradat ja ladut, luistelukentät ja kaukalot, liikunta-, jää- ja uimahallit, kuntokeskukset ja -salit sekä yleisurheilukentät. Tähän tutkimukseen valittujen liikuntapaikkojen määritelmät ovat esitettyinä tutkimuksen liitteessä 1. Näiden liikuntapaikkatyyppien valintaan päädyin kolmesta eri syystä.

Ensinnäkin, edellä mainituista liikuntapaikkatyypeistä pallokentät ja liikuntasalit ovat selvästi Suomen yleisimpiä liikuntapaikkoja. Tämän lisäksi myös kuntoradat, ladut, luistelukentät, kaukalot sekä kuntosalit kuuluvat Suomen kymmenen yleisimmän liikuntapaikkatyyppin joukkoon ja näin ollen ne edustavat määrällisesti valtaosaa kaikista Suomen liikuntapaikoista. (Jyväskylän yliopisto 2018b.)

Toiseksi, tutkimukseen valitut liikuntapaikkatyyppit ovat Suomen käytetyimpiä rakennettuja sisä- ja ulkoliikuntapaikkoja. Tutkimuksen mukaan niissä on arvioitu olevan selvästi eniten kävijöitä ja tunnin mittaisia liikuntasuoritteita vuodessa. (Nissinen & Möttönen 2013a, 32.) Valintaa tukee myös aluehallintoviraston toteuttama arvio, jossa kuntien viranhaltijoille suunnatun kyselyn mukaan käyttövuorojen kysyntä liikuntasaleissa- ja halleissa arvioitiin merkittävästi niiden tarjontaa suuremmaksi. Lisäksi lähiliikuntapaikkojen määrä arvioitiin liian pieneksi suhteessa niihin kohdistuvaan kysyntään. (Aluehallintovirasto 2016.)

Kolmanneksi, monikäyttöisistä ja laajoja käyttäjäryhmiä palvelevista sisäliikuntatiloista liikunta-, jää- ja uimahallit sekä lähiliikuntapaikat ovat olleet valtion harjoittaman liikunta- ja avustuspolitiikan tärkeimpiä painopistealueita ja avustuskohteita 2000-luvulla, mistä johtuen niiden tarkastelu tässä tutkimuksessa on merkityksellistä. (Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja 2014; Liikuntapaikkarakentamisen suunta 2011; Nuori Suomi 2007).

Tutkimuksesta rajattiin pois muiden hallinnonalojen kuin opetus- ja kulttuuriministeriön hallintoon kuuluvat liikuntaympäristöt. Tällaisia ovat muun muassa kevyen liikenteen väylät, koulujen ja päiväkotien piha-alueet, puistot ja laajemmat viheraluekokonaisuudet. Kyseisten liikuntaympäristöjen poisjättämistä perustelen sillä, että Lipas-tietokanta ei laske jokamiehen oikeuksilla varustettuja liikkumisympäristöjä liikuntapaikoiksi (Jyväskylän yliopisto 2018a).

Tämän tutkimuksen kohteena on Vaasan kaupunki, joka on edelleen jaettu tilastollisiin suur- ja pienalueisiin. Tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan käsitellä liikuntapaikkatarjontaa tai liikuntapaikkojen saavutettavuutta erikseen tilastollisilla suur- tai pienalueilla. Tähän valintaan päädyin, koska alueiden rajat eivät huomioi väestön sijaintia. Lisäksi Vähänkyrön ja Sundomin suuralueita ei ole esitetty liikuntapaikkojen saavutettavuutta kuvaavissa karttakuvissa, mutta alueilla asuvien ihmisten lukumäärä on huomioitu tuloksissa. Yksi tutkimukseen valituista liikuntapaikkatyypeistä sijaitsee Mustasaaren kunnan alueella.

1.3 Tutkimuksen rakenne ja eteneminen

Tämä tutkimus rakentuu kymmenestä eri luvusta. Johdantoluvussa kuvattiin tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet sekä määriteltiin tutkimusongelmat. Seuraavat neljä lukua muodostavat tutkimuksen teoreettisen taustan. Toisessa luvussa määritellään tutkimuksen keskeiset käsitteet, joita ovat liikuntapaikka, liikuntapaikkatarjonta ja liikuntapaikkojen fyysinen saavutettavuus sekä esitellään aiheeseen liittyvää aiempaa tutkimus- ja tilastotietoa. Kolmannessa luvussa selvitetään liikuntapaikkarakentamisen asemaa liikuntapolitiikassa sekä yleisemmin Suomen liikuntapolitiikan rakenteita ja julkisen sektorin toimijoiden rooleja. Neljäs luku selvittää liikuntapaikkarakentamisen kehitystä Suomessa ja Vaasassa 1930-luvulta 2000-luvulle. Viidennessä luvussa kuvataan suomalaisten ja vaasalaisten liikuntakäyttäytymistä viimeaikaisen tutkimustiedon valossa. Tutkimuskohteena olevan Vaasan kaupungin erityispiirteitä esitetään luvussa kuusi. Luvussa seitsemän selvitetään tutkimuksessa tehtyjä metodologisia valintoja. Luku kah-

deksan on tutkimuksen tulosluku. Viimeinen luku pitää sisällään johtopäätökset. Lisäksi luvussa suoritetaan pohdintaa peilaten tuloksia teoriaan ja aiempaan tutkimustietoon sekä arvioidaan tutkimusta, tutkimuksen hyödyntämistä ja esitetään jatkotutkimusehdotuksia.

2 TUTKIMUKSEN KESKEISET KÄSITTEET

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen keskeiset käsitteet, joita ovat liikuntapaikka, liikuntapaikkatarjonta ja liikuntapaikkojen fyysinen saavutettavuus. Lisäksi luvussa selvitetään liikuntapaikkatarjonnan sekä fyysisen saavutettavuuden aihepiireihin liittyvää aiempaa tutkimusta. Käsitteiden määrittelemisen kautta pyrin selventämään tutkimuksessa toteuttamiani valintoja ja rajoituksia sekä johdattelen lukijaa tulevissa luvuissa tarkemmin esiteltävään teoriasisältöön.

2.1 Liikuntapaikka

Tämän tutkimuksen keskeisin käsite on liikuntapaikka. Käsitteenä liikuntapaikka on viimeisen sadan vuoden aikana monipuolistunut käsittämään yhä useampia liikuntapaikkatyyppisiä ja laajentunut koskettamaan kaikkia väestöryhmiä (Kokkonen 2010, 108).

Ennen 1960-lukua käsitteitä liikunta tai liikuntapaikka käyttivät vain harvat. Tuolloin liikuntapaikoiksi miellettiin lähinnä urheilua ja eri lajeja varten rakennetut suorituspaikat kuten urheilukentät. 1960-luvulla liikuntapaikan käsite laajeni koskettamaan kunto- ja kansanliikuntaa palvelevia liikuntapaikkoja. Liikuntapolitiikkaan vaikuttaneen J. E. Niemen toimikunnan vuonna 1968 valmistuneessa toimikunnan osamietinnössä liikuntapaikoiksi määriteltiin kilpaurheilua varten rakennetut kentät ja urheilulaitokset, kuntoliikuntaa varten rakennetut liikuntalaitokset ja ulkoilureitit sekä kuntoliikuntaan soveltuvat luonnon muokkaamat liikunta- ja ulkoilualueet. (Kokkonen 2010, 108.)

Tutkimukseen valituista liikuntapaikoista käytetään termiä perusliikuntapaikka. Kokkonen (2010) mukaan ne ovat koko väestöä palvelevia ja lähellä väestöä sijaitsevia liikuntapaikkoja, joissa liikunnan harrastaminen on mahdollista kevyin kustannuksin vuorokauden ympäri. Perusliikuntapaikat ovat monikäyttöisiä ja soveltuvat erityisesti kunto- ja virkistysliikuntaan. Lisäksi niiden rakentamiskustannukset ovat alhaiset. 1980-luvulla julkaistuissa valtakunnallisissa liikuntapaikkasuunnitelmissa perusliikuntapaikoiksi määriteltiin pallokentät ja yleisurheilun suorituspaikat, kuntoliikunta-, voimistelu- ja sisäpalloilusalit, ulkouimalat ja uimahallit, valaistut ulkoilureitit ja kuntopolut sekä peli- ja leikkialueet. (Kokkonen 2010, 190–192.) Liikuntapaikka-käsite laajeni 1980-luvulla koskettamaan myös erityisliikuntapaikkoja, joita olivat

muun muassa ampuma- ja moottoriurheiluradat, ratsastus-, keila-, tennis- ja squashallit sekä golfkentät (Kokkonen 2010, 231–234).

Tänä päivänä Suomen liikuntapaikat ovat koottuna yhteen Jyväskylän yliopiston ylläpitämään valtakunnalliseen Lipas-tietokantaan. Tietokannassa liikuntapaikka-käsite pitää sisällään rakennetut liikuntapaikat, liikuntaan ja ulkoiluun varustetut reitit sekä virkistykseen ja ulkoiluun tarkoitettut virkistysalueet palveluineen. Tietokannasta löytyy määritelmä 143 eri liikuntapaikkatyypille. Tietokannassa liikuntapaikat ovat luokiteltuina kahdeksaan pääluokkaan ja niiden alaluokkiin. Pääluokkia ovat virkistyskohteet ja palvelut, ulkokentät ja liikuntapaistot, sisäliikuntatilat, vesiliikuntapaikat, maastoliikuntapaikat, veneily, ilmailu ja moottoriurheilu, eläinurheilu sekä huoltorakennukset. (Jyväskylän yliopisto 2018a.)

Liikuntapaikka-käsitteen rinnalla ovat 2000-luvulla yleistyneet myös käsitteet liikuntaympäristö sekä liikuntaolosuhteet (Kokkonen 2010, 291-292). Pyykkönen, Perähuhta, Högström ja Lehtinen (2013) ovat määritelleet liikuntaympäristöiksi liikuntakentät- ja alueet sekä arkisessa käytössä olevat kulkureitit aina kotoa työpaikalle ja erämaaluontoon asti. Liikuntaolosuhteet-termi on määritelmältään vieläkin laajempi. Termillä tarkoitetaan kaikkea sitä fyysistä ympäristöä ja päivittäistä liikkumisympäristöä, jossa liikuntaa ja urheilua harrastetaan. Liikuntaolosuhteilla tarkoitetaan myös muiden kuin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalojen rakentamiskohteita. Fyysisen näkökulman lisäksi liikuntaolosuhte-termi käsittää sosiaalisen näkökulman, jolla viitataan liikuntapaikan sosiaalisiin olosuhteisiin, kuten liikuntapaikkojen käyttövuoro- ja maksupolitiikkaan sekä turvallisuuteen. (Olympiakomitea 2018.) Liikuntaolosuhteet termin painoarvoa lisää se, että liikuntaolosuhteiden edistäminen on ollut keskeinen strateginen painopiste 2000-luvun hallitusohjelmissa sekä liikuntapaikkarakentamisen linjauksia käsittelevissä suunta-asiakirjoissa. (Valtioneuvoston kanslia 2011; Valtioneuvoston kanslia 2007; Valtioneuvoston kanslia 2003; Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja 2014; Liikuntapaikkarakentamisen suunta 2011.)

2.2 Liikuntapaikkatarjonta

Englannin liikunnan kattojärjestö Sport Englannin mukaan liikuntapaikkatarjonta koostuu neljästä osatekijästä, joita ovat liikuntapaikkojen lukumäärä (quantity), liikuntapaikan laatu (quality), liikuntapaikan saavutettavuus (accessibility) ja liikuntapaikan saatavuus tai käytettävyys

(availability). Tarkasteltaessa liikuntapaikkatarjontaa kaikki neljä osatekijää ovat samanarvoisia ja yhdessä ne muodostavat kokonaiskäsityksen tarjonnasta. Lisäksi niiden huomioiminen ja keskinäinen suhde liikuntapaikkatarjontaa analysoitaessa on tärkeää, riippumatta siitä tarkastellaanko tarjontaa alueellisesti yli kuntarajojen, kunnan alueella tai yksittäisen liikuntapaikkatyyppin osalta. (Sports England 2014.) Seuraavissa kappaleissa kuvaan erikseen jokaisen osatekijän ominaispiirteitä selventääkseni niiden asemaa tässä tutkimuksessa.

Ensimmäinen liikuntapaikkatarjontaa kuvaava osatekijä on liikuntapaikkojen lukumäärä. Huomioitavaa on, että liikuntapaikkojen määrällinen selvitys ei tulisi rajoittua pelkästään tietoon liikuntapaikan lukumäärästä vaan myös liikuntapaikan koko ja kapasiteetista kertovat tiedot ovat tärkeitä. (Sport England 2014.) Suomen liikuntapaikkatarjonnan nykytilannetta lukumäärien mukaan on esitetty taulukoissa 1 ja 2. Kolme yleisintä pääluokkaa ovat ulkokentät ja liikuntapuistot, maastoliikuntapaikat sekä sisäliikuntatilat. Yleisimpiä liikuntapaikkatyyppejä ovat puolestaan pallokenttä, liikuntasali ja latu. (Jyväskylän yliopisto 2018b.) Lipas-tietokannan lisäksi muita liikuntapaikkojen määrää kuvaavia tietolähteitä ovat muun muassa kunnan sekä liikunta- ja urheiluseurojen verkkosivut, kunnan terveyden edistämisasiivisuudesta kertova TEAvisari sekä aiemmat tutkimukset ja selvitykset. Tietoa liikuntapaikkojen lukumääristä kerätään myös kyselyillä ja haastatteluilla sekä konsultaatioapua hyödyntäen. (Nissinen & Mötönen 2013a; Sport England 2014.)

TAULUKKO 1. Liikuntapaikkojen lukumäärä pääluokkien mukaisesti (Lähde: Jyväskylän yliopisto 2018b.)

Pääluokka	f	f %	Summa f %
Ulkokentät ja liikuntapuistot	14 257	38,4	38,4
Maastoliikuntapaikat	7 096	19,1	57,5
Sisäliikuntatilat	6 930	18,7	76,2
Virkistyskohteet ja palvelut	4 457	12,0	88,2
Vesiliikuntapaikat	2 941	7,9	96,1
Eläinurheilualueet	1 051	2,8	98,0
Veneily, ilmailu ja moottoriurheilu	319	0,9	99,8
Huoltorakennukset	61	0,2	100,0
Yhteensä	37 112	100,0	

TAULUKKO 2. Liikuntapaikkojen lukumäärä liikuntapaikkatyyppien mukaisesti (Lähde: Jyväskylän yliopisto 2018b)

Liikuntapaikkatyyppi	f	f %
Pallokenttä	4 901	13,2
Liikuntasali	3 210	8,7
Latu	2 260	6,1
Luistelukenttä	2 085	5,6
Uimapaikka	2 051	5,5
Laavu, kota tai kammi	1 679	4,5
Kuntorata	1 622	4,4
Kaukalo	1 560	4,2
Kuntosali	1 257	3,4
Tenniskenttäalue	866	2,3
Muut	15 621	42,1
Yhteensä	37 112	100

Toinen liikuntapaikkatarjontaa kuvaava osatekijä on liikuntapaikan laatu. Laadulla arvioidaan miten liikuntapaikka vastaa eri käyttäjäryhmien tarpeita. Laadun arviointi on tärkeää, sillä heikkolaatuinen liikuntapaikka voi vaikuttaa negatiivisesti väestön haluun käyttää liikuntapaikkaa. Keskeinen arvioitava tekijä on liikunta- tai suorituspaikan kunto, joka pitää sisällään liikuntapaikan viihtyisyyden, esteettömyyden, turvallisuuteen ja toiminnallisuuteen liittyviä tekijöitä. Laadulla viitataan myös liikuntapaikan teknisiin osatekijöihin, joita ovat muun muassa pintamateriaali, valaistus sekä laajemmin soveltuvuus eri lajien tarpeisiin. (Sports England 2014.)

Suomessa sisä- ja ulkoliikuntapaikkojen laadun arviointia voidaan toteuttaa opetus- ja kulttuuriministeriön sekä teknologian tutkimuskeskuksen oppaassa esitettävän liikuntapaikan laadun arviointimenettelyn kautta. Laatu muodostuu toiminnallisista, teknisistä ja taloudellisista tekijöistä. Oppaassa laatua kuvaavia päätekijöitä ovat liikuntapaikan sijainti ja saavutettavuus, liikuntatilat, käyttäjien sosiaalitytöt, katsomot ja yleisötilat, median toimintaedellytykset, esteettömyys sekä palvelut. (Nissinen 2012.)

Kolmas liikuntapaikkatarjontaa kuvaava osatekijä on liikuntapaikan saavutettavuus. Saavutettavuuteen liittyviä tekijöitä ovat liikuntapaikan sijainti, etäisyys liikuntapaikalle sekä liikuntapaikan esteettömyys. Saavutettavuuden tarkastelussa tulisi huomioida myös liikennejärjestelyt ja liikkuminen liikuntapaikalle. (Nissinen 2012.) Saavutettavuutta voidaan kuvata liikuntapaikalle määriteltävän vaikutusalueen tai etäisyysvyöhykkeen kautta, jonka laajuus vaihtelee eri alueiden ja eri liikuntapaikkatyyppien kohdalla. Geographical Informations Systems (GIS) on

yleisesti käytetty työväline kuvaamaan liikuntapaikkojen saavutettavuutta. (Sport England 2014.) Liikuntapaikan saavutettavuutta tarkastellaan lähemmin tutkimuksen alaluvussa 2.3.

Neljäs ja viimeinen liikuntapaikkatarjontaa kuvaava osatekijä on liikuntapaikan saatavuus tai käytettävyys. Saatavuutta tarkasteltaessa tulisi huomioida liikuntapaikan käytöstä kertovat tunnusluvut (kävijämäärät, käyttöaste ja varausaste), liikuntapaikan käyttömahdollisuus (aukioloajat vuodessa) sekä mahdollisuus liikuntapaikan käytön lisäämiseen. Tärkeitä ovat myös tiedot liikuntapaikan omistajasta ja ylläpitäjästä, sillä ne määrittelevät liikuntapaikan käyttömahdollisuutta. Liikuntapaikan saatavuutta rajoittavia tekijöitä voivat olla muun muassa epäsuosiollinen käyttö- ja vuoropoliittika, heikot liikuntapaikan aukioloajat, korkea kysyntä tai liikuntapaikan hinnoittelu. (Sport England 2014.)

Suomessa liikuntapaikkojen saatavuutta selvitetään vuosittain valtioneuvoston ja aluehallintovirastojen laatimissa Peruspalvelujen tila -raporteissa. Aluehallintovirastojen vuonna 2015 toteuttaman arvioinnin mukaan viralliset liikuntapaikkojen käyttövuorojen jakoperusteet oli laadittu 58 prosentissa Suomen kunnista. Suurin kysyntä liikuntavuoroista oli liikuntahalleissa ja -saleissa sekä jäähalleissa. Alle 18-vuotiaiden harrastusvuorot olivat maksuttomia hieman yli puolessa Suomen kunnista. Käyttömaksut olivat pysyneet samalla tasolla kaikissa keskeisissä perusliikuntapaikoissa jäähalleja lukuun ottamatta viimeisen kymmenen vuoden seurantajaksoilla. (Aluehallintovirasto 2016.)

Edellä esitettyjen määritelmien lisäksi Nissinen ja Möttönen (2013a, 33–34) ovat tutkimuksessaan tehneet suosituksia liikuntapaikkatarjontaa kuvaavista tekijöistä ja määritelleet liikuntapaikkojen tarjontaa ja kysyntää kuvaavia tunnuslukuja (indikaattoreita), joita voidaan hyödyntää muun muassa liikuntapaikkoihin liittyvissä selvityksissä sekä suunnittelussa. Liikuntapaikkatarjontaa kuvaaviksi tekijöiksi tutkijat määrittivät liikuntapaikkojen lukumäärät liikuntapaikkatyypeittäin, suorituspaikkojen lukumäärät suorituspaikkatyypeittäin, suorituspaikkojen laajuudet suorituspaikkatyypeittäin sekä liikuntapaikan ja sen suorituspaikkojen aukiolotunnit vuodessa. Tarjontaa kuvaaviksi indikaattoreiksi tutkimuksessa esitettiin asukasmäärä liikuntatai suorituspaikkaa kohden, asukasmäärä suorituspaikkojen laajuutta kohden sekä aukioloaika vuodessa.

2.3 Liikuntapaikkojen fyysinen saavutettavuus

Liikuntapaikkojen saavutettavuus koostuu useista eri tekijöistä. Jokelan (2009) mukaan kolme perinteistä näkökulmaa ovat liikuntapaikkojen maantieteellinen tai fyysinen saavutettavuus, liikuntapaikkojen toiminnallinen saavutettavuus sekä liikuntapaikkojen taloudellinen saavutettavuus. Fyysisen saavutettavuuden osatekijöitä ovat muun muassa liikuntapaikan sijainti, etäisyys liikuntapaikalle ja liikenneyhteydet liikuntapaikalle. Toiminnallisella saavutettavuudella tarkoitetaan liikuntapaikan palvelutarjontaa, esteettömyyttä ja aukioloaikoja. Taloudellinen saavutettavuus pitää sisällään muun muassa liikuntapaikan käytöstä aiheutuvat pääsymaksut sekä tilavuokrat. (Jokela 2009.) Nissisen (2012) mukaan saavutettavuutta voidaan tarkastella joko liikuntapaikan käyttäjän tai liikuntapaikan omistajan ja ylläpitäjän näkökulmasta. Käyttäjän näkökulmaan sisältyy edellä lueteltuja fyysisen, toiminnallisen ja taloudellisen saavutettavuuden osatekijöitä. Omistajan ja ylläpitäjän näkökulmasta keskeistä ovat koulujen ja oppilaitosten läheisyys sekä muiden liikuntapaikkojen läheisyys.

Saavutettavuuden eri näkökulmat ovat olleet aluehallintovirastojen toteuttamien liikuntatoimen peruspalvelut -raporttien arviointikohteina 2010-luvulla. Vuosien 2012–2015 välisenä aikana arviointikohteita olivat liikuntapalveluiden toiminnallinen saavutettavuus, liikuntapaikkojen fyysinen saavutettavuus, liikuntapaikkojen saavutettavuus käyttövuoro- ja käyttömaksupolitiikan kannalta sekä liikuntapalveluiden ja liikuntapaikkojen laadullinen saavutettavuus. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012.) Tämän tutkimuksen kannalta merkityksellisin arviointi kohdistui vuoteen 2013, jolloin arviointikohteena oli liikuntapaikkojen fyysinen saavutettavuus (LIISA-hanke). Hanke selvitti liikuntapaikkojen sijoittumista suhteessa väestöön autotieverkostoa sekä kevyen liikenteen väyliä pitkin. Arvioitavia liikuntapaikkatyyppinä olivat uima-, jää- ja liikuntahallit, liikuntasalit, lähiliikuntapaikat, kuntosalit, yleisurheilukentät ja kuntoradat. (Kotavaara & Rusanen 2016, 4.) Arviointi suoritettiin kuntien liikuntatoimesta vastaaville viranhaltijoille osoitetulla verkkokyselyllä sekä Oulun yliopiston maantieteen laitoksen toteuttamien saavutettavuusanalyysien pohjalta. Saavutettavuusanalyysit toteutettiin ainoastaan uima- ja jäähallien sekä lähiliikuntapaikkojen osalta. (Aluehallintovirasto 2014b.)

Arvioinnin keskeisinä johtopäätöksinä todettiin, että perusliikuntapaikat sijoittuvat hyvin suhteessa väestöön Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueella sekä kunnan viranhaltijoiden arvioiden mukaan että saavutettavuusmittausten perusteella. Viranhaltijoiden arvion mu-

kaan parhaiten yhdyskuntarakenteeseen sijoittuivat pallokentät, yleisurheilukentät ja liikuntasalit. Myös jää- ja uimahallien sijoittuminen arvioitiin melko hyväksi. Viranhaltijat eivät kokeeet yhdenkään liikuntapaikan sijoittumista huonona. Liikuntasalit sijoittuivat suhteessa väestöön liikuntahalleja paremmin. (Aluehallintovirasto 2014a.)

Saavutettavuusmittausten mukaan Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueen väestöstä 95 prosenttia asui alle 30 minuutin ajomatkan päässä lähimmästä uima- ja jäähallista. Edelleen 80 prosenttia asui alle 15 minuutin ajomatkan päässä lähimmästä uimahallista ja 75 prosenttia lähimmästä jäähallista. Kevyen liikenteen verkostoa pitkin uimahallin saavutti 51 prosenttia ja jäähallin 48 prosenttia viiden kilometrin etäisyydeltä. (Aluehallintovirasto 2014b.) Lähiliikuntapaikkojen saavutettavuus oli tulosten mukaan heikoin. Väestöstä 40 prosenttia saavutti lähimmän lähiliikuntapaikan enintään kahden kilometrin etäisyydeltä kevyen liikenteen väyliä pitkin (Aluehallintovirasto 2014a). Tulos on merkittävä ja huolestuttava, koska Valon ja Nuoren Suomen toteuttamien lähiliikuntapaikkojen seurantaselvityksien keskeisenä havaintona liian pitkä etäisyys oli suurin lähiliikuntapaikkojen käyttöä estävä tekijä sekä lasten ja nuorten että huoltajien kohdalla. Tutkimuksen mukaan viidesosa lapsista ja nuorista koki kahden kilometrin matkan lähiliikuntapaikalle esteenä. (Norra, J., Ruokonen, R., Ehrlen, V., Polari, A., & Ahonen, A. 2015, 7, 54–55; Nuori Suomi 2007.)

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueella tulokset olivat jäähallin saavutettavuutta lukuun ottamatta viidestä kymmeneen prosenttia koko Suomen tulosta alhaisempia. Lasten ja nuorten kohdalla uimahallin ja jäähallin saavutettavuus oli muita ikäryhmiä huonompi lähialueilla, mutta parani etäisyyden kasvaessa. Vastaavasti lähiliikuntapaikkojen osalta ei ollut eroa ikäryhmien välillä. (Aluehallintovirasto 2014a.)

Liikuntapaikkatyypikohtaisen näkökulman lisäksi liikuntapaikkojen sijaintia on tarkasteltu alueellisesta näkökulmasta. Suomi ym. (2012, 54, 61, 81, 94–107) ovat tutkimuksessaan tarkastellut liikuntapaikkojen saavutettavuutta suhteellisen peittoprosentin kautta, joka ilmaisee liikuntapaikan potentiaalisten käyttäjien keskimääräistä etäisyyttä lähimpään liikuntapaikkaan. Tulosten mukaan liikuntapaikkojen saavutettavuus oli parasta Etelä-, Lounais- ja Keski-Suomessa ja heikointa Itä-Suomessa ja Lapissa. Perusliikuntapaikoista Länsi- ja Sisä-Suomen ELY-alueella olivat parhaiten saavutettavissa koulun liikuntasalit, ladut sekä liikuntahallit. Lisäksi yli puolet väestöstä saavutti uima- ja jäähallin 18 kilometrin etäisyydeltä. Heikointen saavutettavia liikuntapaikkatyyppejä olivat kuntoradat ja ulkoilureitit.

Toinen liikuntapaikkojen fyysistä saavutettavuutta kuvaava osatekijä on etäisyys liikuntapaikalle. Liikuntapaikkojen etäisyyksiä on tarkasteltu LIISA-hanketta seuranneessa Oulun yliopiston toteuttamassa LINDA-hankkeessa vuonna 2016. Hankkeessa toteutettiin kuntakohtaiset saavutettavuustarkastelut, joiden kohteeksi valittiin seuraavat liikuntapaikkatyypit: jäähallit, kuntoradat, liikuntasalit ja -hallit, monitoimihallit ja -areenat, lähiliikuntapaikat, uimahallit sekä yleisurheilukentät. Saavutettavuustarkastelut tehtiin liikenneyhteyksien mukaisesti tieverkkoa ja kevyen liikenteen väyliä pitkin. Tämän tutkimuksen kannalta keskeisin tulos oli eri liikuntapaikkatyypeille mitatut keskimääräiset etäisyydet nopeinta autotiereittiä pitkin sekä matka lyhintä kevyen liikenteen väylää pitkin lähimmälle lähiliikuntapaikalle. Taulukossa 3 esitettyjen tulosten mukaan keskimääräiset etäisyydet Vaasan liikuntapaikoille olivat lyhyemmät kuin koko Suomessa. (Kotavaara & Rusanen 2016, 27.)

TAULUKKO 3. Vaasan ja koko Suomen liikuntapaikkojen saavutettavuuksien keskiarvo (km).
(Lähde: Kotavaara & Rusanen 2016)

Liikuntapaikkatyyppi	Vaasa	Koko Suomi
Jäähallit	6,8	9,7
Kuntoradat	2,2	5,6
Liikuntasalit ja -hallit*	1,1	2,5
Lähiliikuntapaikat**	3,0	6,3
Pallokentät	1,1	2,3
Uimahallit	5,4	9,7
Yleisurheilukentät	5,0	8,0

*Liikuntasalit ja -hallit pitävät sisällään myös monitoimihallit ja -areenat

** Lähiliikuntapaikkojen saavutettavuus kevyen liikenteen väylää pitkin

Kolmanneksi, liikuntapaikkojen fyysistä saavutettavuutta voidaan tarkastella liikuntapaikalle liikkumisen ja liikenneyhteyksien osalta. Eri tutkimusten mukaan keskeiset perusliikuntapaikat vaikuttaisivat olevan parhaiten saavutettavissa kevyen liikenteen väyliä pitkin. Häyrinen (2013, 1–2, 6, 27–29) on selvittänyt uima-, jää- ja liikuntahallien saavutettavuutta kuntien viranhaltijoille osoitetulla kyselyllä. Viranhaltijat arvioivat uima-, jää- ja liikuntahallien saavutettavuuden kevyen liikenteen väyliä pitkin erittäin hyväksi ja autotietä pitkin hyväksi tai erittäin hyväksi. Vastaavasti julkista liikennettä käyttäen saavutettavuus arvioitiin kaikkien kolmen liikuntapaikkatyyppin kohdalla tyydyttäväksi. Myös aluehallintoviraston (2014a) arviossa Länsi-

ja Sisä-Suomen kuntien viranhaltijat arvioivat liikuntapaikkojen saavutettavuuden kevyen liikenteen väyliä pitkin julkista liikennettä paremmaksi. Suomalaisten liikenneyhteyksien käyttö ja liikkuminen eivät ole linjassa tutkimustulosten kanssa. Suomen ym. (2012, 76–77) seuranta-tutkimuksessa tarkasteltiin liikuntapaikkojen fyysistä saavutettavuutta liikenneyhteyksien käytön osalta vuosina 1998 ja 2008. Tulosten mukaan väestön liikkuminen liikuntapaikoille autolla lisääntyi merkittävästi kymmenen vuoden aikana. Vastaavasti aktiivinen liikkuminen jalkaisin tai polkupyörällä väheni sekä 2,5 kilometrin, 5 kilometrin että 7,5 kilometrin etäisyydellä liikuntapaikasta. Myös julkisen liikenteen käyttäminen laski seurantajakson aikana.

Tämän tutkimuksen fyysisen saavutettavuuden näkökulmiksi valittiin liikuntapaikkojen sijainti ja etäisyydet liikuntapaikalle. Tähän liittyen merkityksellisen mallin saavutettavuuden tarkasteluun tarjoavat Vantaan ja Turun toteuttamat liikuntasuunnitelmat. Vantaan kaupungin liikuntasuunnitelmassa tarkasteltiin liikuntapaikkojen fyysistä saavutettavuutta, jossa selvitykseen valittujen liikuntapaikkojen paikkatietoaineiston perusteella muodostettiin kilometrin, kahden kilometrin ja viiden kilometrin etäisyysvyöhykkeet. Saavutettavuusanalyysissä laskettiin vyöhykkeiden sisäpuolella asuvien henkilöiden määrä, joka suhteutettiin Vantaan asukasmäärään. (Jokela 2009.)

Turun kaupungin liikuntapaikkasuunnitelmassa saavutettavuutta tarkasteltiin liikuntapaikan sijainnin näkökulmasta, jossa liikuntapaikan ympärille määriteltiin ympyränmuotoinen vaikutusalue. Saavutettavuuden mittaamisessa sovellettiin autoteitä ja kevyen liikenteen väyliä. Liikuntapaikkaverkostoa tarkasteltiin alueellisen kattavuuden, mahdollisten merkittävien katveiden sekä päällekkäistarjonnan näkökulmista. (Liikuntapaikkasuunnitelma 2029.)

3 LIIKUNTAPAIIKKARAKENTAMINEN LIIKUNTAPOLITIIKASSA

3.1 Liikuntapolitiikan strategiset linjaukset 2000-luvulla

Liikuntapolitiikan kehityslinjaukset ja painopistealueet ovat kirjattuina hallitusohjelmiin sekä muihin liikuntapoliittisiin ohjelmiin. Strategisia tavoitteita viedään eteenpäin hallitusohjelmassa esitettyjen kärkihankkeiden kautta. Hallitusohjelmien yhteisenä liikuntapoliittisena kehityslinjauksena 2000-luvulla on ollut terveyden, hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen liikunnan avulla elämänskaaren eri vaiheissa. Kaksi keskeistä painopistealuetta ovat olleet terveyttä edistävä liikunta sekä lasten ja nuorten liikunta. Huomiota on kiinnitetty myös tasa-arvon toteutumiseen, liikunnan aseman vahvistamiseen kunnallisena peruspalveluna sekä arkiliikunnan mahdollisuuksien edistämiseen. (Valtioneuvoston kanslia 2015; Valtioneuvoston kanslia 2011; Valtioneuvoston kanslia 2007; Valtioneuvoston kanslia 2003.) Liikuntaolosuhteiden näkökulmasta merkittävin kirjaus on pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa: ”parannetaan arkiliikunnan mahdollisuuksia yhdyskuntarakennetta kehittämällä ja laajoja käyttäjäryhmiä palvelevien liikuntapaikkojen esteettömyyttä lisäämällä” (Valtioneuvoston kanslia 2011).

Terveyttä edistävää liikuntaa palvelevien linjausten toteuttamiseksi laadittiin valtioneuvoston kaksi periaatepäätöstä vuosina 2002 ja 2008. Periaatepäätösten toteuttamista koordinoimaan perustettiin sosiaali- ja terveyministeriön (STM) sekä opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) terveyttä edistävän liikunnan poikkihallinnolliset TELI- ja LED-neuvottelukunnat. (Huhtanen & Pyykkönen 2012, 24–25.) Hallituskaudella 2007–2011 neuvottelukunnat yhdistettiin yhdeksi poikkihallinnolliseksi terveyttä edistävän liikunnan ohjausryhmäksi. Ohjausryhmän valmistelevat neljä linjausta kirjattiin STM:n ja OKM:n julkaisemaan Muutosta Liikkeellä! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020 -asiakirjaan (STM 2013). Linjauksia olivat:

1. Arjen istumisen vähentäminen elämänskulussa.
2. Liikunnan lisääminen elämänskulussa.
3. Liikunnan nostaminen keskeiseksi osaksi terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä sekä sairauksien ehkäisyä, hoitoa ja kuntoutusta.
4. Liikunnan aseman vahvistaminen suomalaisessa yhteiskunnassa.

Linjauksilla pyrittiin hallitusohjelmaa ja periaatepäätöksiä konkreettisemmin nostamaan esille kriittisiä tekijöitä sekä esittämään toimenpiteitä linjausten toimeenpanemiseksi kunnissa ja muiden eri toimijoiden kautta (STM 2013). Liikuntaolosuhteita pohtimaan nimitettiin ohjausryhmän alainen TELI-olosuhderyhmä, jonka keskeisenä toiminta-ajatuksena oli ”edistää liikuntaa suosivien yhdyskuntarakenteiden ja elinympäristöjen syntyä, kehittämistä sekä saavutettavuutta ja näin edistää kansalaisten tasa-arvoisuutta ja lisätä fyysisesti aktiivista arjen liikkumisesta”. Olosuhderyhmän toimenpideohjelma vuosille 2012–2015 piti sisällään neljä konkreettista tavoitetta, joita olivat kävelyn ja pyöräilyn edistäminen, lähiliikuntaolosuhteiden edistäminen, luonnon virkistyskäytön edistäminen sekä liikuntaa suosivan yhdyskuntasuunnittelun edistäminen. (Kunnossa kaiken ikää 2013.)

Toisena 2000-luvun liikuntapolitiikan keskeisenä painopisteenä on ollut lasten ja nuorten liikunta. Pääministeri Matti Vanhasen ensimmäisen ja toisen hallituksen ohjelmissa korostettiin liikuntamäärärahojen kohdentamista lasten ja nuorten terveyttä edistävään liikuntaan sekä lasten ja nuorten harrastustoiminnan edistämiseen (Valtioneuvoston kanslia 2003; Valtioneuvoston kanslia 2007). Painotus lapsiin ja nuoriin oli esillä myös Kataisen ja Sipilän hallituksen ohjelmissa, joiden keskeisinä painopistealueina olivat edelleen harrastaminen ja liikunnan edistäminen (Valtioneuvoston kanslia 2011; Valtioneuvoston kanslia 2015). Kataisen ohjelmassa korostettiin muun muassa koulujen liikuntatilojen käyttöä vapaa-ajan harrastustoiminnassa. Erityistä huomiota kiinnitettiin myös harrastusmahdollisuuksien tasa-arvoon. (Valtioneuvoston kanslia 2011.)

Hallitusohjelman keskeiset linjaukset ja painotukset konkretisoituvat liikuntapaikkarakentamisen osalta Valtion liikuntaneuvoston laatimassa Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirjassa. Suunta-asiakirja toimii perustana opetus- ja kulttuuriministeriössä sekä aluehallintovirastoissa toteutettavalle liikuntapaikkarakentamisen päätöksenteolle. Julkaisuun ovat koottuna liikuntapaikkarakentamisen ja liikuntapaikkojen avustuspolitiikan osalta liikuntapaikkarakentamista koskevat linjaukset, avustuskriteerit sekä avustuspäätöksiä puoltavat periaatteet. Liikuntapaikkarakentamisen painopistevalintoja ovat olleet lasten ja nuorten liikkumisympäristöjen kehittäminen, terveyttä edistävien liikuntaolosuhteiden lisääminen, liikuntapaikkojen laadun kehittäminen sekä kaavoitus ja yhdyskuntasuunnittelu. (Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja 2014.)

Hallitusohjelmien kolmantena tärkeänä kehityslinjauksena on ollut liikunnan aseman vahvistaminen kunnallisena peruspalveluna. Liikunnan edistäminen ja liikunnan aseman vahvistaminen

edellyttävät laajaa eri toimijoiden välistä poikkihallinnollista yhteistyötä, josta toimivia esimerkkejä ovat valtionneuvoston periaatepäätökset ja Muutosta liikkeellä! -linjaukset. Kunnassa liikunnan aseman vahvistaminen edellyttää strategista sitoutumista liikunnan edistämiseen. Käytännössä se tarkoittaa, että liikunta on kirjattuna kunnan strategisissa asiakirjoissa, kuten hyvinvointistrategiassa ja -kertomuksessa sekä liikuntastrategiassa. (Opetusministeriö 2009.)

3.2 Liikuntalaki

Valtion liikuntapolitiikan perustana toimii liikuntalaki. Ensimmäinen liikuntalaki astui voimaan vuonna 1980. Tämän jälkeen liikuntalaki on päivitetty kahdesti vuosina 1998 ja 2015. Jo ensimmäisessä liikuntalaissa säädettiin työnjaosta valtion, aluehallinnon, kuntien ja järjestökentän välillä. Laki piti sisällään kuvauksen kunnan vastuusta ja tehtävistä. Tämän jälkeen lakia on uudistettu tarpeen mukaan. Vuoden 1998 laki muutti liikuntalain tiukasta säädöslaista väljemmäksi puitelaiksi. Uudistetussa liikuntalaissa korostui erityisesti terveyttä edistävä liikunta. Uudistetun liikuntalain päätavoitteena oli väestön fyysisen aktiivisuuden lisääminen. Viimeisin vuonna 2015 säädetty liikuntalaki korostaa liikunnan peruspalveluluonnetta, jossa kuntien tehtävä on vahvistaa liikunnan asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa ja integroida liikunta osaksi laajempaa hyvinvointipolitiikkaa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014.)

Liikuntalaissa ovat määriteltyinä liikuntapolitiikan yleiset tavoitteet sekä eriteltyinä valtionhallinnon eri hallintoelinten, kunnan sekä liikuntajärjestöjen vastuut ja tehtävät. Lisäksi liikuntalaissa säädetään muun muassa valtiosuudesta kunnan liikuntapalveluiden järjestämiseen ja liikuntapaikkojen valtionavustuksista sekä niiden yleisistä perusteista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014.) Tiivistetysti liikuntalain tavoitteena on edistää eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa, edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä, edistää lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä, edistää kilpa- ja huippu-urheilua sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa. (Liikuntalaki 390/2015.)

Valtio vastaa liikuntapolitiikan yleisestä johtamisesta yhteistyössä aluehallintovirastojen ja kuntien kanssa. Valtio toteuttaa vastuutaan myöntämällä kunnille valtiosuutta liikuntatoiminnan järjestämiseen sekä varaamalla vuosittain talousarvioon määrärahan kuntien liikuntapaikkarakentamisen avustuksiin ja valtakunnallisesti merkittäviä liikuntapaikkahankkeita var-

ten. Kunnan vastuulla on liikuntalain mukaisesti yleisten edellytysten luominen väestön liikunnalle paikallistasolla. Kunta toteuttaa vastuutaan muun muassa rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja. (Liikuntalaki 390/2015.)

3.3 Julkisen sektorin toimijoiden roolit liikuntapolitiikassa

Julkisen sektorin toimijoita ovat valtio, maakunnat ja kunnat. Nämä kolme toimijaa muodostavat yhdessä julkisen sektorin hallinnon. Jokaisella toimijalla on rooli liikuntapolitiikan organisoimisessa. Seuraavissa kappaleissa kuvataan toimijoiden rooleja, vastuuta ja niihin liittyviä tehtäviä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) vastaa valtion liikuntapolitiikan yleisestä johtamisesta, yhteensovittamisesta, kehittämisestä ja yleisten edellytysten luomisesta valtionhallinnossa. Liikuntalain mukaisesti OKM toteuttaa vastuutaan tarpeen mukaan yhteistyössä kuntien, kansalaisjärjestöjen ja muiden liikunta-alan toimijoiden kanssa. (Liikuntalaki 390/2015.) Liikuntaasiat ministeriössä kuuluvat OKM:n alaiselle liikuntayksikölle, joka vastaa hallitusohjelmissa sovittujen liikuntapoliittisten linjausten ohjauksesta ja toteuttamisesta, liikunnan edistämistä koskevan valtion talousarvion sekä lainsäädännön valmistelusta ja näiden toimeenpanosta. Lisäksi OKM tekee avustuspäätökset suurista kustannusarvioltaan yli 700 000 euron liikuntapaikkojen perustamishankkeista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018b.)

OKM:n asiantuntijaelimenä toimii valtion liikuntaneuvosto (VLN), jonka keskeisenä tehtävänä on arvioida valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia liikunnan alueella, tehdä aloitteita ja antaa lausuntoja liikuntapolitiikkaan liittyvistä strategisesti merkittävistä asioista. Edelleen tehtävänä on antaa lausunto valtion talouteen ja liikuntamäärärahan käyttöön sekä liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myönnettävistä avustuksista. (Valtioneuvoston asetus liikunnan edistämisestä 550/2015.) VLN:n alaisuudessa toimii kolme jaostoa, joita ovat tutkimus- ja arviointijaosto, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvojaosto sekä ennakointijaosto. Jaostojen keskeisenä tehtävänä on valmistella edellä mainittujen tehtävien sisällöt. (Valtion liikuntaneuvosto 2018.)

Liikuntapolitiikan alueellisesta ohjauksesta vastaavat maantieteellisesti jakautuneet aluehallintovirastot (AVI), jotka perustettiin korvaamaan ELY-keskukset vuonna 2014. Aluehallintovirastoja on kuusi kappaletta, joista Vaasa kuuluu Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston

toiminta-alueelle. (Aluehallintovirasto 2018b; Liikuntalaki 390/2015.) AVI:en keskeisenä tehtävänä on tarjota kunnille informaatio-ohjausta, joka pitää sisällään koulutus- ja neuvontapalveluja laajemmin liikuntapolitiikkaan sekä liikuntapaikkarakentamiseen liittyvissä asioissa. Lisäksi AVI:en tehtävänä on valtionhallinnon liikuntapoliittisten linjausten mukaisesti edistää ja tukea eri väestöryhmien terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa sekä kehittää eri hallinnonalojen välistä yhteistyötä. Aluehallintovirastot tekevät rahoituspäätökset korkeintaan 700 000 euron (alv 0 %) liikuntapaikkahankkeisiin sekä antavat lausunnot OKM:lle kuuluvista liikuntapaikkarakentamisen perustamishankkeiden rahoitussuunnitelmaesityksistä ja avustuspäätöksistä. (Aluehallintovirasto 2018a; Valtioneuvoston asetus liikunnan edistämisestä 550/2015.)

Aluehallintovirastot toteuttavat myös liikuntapalveluiden peruspalvelujen arviointia joka toinen vuosi julkaistavissa peruspalvelujen tila -raporteissa. Arviointikohteita ovat muun muassa liikuntapaikkojen saatavuus ja käyttö, taloudellisuus ja vaikuttavuus. Tämän tutkimuksen kannalta merkityksellisiä arviointikohteita olivat vuoden 2013 raportissa toteutetut arviot liikuntapaikkojen riittävydestä ja saavutettavuudesta. (Aluehallintovirasto 2014b.)

Kunnan vastuulla on liikuntalain mukaisesti luoda yleisiä edellytyksiä kuntalaisten liikunnalle järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa sekä rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja. Liikuntalaki velvoittaa kuntia huolehtimaan riittävästä liikuntapaikkatarjonnasta ja liikuntapalveluiden tasapuolisesta saavutettavuudesta. Merkittävimpiä liikuntapaikkoja ovat rakennetut liikuntaolosuhteet sisäliikuntalajeille, eri lajien tarpeita vastaavat liikuntapaikat, ulkokentät ja ulkoilureitit sekä kevyen liikenteen väylät. (Liikuntalaki 390/2015.)

Kunnan tulee toteuttaa edellä mainittuja tehtäviä yhteistyössä eri toimialojen kanssa kehittämällä paikallista, kuntien välistä ja alueellista yhteistyötä. Hallinnonrajat ylittävä yhteistyö vahvistaa strategista kehittämistä sekä liikunnan asemaa kunnan hyvinvointi- ja terveystoimintakassa. Kunnat saavat harkintavaltaa käyttäen itse päättää missä laajuudessa, millä tavalla ja sisällöllä liikuntapalveluita tuotetaan. Lisäksi kunnan tulee kuntalain mukaisesti kuulla asukkaitaan liikuntaa koskevissa päätöksissä sekä huolehtia asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista. Edelleen kunnan tulee terveydenhuoltolain mukaisesti seurata ja arvioida asukkaitensa liikunta-aktiivisuutta osana terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. Kunta on velvoitettu laatimaan hyvinvointikertomuksen, johon sisällytetään myös liikuntaa koskevia tietoja. (Liikuntalaki 390/2015.)

3.4 Liikunnan resurssit ja avustuspolitiikka

Valtio tukee liikuntaa veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista sekä budjettivaroista. Muita edunsaajia liikunnan lisäksi ovat tiede, taide ja nuorisotyö. Edunsaajien osuudet olivat vuonna 2016 yhteensä noin 540 miljoonaa euroa, josta liikunnan osuus oli 27,5 prosenttia. Liikunnan osuus on ollut 25–30 prosentin luokkaa vuosien 2007–2016 välisenä aikana. Liikunnan osuus kasvoi merkittävästi vuosina 2007–2011, kun kirjastot jäivät pois veikkausvoittovarojen edunsaajien joukosta. Vuonna 2016 liikuntamääräraha oli kokonaisuudessaan noin 155 miljoonaa euroa, josta veikkausvoittovarojen osuus oli 147 miljoonaa euroa ja budjettivarojen 824 000 euroa. Vuonna 2016 liikuntamäärärahaan sisältyi myös hallituksen kärkihankerahoitus Liikkuva koulu -ohjelmaan, joka oli seitsemän miljoonaa euroa. Liikuntamäärärahat kasvoivat vuosien 2007–2016 välisenä aikana noin 50 miljoonalla eurolla. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018a.)

Liikuntamääräraha pitää sisällään kuntien, aluehallinnon ja liikuntajärjestöjen toimintaan sekä liikuntapaikkarakentamiseen kohdennetut valtionavustukset. Määräraha on kohdennettu valtion talousarvioon kirjattujen liikuntapolitiikan vaikuttavuustavoitteiden mukaisesti kahdeksalle eri momentille, joista liikunnan yhdenvertainen saavutettavuus -tavoite pitää sisällään liikuntapaikkarakentamisen valtionavustukset. Avustuksista noin 26 miljoonaa kohdistettiin vuonna 2016 liikuntapaikkarakentamisen perustamishankkeisiin ja noin 800 000 tuhatta euroa liikuntapaikkojen kehittämiseen ja tutkimukseen. Kokonaisuudessaan liikuntapaikkarakentamiseen kohdistettu määräraha kasvoi vuosien 2007–2016 välisenä aikana noin seitsemällä miljoonalla eurolla. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018a.)

Kuntien yhteenlasketut käyttökustannukset liikuntaan olivat vuonna 2016 yhteensä noin 722 miljoonaa euroa, josta liikuntapaikkarakentamisen investointien osuus oli noin 128 miljoonaa euroa. Investoinneista OKM:n ja AVI:en myöntämällä avustuksilla katettiin vuonna 2016 noin 14 prosenttia. Kunnat saavat valtionosuutta käyttökustannuksiin kunnan koosta ja varallisuusasteesta riippuen noin 12 euroa asukasta kohden. OKM:n yleisen linjan mukaisesti myös kuntien käyttökustannukset ja investoinnit kasvoivat vuosien 2007–2016 välisellä ajanjaksolla. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018a.) Huolimatta resurssien positiivisesta kehityksestä niiden niukkuus on yksi keskeisiä liikuntapaikkarakentamisen haasteita. Liikuntapaikkojen peruskor-

jaustarve ja ylläpito ovat kasvaneet erityisen suuriksi 2000-luvulla. Liikuntapaikkarakentamisen avustuksista kohdennettiin vuonna 2013 noin puolet liikuntapaikkojen peruskorjauksiin. (Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja 2014.)

Liikuntalain mukaisesti liikuntapaikkojen ja niihin liittyvien vapaa-aikatiilojen rakentamisavustuksia myönnetään ensisijaisesti kunnille, kuntayhtymille tai niiden määräämisvallassa oleville yhteisöille (Liikuntalaki 390/2015). OKM:n myöntämistä kustannusarvioltaan yli 700 000 euron liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustuksista 61 prosenttia kohdentui kuntien ja kuntayhtymien toteuttamiin hankkeisiin vuonna 2016. Vastaavasti AVI:en myöntämistä pienemmistä hankeavustuksista kuntien toteuttamiin hankkeisiin kohdistui 89 prosenttia. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueelle tukea kohdistui hieman yli viisi miljoonaa euroa, joka oli toiseksi eniten Etelä-Suomen AVI-alueen jälkeen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018a.)

Liikuntapaikkojen rakentamispolitiikan strategisina painopistealueina ovat 2000-luvulla olleet lasten ja nuorten liikkumisympäristöt sekä terveyttä edistävät liikuntaolosuhteet. Avustuskriteerien mukaisesti rahoitusta on ensisijaisesti kohdennettu laajoja käyttäjäryhmiä palvelevien liikuntapaikkojen uudisrakentamiseen ja perusparannukseen. Niillä tarkoitetaan mahdollisimman montaa liikuntamuotoa ja käyttäjäryhmää palvelevia, organisoidun ja omaehtoisen liikunnan harrastamisen mahdollistavia liikuntapaikkoja, joissa on lukumäärällisesti paljon käyttäjiä ja käyntikertoja sekä joiden aukioloajat ja hinnoittelu mahdollistavat tasaisen käytön pitkin päivää. (Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja 2014.) Liikuntalain mukaan laajoja käyttäjäryhmiä palvelevia liikuntapaikkoja ovat muun muassa uima-, jää- ja liikuntahallit sekä lähiliikuntapaikat, jotka ovat olleet liikuntapaikkarakentamisen strategisina painopistealueita 2000-luvulla. Lisäksi rahoitusta on ohjattu pienten ja uusien lajien liikuntarakentamiseen. (Liikuntalaki 390/2015.)

Luku- ja euromäärällisesti eniten OKM:n avustamia liikuntapaikkatyyppinä olivat vuosien 2009–2013 välisellä tarkastelujaksolla liikunta-, jää- ja uimahallit. Vastaavasti aluehallintovirastojen jakama tuki kohdistui pääasiassa lähiliikuntapaikkojen sekä ulkokenttien rakentamiseen. Esimerkiksi lähiliikuntapaikkarakentamista on tuettu 2000-luvulla yhteensä noin 30 miljoonalla eurolla. Niiden suosiota on edesauttanut niiden korkeampi valtionavustusosuus, joka voi olla 30–40 prosenttia hankkeen kokonaiskustannuksista. (Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja 2014.)

4 LIIKUNTAPAIKKARAKENTAMISEN KEHITYS SUOMESSA

Tämän luvun tarkoituksena on muodostaa kokonaiskäsitys liikuntapaikkojen ja liikuntapaikkarakentamisen kehityksestä Suomessa 1930-luvulta nykyyhetkeen. Ensimmäisessä alaluvussa tarkastelen liikuntapaikkarakentamisen kehitystä 1930–1950-luvuilla. Toisessa alaluvussa kuvaan liikuntapaikkarakentamisen monipuolistumisen vaiheita 1900-luvun puolivälissä. Kolmannessa alaluvussa selvitän liikuntalain ja neljännessä 1990-luvun laman vaikutusta liikuntapaikkarakentamisen kehitykseen. Viimeisessä alaluvussa kuvaan 2000-luvulla toteutettavaa laajempaa olosuhdepolitiikkaa.

4.1 Liikuntapaikkarakentaminen 1930–1950-luvuilla

Liikuntapaikkojen systemaattisen rakentamisen voidaan katsoa alkaneen vuonna 1931, jolloin eduskunta hyväksyi vuoden tulo- ja menoarvioon määrärahan urheilukenttien perustamista varten. Avustuspolitiikka kohdistui 1930-luvulla valtion urheilulautakunnan (VUL) linjausten mukaisesti pääosin yksityiseen maaseudun urheilukenttien rakentamiseen. Valtio pyrki tukemaan mahdollisimman monia hankkeita, mikä lisäsi liikuntapaikkojen rakentamista sekä kaupungeissa että maaseudulla. (Kokkonen 2010, 22–24.) Toinen merkittävä tekijä liikuntapaikkojen kehityksessä oli urheilulautakuntien perustamisalto 1930-luvulla. Muun Suomen tavoin myös Vaasassa urheilulautakunnan perustamisella vuonna 1928 oli suuri vaikutus liikuntapaikkarakentamiseen. Vaasassa olikin 1930-luvulla monia urheilulautakunnan suunnitelmia liikunta- ja virkistyspaikkojen kehittämiseksi. (Ilmanen 1996, 71–72.)

Kokonaisuutena liikuntapaikkojen määrä oli 1930-luvulla vielä vähäinen. Aikakaudella korostui arkielämän liikkuminen, eikä suurta tarvetta liikuntapaikkojen rakentamiselle ollut. Yleisimpiä liikuntapaikkoja Suomessa olivat vuonna 1930 sisäliikuntaan sopivat salit, joita oli 878 kappaletta. Muista liikuntapaikkatyypeistä urheilukenttiä oli yhteensä 466 ja uimalaitoksia runsaat 80. Liikuntapaikkatyypien määrät kuvastavat vuosikymmenellä vallinnutta yleistä linjausta, jossa painottui kilpaurheiluun kohdistunut rakentaminen. Kilpaurheilun painotus näkyi myös 1930-luvun lopun olympiarakentamisessa, joka oli yksi valtion merkittävä tukikohde.

Kuntoliikuntaa varten suunnattujen liikuntapaikkojen rakentaminen oli 1930-luvulla vielä vähäistä. (Kokkonen 2010, 22, 26–27.)

Ensimmäiset tuet veikkausvoittovaroista liikuntapaikkarakentamiseen jaettiin vuonna 1937. Avustusten jaosta päättänyt VUL määritteli avustettaviksi kohteiksi yleisurheilukentät, uimalaitokset ja suksimäet. (Kokkonen 2010, 22–24, 375.) Veikkausvoittovaroista jaettavan tuen määrän kasvu kiihdytti sotien jälkeistä liikuntarakentamista. Kuntien vastuu liikuntapaikkarakentamisen rahoittamisesta kasvoi ja myös avustukset ohjautuivat yhä enemmän kuntien hankkeisiin. Urheilukentät olivat valtion avustuspolitiikan merkittävin kohde aina 1950-luvun loppupuolelle saakka. Niiden osuus liikuntapaikkarakentamiseen suunnatuista avustuksista oli vuoden 1952 tilaston mukaan 77 prosenttia ja edelleen vuonna 1959 noin 45 prosenttia. (Kokkonen 2010, 37–39, 45.)

Painopiste liikuntarakentamisessa siirtyi 1950-luvulla sisäliikuntatilojen suuntaan. Taustalla vaikuttivat valtion urheilulautakunnan periaatteelliset linjaukset. Muutokseen vaikuttivat myös liikuntakulttuurissa tapahtuneet muutokset, joista merkittävin oli palloilulajien kehitys, mutta myös kansainvälisten kilpailujen koventuminen vaikutti sisäliikuntatilojen tarpeeseen. Lisäksi laajemmat yhteiskunnalliset muutostekijät, kuten muuttoliike kaupunkeihin ja elintason nousu lisäsivät liikuntapaikkojen kysyntää. VUL:n mukaan tärkeimpiä sisäliikuntatiloja olivat urheiluhallit ja koulujen voimistelusalit. (Kokkonen 2010, 45–46, 73.)

4.2 Liikuntapaikat monipuolistuvat 1960-luvulta

1950-luvulta käynnistyneen sisäliikuntarakentamisen lisäksi alkoi uimahallien, jäähallien sekä kuntoliikuntaa palvelevien liikuntapaikkojen rakentamisaalto, joka kesti aina 1990-luvulle asti. Kehitykseen vaikuttivat myös valtion liikuntahallinnossa tapahtuneet muutokset, joiden kautta vastuu liikuntarakentamisesta siirtyi opetus- ja kulttuuriministeriössä vuonna 1966 aloittaneelle urheilu- ja nuoriso-osastolle. (Kokkonen 2010, 152–155, 375.) Valtakunnallisten painotusten mukaisesti myös Vaasassa sisäliikuntatilojen rakentaminen oli erityisen vilkasta. Siitä kertovat runsaan kymmenen vuoden sisään valmistuneet maapohjahalli vuonna 1955 ja uimahalli vuonna 1962, joka oli siihen mennessä Vaasan suurin liikuntapaikkainvestointi. Uimahallin rakennuskustannukset olivat yhteensä noin 2,5 miljoonaa markkaa. (Ilmanen 1996, 134.)

Liikuntapaikkarakentamisen monipuolistumista kuvaa hyvin liikuntapaikkamäärissä tapahtuneet muutokset. 1960-luvun puoliväliin mennessä Suomeen oli kehittynyt jo reilu 14 000 liikuntapaikan verkosto. Ulkokenttien osuus oli edelleen suurin. Niitä oli noin puolet kaikista liikuntapaikoista. Muista liikuntapaikkatyypeistä sisäliikuntatiloja oli hieman alle neljännes ja maastoliikuntapaikkoja noin 18 prosenttia. Liikuntapaikkamäärät kuvastavat painopisteen siirtymistä ulkokentistä sisä- ja maastoliikuntapaikkoihin. (Kokkonen 2010, 88.)

Kuntien kasvanut rooli vaikutti merkittävästi liikuntapaikkarakentamiseen 1960-luvun lopulla. Valtakunnallisten painotusten mukaisesti perusliikuntapaikkojen kehittäminen oli merkittävästi esillä myös Vaasan kaupungin laatimissa liikuntasuunnitelmissa. Vuonna 1965 urheilulautakunnan toimesta laadittuun ensimmäiseen viisivuotiseen liikuntapaikkasuunnitelmaan sisältyivät muun muassa pesäpallokenttä, tekojää, ulkouimalat, hiihtokeskus ja uimahallin lisärakennus. (Ilmanen 1996, 134, 150.)

Uudet painotukset näkyivät myös avustuspolitiikassa. Urheilu- ja nuorisotoimiston toteuttaman jakoperusteiden uusimisen seurauksena urheilu-, pallo- ja harjoituskenttien osuus avustetuista kohteista pieneni vuosien 1958 ja 1968 välisenä aikana 38 prosentista reiluun 12 prosenttiin. Vastaavasti uimahallien ja uimaloiden avustusosuus kasvoi noin 13 prosentista 33 prosenttiin. (Kokkonen 2010, 82.)

Monipuolistumiseen oli vaikutuksensa myös 1960-luvun lopulla kunto- ja kansaliikunnan edellytyksiä pohtineella Niemen toimikunnalla. Toimikunta näki liikuntapaikat peruspalveluna, joiden tarkoitus on tarjota liikuntapalveluja laajemmin kuin pelkästään kilpa- ja huippu-urheilun näkökulmasta. Pohdintojen taustalla vaikuttivat yhteiskunnassa tapahtuneet laajemmat muutokset, joista merkittävimpiä olivat viisipäiväisen työviikon vaikutuksesta lisääntynyt ihmisten vapaa-aika, kaupungistuminen sekä elintason nousu. Toimikunnan mietintö korosti laajoja väestöryhmiä palvelevien liikuntapaikkojen rakentamista, joilla voidaan vastata kasvaneeseen kysyntään. Kuntoliikuntaa palveleviksi liikuntapaikoiksi toimikunta määritteli hiihtoladut, ulkoilalueet ja -reitit, uimahallit ja uimalat sekä monikäyttöiset urheiluhallit ja harjoitusalueet. Mietinnössä nostettiin esille myös lähiliikuntapaikat, joiden nähtiin palvelevan erityisesti lapsia, nuoria ja iäkkäitä. Keskeisessä roolissa liikuntaolosuhteiden tarjoajana nähtiin kunnat, joiden tulisi sisällyttää liikuntapaikkojen suunnittelu osaksi laajempaa kuntasuunnittelua. (Kokkonen 2010, 105–166.)

4.3 Liikuntalaki säätelee kehitystä 1980-luvulla

Liikuntalaki vaikutti keskeisesti 1980-luvun liikuntapaikkarakentamiseen. Kokkosen (2010) mukaan liikuntapaikkarakentaminen kiinnittyi ensi kertaa osaksi Suomen liikuntapolitiikkaa 1980-luvulla voimaan astuneen liikuntalain ja liikuntalain ohessa toteutettujen valtakunnallisten liikuntapaikkasuunnitelmien kautta. Ensimmäisessä liikuntalaissa määritetyn työjaon mukaan valtio alkoi tukea kuntien liikuntapalveluiden järjestämistä, kunnat vastasivat yleisten edellytysten luomisesta ja liikuntajärjestöt palveluiden toteuttamisesta. (Kokkonen 2010, 160–162.) Liikuntapaikkapolitiikan näkökulmasta liikuntalakikomitean määrittelemissä yleistavoitteissa korostettiin riittävien ja tarkoituksenmukaisten liikuntamahdollisuuksien luomista. Painopisteenä olivat laajoja käyttäjäryhmiä palvelevat liikuntapaikat, joissa yhdistyvät liikunnan ja urheilun tarpeet. Tällaisiksi nähtiin muun muassa monikäyttöiset hallit, joiden rakentamiseen panostettiin 1980-luvulla. (Kokkonen 2010, 196–198.)

1980-luku oli kokonaisuudessaan erittäin vilkasta liikuntarakentamisen aikaa. Reilussa kymmenessä vuodessa liikuntapaikkojen määrä kolminkertaistui. Kehitykseen vaikuttivat liikuntalain lisäksi myös yksityisen puolen rakentamismahdollisuuksien kohentuminen, mikä johti liikuntakulttuurin eriytymiseen uusien lajien muodossa. Vuonna 1991 Suomessa oli reilu 27 000 liikuntapaikkaa, joista yleisimpiä olivat edelleen ulkokentät. Liikuntalain painotusten mukaisesti suurinta kasvu oli maastoliikuntapaikoissa, joiden määrä tuplaantui. Myös sisäliikuntatilojen määrä kasvoi runsaasti. (Kokkonen 2010, 179–180.)

Liikuntarakentamisen kehitykseen vaikuttivat myös avustuspolitiikassa tapahtuneet muutokset. Vaikutusta valtiontukeen oli ennen kaikkea liikuntalain korostamalla aluepolitiikalla ja tasa-arvopyrkimyksillä, joiden kautta avustukset suuntautuivat enemmän maaseudulle harvaan asutuihin pieniin kuntiin. Kokonaisuudessaan painopiste liikuntapaikkarakentamisessa säilyi 1980-luvulla sisäliikuntatilojen rakentamisessa, mutta myös kuntopolkujen ja -ratojen rakentaminen jatkui vilkkaana. Lisäksi vuosikymmenellä panostettiin urheilukenttien päällystämiseen sekä uimahallien peruskorjaukseen. (Kokkonen 2010, 235–237, 375.)

Liikuntalain voimaan astumisen myötä kuntia ohjattiin systemaattiseen liikuntasuunnitteluun, jonka seurauksena liikuntasuunnittelu yleistyi voimakkaasti. Myös Vaasassa toteutettiin liikuntasuunnitelma vuonna 1984. Tämä ensimmäinen virallinen liikuntapoliittista suunnitelmaa vas-

taava asiakirja nimeltään ”Vaasan kaupungin liikuntasuunnitelma vuosille 1985–2000” valmistui kaupungin urheilulautakunnan ja Kansanterveyden edistämissäätiö LIKES:n yhteisprojektina. (Vaasan kaupunki 1984.)

4.4 Laman vaikutukset liikuntapaikkarakentamiseen 1990-luvulla

Liikuntarakentaminen pysähtyi hetkellisesti laman seurauksena 1990-luvun alkupuolella, mutta lisääntyi jälleen 1990-luvun lopulla. Kuvaavaa vuosikymmenelle olivat runsas jäähallirakentaminen sekä suurhankkeet, joita valmistui lähinnä suurempiin kaupunkeihin. Laman vaikutukset liikuntapaikkarakentamisessa eivät kuitenkaan muodostuneet kovin suuriksi, sillä liikuntapaikkaverkosto Suomessa oli saavuttanut tason, joka riitti palvelemaan väestöä. 1990-luku palveli ennen kaikkea laajojen käyttäjäryhmien liikuttamista. (Kokkonen 2010 286–287, 375.)

Liikuntalain linjausten arviointia pohtineen liikuntakomitean mietinnössä nousi keskeiseksi painopistepistealueeksi aikuisväestön kunto-, terveys- ja virkistysliikunta. Rakentaminen kohdennettiin 1980-luvulla määriteltyjen painotusten mukaisesti perusliikuntapaikkojen rakentamiseen. Terveysliikunnan lisäksi komitea korosti mietinnössään lähiliikuntaolosuhteiden kehittämistä, mutta edelleen myös huippu-urheilun olosuhteiden kehittämistä, jonka kautta pyrittiin vaikuttamaan muun muassa lasten ja nuorten harrastamiseen sekä omaehtoisen liikunnan edistämiseen. Ensimmäistä kertaa komitean pohdinnoissa painotettiin myös poikkihallinnollista yhteistyötä. (Kokkonen 2010, 248–251.)

Monikäyttöisyys oli edelleen 1990-luvulla keskeinen liikuntarakentamisen tavoite. Erityisen paljon 1990-luvulla rakennettiin jäähalleja. Niiden määrä ohittikin uimahallien määrän 1990-luvun lopussa. Määrällisesti eniten kasvua 1990-luvun alusta oli jäähalleissa, maastoliikuntapaikoissa sekä sisäliikuntatiloissa. (Kokkonen 2010, 281, 292.)

4.5 Laajempaan olosuhdepolitiikkaan 2000-luvulla

2000-luvulla liikuntapolitiikan keskeiset tavoitteet ovat määriteltyinä hallitusohjelmissa, joiden mukaan liikuntapolitiikan tavoitteena on edistää väestön hyvinvointia, terveyttä ja toimintaky-

kyä elämänkaaren eri vaiheissa. Kaksi keskeistä liikuntapolitiikan painopistealuetta ovat terveyttä edistävä liikunta sekä lasten ja nuorten liikunta. Kaiken kaikkiaan liikuntarakentaminen on 2000-luvulla laajentunut käsittämään yhä monimuotoisempaa lajikirjoa. Yhtenä keskeisenä liikuntapaikkarakentamisen kohteena ovat olleet lähiliikuntapaikat, joiden osuus on kasvanut merkittävästi 2000-luvulla. Lähiliikuntapaikkojen osuus kaikista liikuntapaikoista on tosin vielä marginaalinen. (Kokkonen 2010, 302–304.)

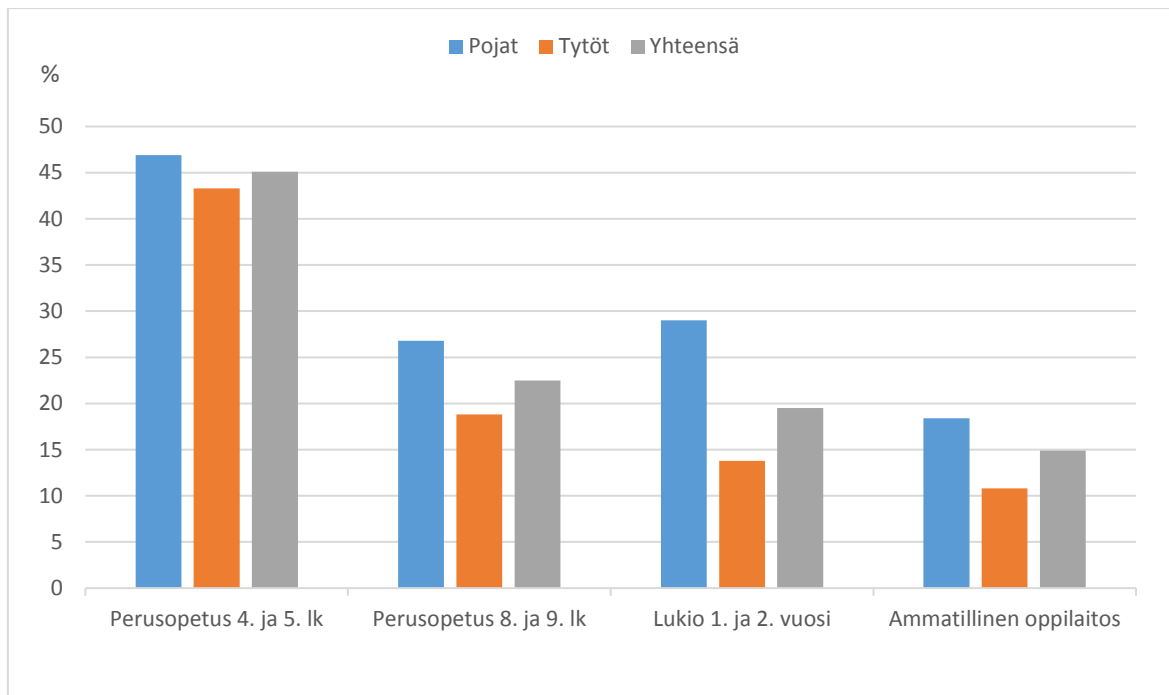
Liikuntapaikkojen kokonaismäärä on kasvanut hitaasti 2000-luvulla. Liikuntapaikkarakentaminen on painottunut maastoliikuntapaikkojen ja liikuntasalien uudisrakentamiseen sekä jää- ja uimahallien peruskorjaukseen. Tästä johtuen uimahallien määrä ei ole enää kasvanut ja ulko-kenttien määrä puolestaan hieman vähentynyt. (Kokkonen 2010, 292.) Liikuntahallit olivat vuosien 2009–2013 välisenä aikana lukumäärällisesti eniten avustettu liikuntapaikkatyyppi. Yhtenä syynä tähän voidaan pitää liikuntahallien suurta kysyntää muun muassa palloiluvuorojen suhteen, joka on ylittänyt tarjonnan erityisesti suurissa kaupungeissa. Jää- ja uimahallien kohdalla peruskorjaustarve selittyy muun muassa jäähallitekniikan uudistumisesta sekä uimahallin suuresta suosiosta. Lisäksi uimahallien kohdalla peruskorjaustarve johtuu 1970-luvulle sijoittuneesta uimahallin rakentamisesta. (Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja 2014.)

5 SUOMALAISTEN LIIKUNTAKÄYTTÄYTYMISESTÄ

Liikuntakäyttämällä tarkoitetaan tässä tutkimuksessa väestön fyysistä aktiivisuutta, vapaa-ajan liikunta-aktiivisuutta sekä seuratoimintaan osallistumista. Vapaa-ajan liikunta-aktiivisuus voidaan edelleen jakaa vapaa-ajan liikunnan harrastamiseen seurassa, omatoinisesti sekä työmatkaliikuntaan. Kahdessa ensimmäisessä alaluvussa tarkastellaan suomalaisten liikuntakäyttämistä lasten ja nuorten sekä aikuisväestön osalta. Kahdessa viimeisessä alaluvussa selvitetään väestön suosituimpia liikuntalajeja ja -muotoja sekä väestön käytetyimpiä liikuntapaikkoja ja -ympäristöjä. Luvussa käsiteltävä tutkimustieto edustaa laajasti Suomen väestön liikuntakäyttämistä ja pitää sisällään tuloksia myös vaasalaisten osalta.

5.1 Lapset ja nuoret

Lasten ja nuorten fyysisen aktiivisuuden tulokset ovat koottuna vuosina 2014 ja 2016 julkaistuihin lasten ja nuorten liikuntakäyttämistä selvittäneisiin LIITU-tutkimuksiin. Liikuntasuosituksen mukaan 7–18-vuotiaan tulisi liikkua vähintään 1-2 tuntia päivässä monipuolisesti ja ikään sopivalla tavalla (Nuori Suomi 2008). Vuoden 2016 LIITU-tutkimuksessa suositukseen ylsi noin kolmannes 9–15-vuotiaista. Fyysinen aktiivisuus laskee merkittävästi iän myötä. Yleisimmin liikuntasuositukseen ylsivät 9-vuotiaat (41 %) ja harvimminkin 15-vuotiaat (17 %). Poikien kohdalla suositukset täyttyivät tyttöjä yleisemmin. Fyysinen aktiivisuus lisääntyi 11–15-vuotiaiden kohdalla vuodesta 2014. Lisäksi vähän liikkuvien määrä väheni. (Kokko, Mehtälä, Villberg, Ng & Hämylä 2016.) Vaasalaislasten ja -nuorten fyysistä aktiivisuutta selvitettiin valtakunnallisessa kouluterveyskyselyssä vuonna 2017. Johtopäätökset olivat samansuuntaisia LIITU-tutkimuksen kanssa. Tulosten mukaan 45 prosenttia vaasalaisista 4. ja 5. -luokkalaisista liikkui tunnin päivässä. Fyysinen aktiivisuus laskee iän myötä myös kouluterveyskyselyssä. Pojat olivat tyttöjä aktiivisempia. Vaasalaislasten ja -nuorten tulokset olivat kouluterveyskyselyssä koko maan keskiarvoa parempia. (THL 2017a.) Kouluterveyskyselyn tuloksia on vaasalaisten osalta havainnollistettu kuviossa 1.

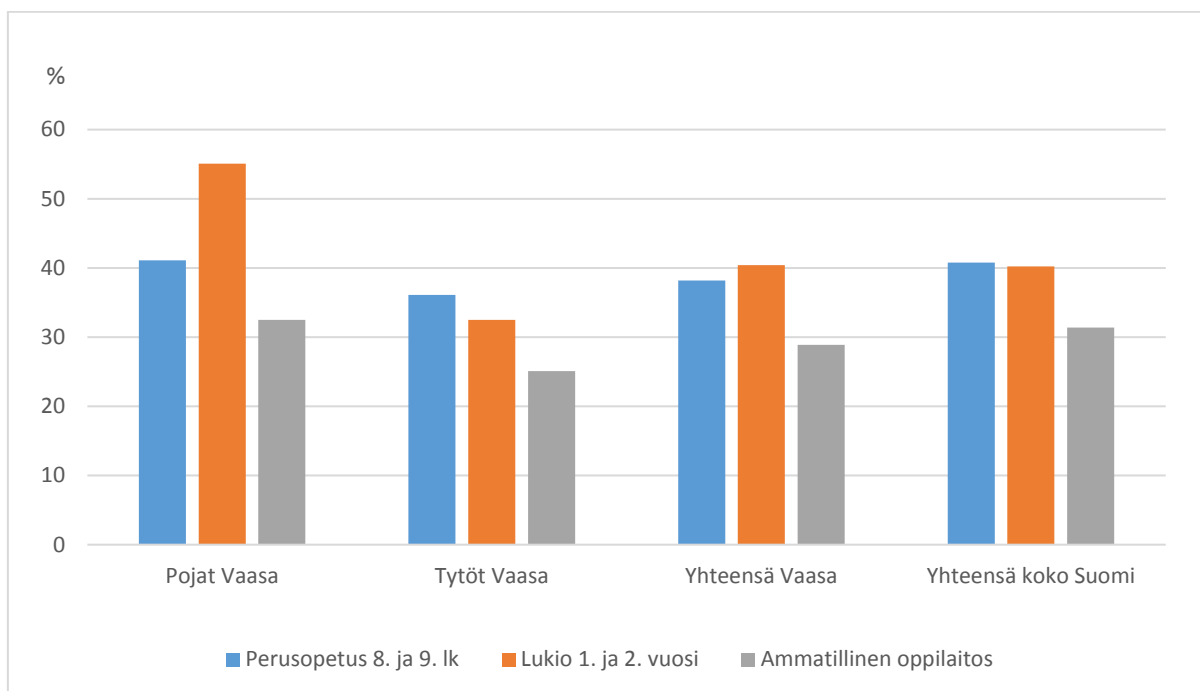

KUVIO 1. Vähintään tunnin päivässä liikkuvat vaasalaiset. (Lähde: THL, kouluterveyskysely 2017)

Toinen lasten ja nuorten liikuntakäyttäytymistä selittävä tekijä on seuratoimintaan osallistuminen. Yleisesti lapset ja nuoret ovat aktiivisia seuratoimintaan osallistujia. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksen (2016) mukaan lähes puolet 7–19-vuotiaista osallistui seuratoimintaan säännöllisesti vähintään kerran viikossa. Tulosten mukaan seurassa harrastaminen oli aktiivisinta 7–9-vuotiailla (60 %), jonka jälkeen se kääntyi jyrkkään laskuun. Merkittävää on, että 15–19-vuotiaista nuorista enää noin kolmannes harrasti liikuntaa tai urheilua seurassa. Tutkimuksen mukaan yli puolet pojista lopetti seurassa harrastamisen 14-vuotiaana. (Merikivi, Myllyniemi & Salasuo. 2016, 84–89.) Myös LIITU-tutkimuksessa päädyttiin samansuuntaisiin johtopäätöksiin. Tulosten mukaan hieman yli kaksi kolmasosaa 9–11-vuotiaista ja noin puolet 9–15-vuotiaista oli aktiivisesti mukana seuratoiminnassa vähintään kerran viikossa. Fyysisen aktiivisuuden lisäksi myös seuratoimintaan osallistuminen lisääntyi vuodesta 2014. (Mononen, Blomqvist, Koski & Kokko 2016.)

Tutkimukset osoittavat, että omatoimisen liikkumisen merkitys kasvaa iän myötä. Nuorten vapaa-aikatutkimuksen mukaan omatoimisen liikkumisen määrä lisääntyi 15 ikävuoden jälkeen (Merikivi ym. 2016). LIITU-tutkimuksessa omatoimisesti vähintään neljä kertaa viikossa liik-

kuvia oli 51 prosenttia 9–15-vuotiaista (Suomi, Mehtälä & Kokko 2016, 24–25). Vaasalaisnuorten omatoimista liikkumista selvitettiin kouluterveyskyselyssä vuonna 2017. Tulosten mukaan noin 38 prosenttia yläkoulun 8. ja 9. luokkalaisista sekä 40 prosenttia lukion 1. ja 2. vuosiluokan opiskelijoista liikkui omatoimisesti lähes päivittäin. Ammatillisen oppilaitoksen oppilailta vastaava tulos oli noin 29 prosenttia. Vaasassa lukiolaiset pojat harrastivat liikuntaa omatoimisesti selvästi eniten ja vastaavasti ammattioppilaitoksen tytöt selvästi vähiten. Vaasalaisen tulos oli kokonaisuudessaan hieman koko Suomen keskiarvoa alhaisempi. (THL 2017b.) Omatoimisen liikunnan harrastamisen tuloksia on havainnollistettu kuviossa 2.

KUVIO 2. Omatoimisesti liikuntaa lähes päivittäin harrastavat vaasalaiset. (Lähde: THL, kouluterveyskysely 2017)

5.2 Aikuisväestö

Tässä luvussa selvitetään aikuisväestön liikuntakäyttytymisen nykytilaa ja siinä tapahtuneita muutoksia 2000- ja 2010-luvulla. Tarkasteltavia osa-alueita ovat fyysinen aktiivisuus, vapaaajan liikunnan harrastaminen sekä seuratoimintaan osallistuminen. Aikuisväestön liikuntakäyt-

täytymistä kuvaavia tutkimuksia ovat 2010-luvulla julkaistut suomalaisen aikuisväestön terveyskäyttäytyminen ja terveys tutkimus (AVTK-tutkimus) sekä aikuisväestön terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimus (ATH-tutkimus). ATH-tutkimus pitää sisällään tuloksia myös vaasa-laisten osalta. ATH-tutkimuksen tulokset ovat vuosilta 2013–2015 ja AVTK-tutkimuksen tulokset vuodelta 2015. Eläkeikäisten liikuntakäyttäytymistä on puolestaan selvitetty eläkeikäisen väestön terveys-, hyvinvointi ja palvelututkimuksessa (EVTK-tutkimus). Lisäksi tietoja kerättiin kansallisesta FINRISKI-terveystutkimuksesta, FinTerveys 2017-tutkimuksesta sekä sosiaali- ja terveystilastollisen vuosikirjan tuloksista.

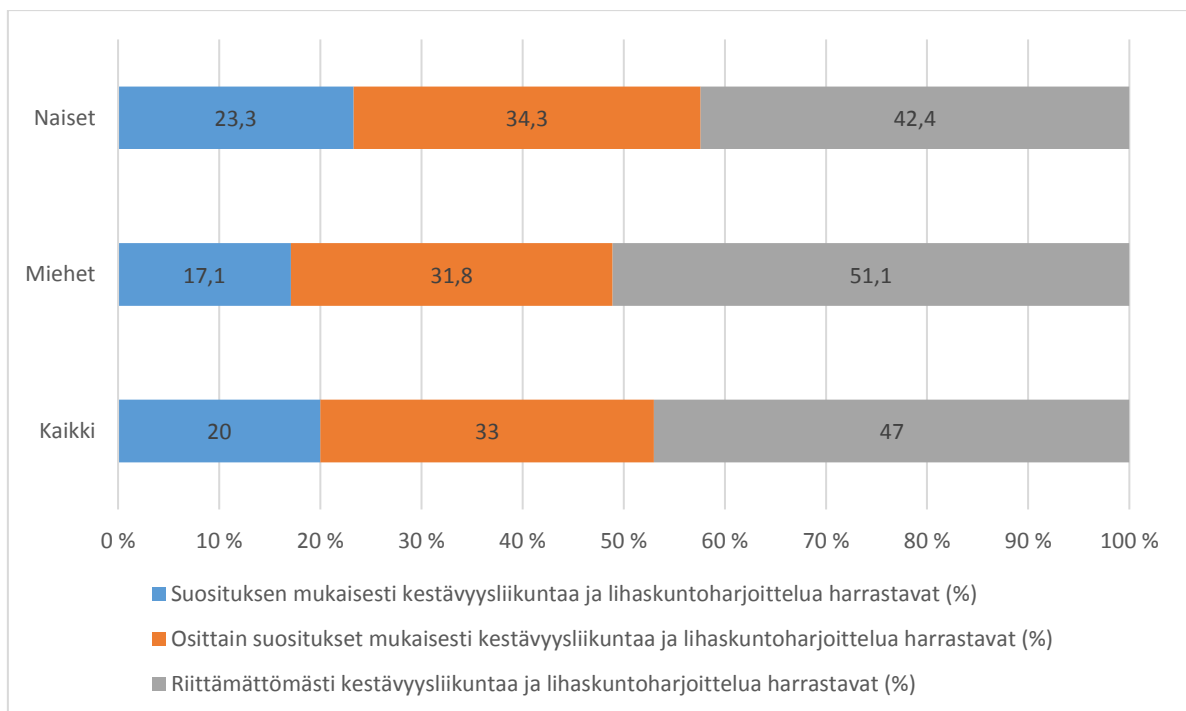
Terveysliikuntasuosituksen mukaan 18–64-vuotiaan aikuisen tulisi harjoittaa reipasta kestävyysliikuntaa esimerkiksi pyöräillen/kävellessä 2 tuntia 30 minuuttia viikossa tai rasittavaa kestävyysliikuntaa esimerkiksi pyöräillen, juosten tai uiden vähintään 1 tunti 15 minuuttia viikossa. Lisäksi aikuisen tulisi harjoittaa lihaskuntoa ja liikehallintaa kohentavaa liikuntaa vähintään kahdesti viikossa sekä reipasta liikuntaa vastaavaa kestävyysliikuntaa vähintään kolmesti viikossa kymmenen minuuttia kerrallaan. (UKK-instituutti 2018a.) Ikääntyvien yli 65-vuotiaiden terveysliikuntasuositus vastaa kestävyyskunnan osalta työikäisten suositusta. Lisäksi ikääntyvien kohdalla on tarpeellista lisätä lihasvoimaa, kehittää tasapainoa sekä ylläpitää notkeutta ainakin kaksi kertaa viikossa toimintakyvyn ylläpitämiseksi ja kaatumisen ehkäisemiseksi. (UKK-instituutti 2018b.)

Usean 2010-luvulla toteutetun tutkimuksen mukaan terveysliikuntasuositus täyttyi vain hieman yli kymmenellä prosentilla työikäisistä (Helakorpi, Laitalainen & Utela 2010; Kaikkonen ym. 2015). ATH-tutkimuksessa vuonna 2015 suositukseen ylsi 15 prosenttia miehistä ja 20 prosenttia naisista sekä vuonna 2017 hieman yli 18 prosenttia 20–54-vuotiaista (Kaikkonen ym. 2015; Murto ym. 2017). Yleisimmin suositus täyttyi 15–24-vuotiailla ja harvimmalla 54–64-vuotiailla. Terveysliikuntasuosituksen sisältävä kestävyysliikunnan suositus täyttyi 48 prosentilla miehistä ja 50 prosentilla naisista. (Helakorpi ym. 2010.) Fyysinen aktiivisuus vähenee iän karttuessa, sillä kestävyysliikunnan suositus toteutui hieman yli 60 prosentilla 30–39-vuotiaista mutta enää 23 prosentilla yli 80-vuotiaista miehistä ja 14 prosentilla naisista (Borodulin ym. 2018, 38-41).

EVTK-tutkimuksen mukaan noin joka kymmenes eläkeikäisestä väestöstä harrastaa liikuntaa säännöllisesti päivittäin. Kestävyysliikuntasuositus täyttyi hieman yli 20 prosentilla. Riittävästi lihasvoimaa, tasapainoa ja notkeutta harjoitti kuitenkin vain noin 10 prosenttia eläkeikäisistä. Hieman yli viidennes eläkeikäisistä ei käytännössä harrastaa liikuntaa laisinkaan. Eläkeikäisten

liikunnan harrastaminen on pysynyt suhteellisen tasaisena vuosien 2013–2016 välisenä aikana. Negatiivisinta muutos on ollut 70–79-vuotiaiden kohdalla. (Helldán & Helakorpi 2014.)

Vaasalaiset ylsivät suositukseen koko maan keskiarvoa yleisemmin. ATH-tutkimuksen mukaan viidennes 20–54-vuotiaista vaasalaisista liikkui terveysterveystasoisuuden mukaisesti. Osittain suositus toteutui noin kolmanneksella. Riittämättömästi liikkuvia oli hieman yli puolet miehistä ja noin 42 prosenttia naisista. Myös Vaasassa naiset ylsivät terveysterveystasoisuuteen miehiä yleisemmin. (Kaikkonen ym. 2015.) ATH-tutkimuksen tuloksia on esitetty vaasalaisten osalta kuviossa 3.

KUVIO 3. Kestävyysliikunnan ja lihaskuntoharjoittelun harrastaminen 20–54-vuotiaiden vaasalaisten kohdalla. (Lähde: THL, ATH-tutkimus 2013–2015)

Seuraavissa alakappaleissa selvitetään aikuisväestön vapaa-ajan liikunnan harrastamisaktiivisuutta sekä sukupuolten ja ikäryhmien välisiä eroja Suomessa ja Vaasassa. Vapaa-ajan liikunnan harrastaminen voidaan jakaa työn ulkopuolella tapahtuvaan liikunnan harrastamiseen sekä työmatkaliikuntaan. Liikunnan määrää kuvaavia mittareita ovat kuntoliikuntaa ja urheilua harrastavien määrä sekä vapaa-ajan liikuntaa harrastamattomien määrä.

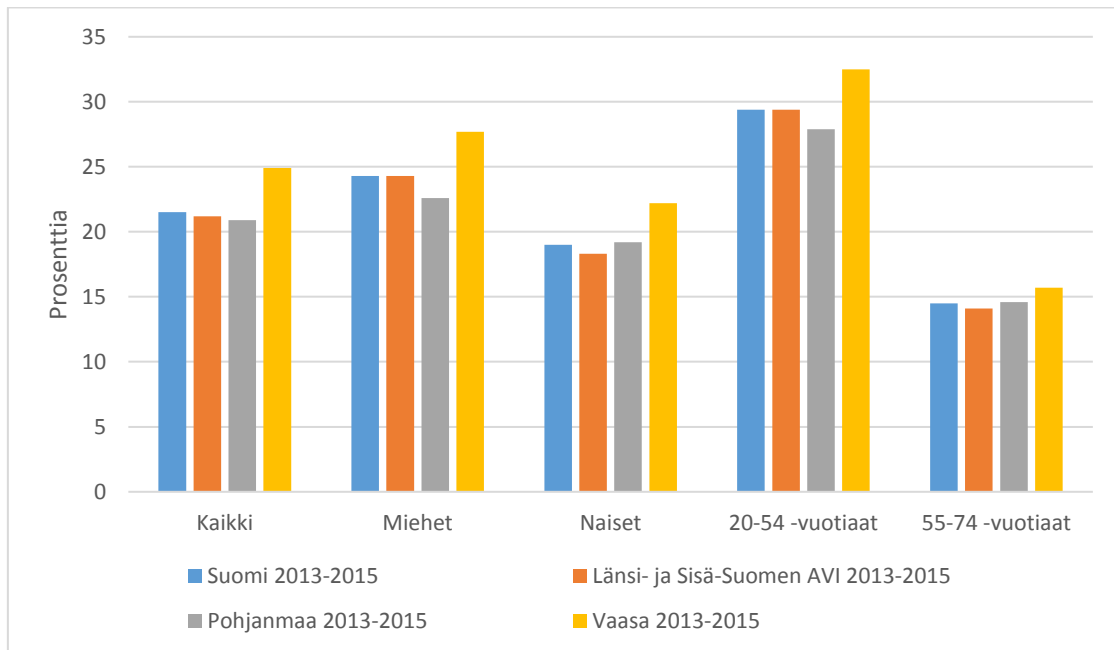
Suomalaiset aikuiset ovat varsin aktiivisia vapaa-ajan liikkujia. Reilu 70 prosenttia yli 30-vuotiaista miehistä ja naisista harrasti vapaa-ajallaan liikuntaa, mikä vastaa 2,6 miljoonaa suomalaista (Borodulin ym. 2018). Vapaa-ajan liikunnan harrastaminen kasvoi merkittävästi 1970–1990-lukujen välisenä aikana (Borodulin & Jousilahti 2012). Tutkimuksen mukaan vapaa-ajan liikuntaa harrastavien määrä laskee harrastuskertojen lisääntyessä. AVTK-tutkimuksessa kaksi kertaa viikossa vapaa-ajalla vähintään 30 minuuttia kerrallaan liikuntaa harrastavia oli 70 prosenttia miehistä ja 76 prosenttia naisista. Neljä kertaa liikkuvia oli 30 prosenttia miehistä ja 36 prosenttia naisista. Erityisesti kaksi kertaa viikossa liikuntaa harrastavien määrä on kasvanut 1970-luvulta, jolloin se oli noin 40 prosenttia. (Helldán & Helakorpi 2015.) Tulosten mukaan naiset harrastivat vapaa-ajan liikuntaa miehiä useammin. Aktiivisimpia vapaa-ajan liikkujia olivat 55–64-vuotiaat. Uusimpien tutkimustulosten mukaan liikunnan harrastaminen lisääntyi eniten 30–64-vuotiailla miehillä. (Helldán & Helakorpi 2015; Borodulin ym. 2018.)

Eläkeikäisen väestön osalta vapaa-ajan liikunnan harrastaminen on vähentynyt. Vuoden 2013 EVTK-tutkimuksen mukaan vähintään 30 minuuttia kerrallaan ja ainakin neljä kertaa viikossa harrastetut kävelylenkit vähentyivät miehillä vuosien 1997–2013 välisenä aikana kahdeksalla prosentilla. Naisilla tulos pysyi samana. Säännöllisempi päivittäinen kävelylenkkien harrastaminen vähentyi molemmilla sukupuolilla. Myös muun liikunnan kuin kävelyn harrastaminen vähentyi molemmilla sukupuolilla samalla tarkastelujaksolla. Tosin miehillä muun liikunnan osuus on ollut viime vuosina maltillisesti kasvava. (Helldán & Helakorpi 2014.)

Aikuisten työmatkaliikunta on vähentynyt radikaalisti 1970-luvulta (Borodulin & Jousilahti 2012). AVTK-tutkimuksen mukaan vuonna 2014 vähintään 15 minuutin työmatkan aktiivisesti kävelleen tai pyöräillen ilmoitti kulkevansa hieman alle neljännes 30–64-vuotiaista. Vähintään 30 minuutin työmatkojen osalta tulos oli 15 prosenttia molempien sukupuolten kohdalla. (Helldán & Helakorpi 2015.) Naisilla aktiivisesti työmatkansa liikkuvien osuus kasvoi 59 ikävuoteen asti. Miehistä 30–39-vuotiaat kulkivat työmatkansa muita ikäryhmiä aktiivisemmin. (Borodulin ym. 2018.)

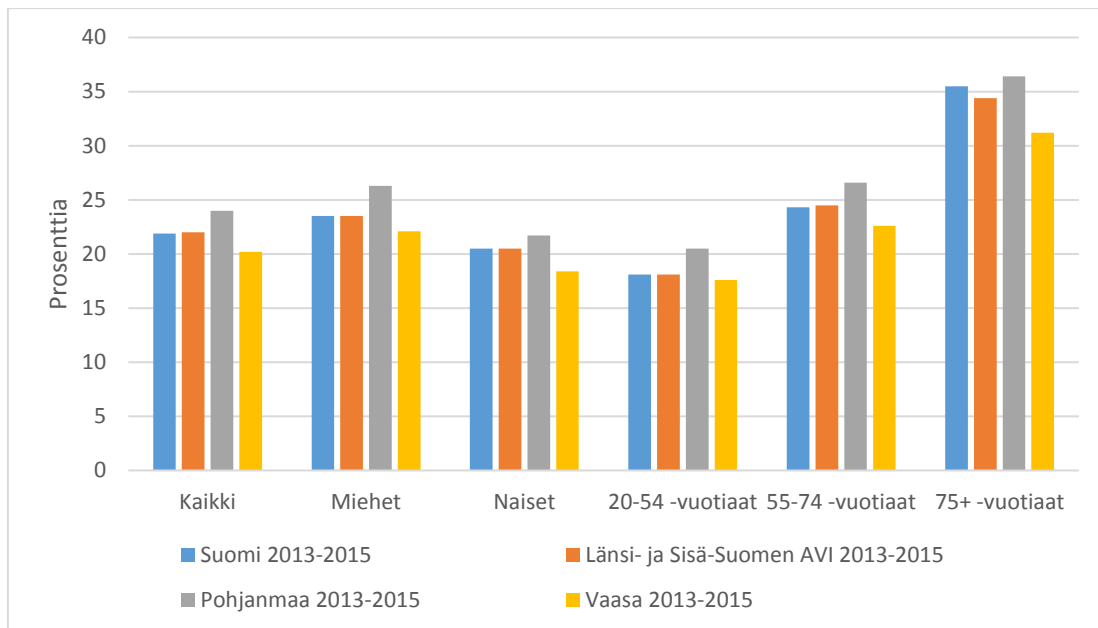
Kuviossa 4 on esitetty vaasalaisien osalta vapaa-ajan liikunnan harrastamisen tuloksia. Tulosten mukaan vaasalaiset ovat aktiivisempia vapaa-ajan liikunnan harrastajia kuin suomalaiset keskimäärin. Neljännes vaasalaisista 20–74-vuotiaista harrasti kuntoliikuntaa tai urheilua, kuten juoksua, hiihtoa, uintia tai pallopelejä useita tunteja viikossa. Miehet olivat naisia aktiivisempia kuntoliikunnan ja urheilun harrastajia. Harrastaminen vähenee iän karttuessa. Kuntoliikuntaa

tai urheilua harrastavia 20–54-vuotiaita oli kolmannes ja 55–74-vuotiaita noin 15 prosenttia. (Kaikkonen ym. 2015.)

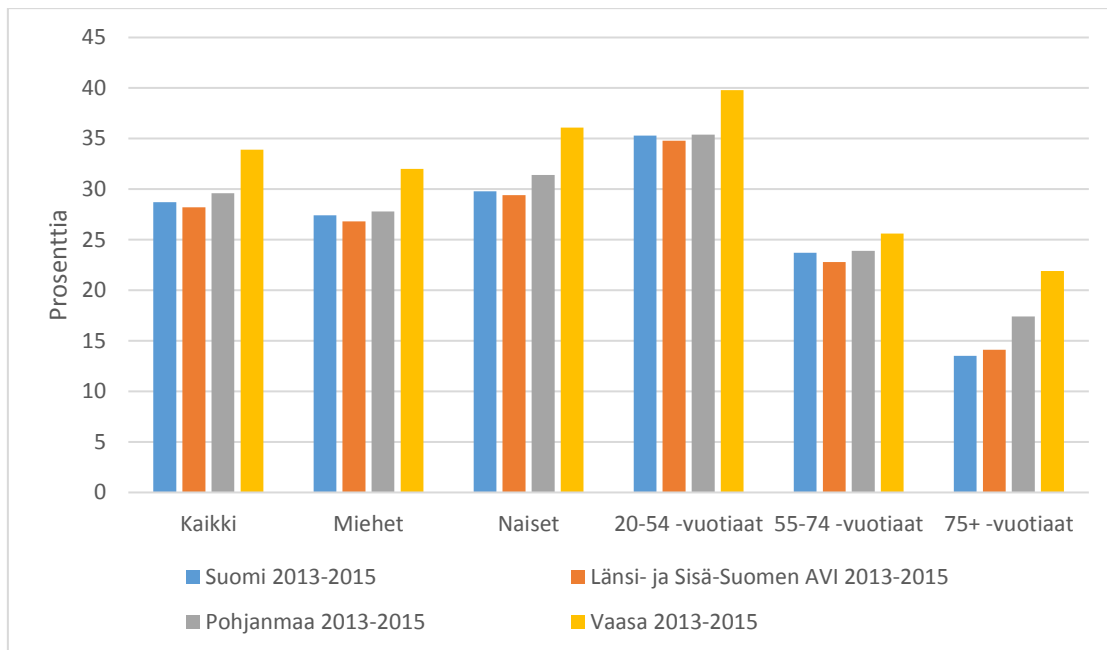
KUVIO 4. Niiden osuus (%), jotka harrastavat varsinaista kuntoliikuntaa tai urheilua, kuten juoksua, hiihtoa, uintia, tai pallopelejä useita tunteja viikossa. (Lähde: THL, ATH-tutkimus 2013–2015)

Vapaa-ajan liikuntaa harrastamattomien osuus on ollut lievässä laskussa 1990-luvun lopulta alkaen. Vuonna 2016 vapaa-ajan liikuntaa harrastamattomia oli miehistä noin joka neljäs ja naisista noin joka viides. (THL 2018.) ATH-tutkimuksen mukaan viidennes vaasalaisista ei harrastanut lainkaan liikuntaa vapaa-ajallaan. Myös Vaasassa vapaa-ajan liikuntaa harrastamattomien naisten osuus oli miehiä alhaisempi. Harrastamattomien osuus kasvaa iän myötä. Hie-man alle kolmannes vaasalaisista yli 75-vuotiaista ei harrasta liikuntaa vapaa-ajallaan. Vaasan ja koko Suomen tuloksen välillä ei ole merkittävää eroa. (Kaikkonen ym. 2015.) ATH-tutki-muksen tuloksia on havainnollistettu kuviossa 5.

KUVIO 5. Vapaa-ajan liikuntaa harrastamattomat. (Lähde: THL, ATH-tutkimus 2013–2015)

Kolmas aikuisväestön liikuntakäyttämistä selvittävä osa-alue on seuratoimintaan osallistuminen. ATH-tutkimuksen mukaan hieman yli kolmannes vaasalaisista 20–74-vuotiaista aikuisista osallistui aktiivisesti seuratoimintaan vähintään kerran viikossa. Naiset olivat miehiä aktiivisempia seuratoimintaan osallistujia. Aktiivisin ikäryhmä oli 20–54-vuotiaat. Aktiivisuus väheni iän karttuessa, sillä enää noin neljännes 55–74-vuotiaista ja 22 prosenttia yli 75-vuotiaista osallistui seuratoimintaan. Vaasalaisten osallistuminen seuratoimintaan oli aktiivisempaa kuin keskimäärin Suomessa. Suurin ero suhteessa muuhun Suomeen oli yli 75-vuotiaiden kohdalla. (Kaikkonen ym. 2015.) ATH-tutkimuksen tuloksia on havainnollistettu kuviossa 6.

KUVIO 6. Niiden osuus, jotka ovat osallistuneet aktiivisesti (vähintään 1 krt/vko) liikunta- tai urheiluseurojen toimintaan. (Lähde: THL, ATH-tutkimus 2013–2015)

5.3 Harrastetut liikuntalajit ja -muodot

Useiden eri tutkimusten mukaan jalkapallo ja pyöräily ovat lasten ja nuorten suosituimpia liikuntaharrastuksia (Mononen ym. 2016; Suomen liikunta ja urheilu ry 2010; Suomi ym. 2012 123–124). Kansallisessa liikuntatutkimuksessa jalkapalloa harrasti vuonna 2010 noin 217 000 ja pyöräilyä 180 000 3–18-vuotiasta lasta ja nuorta. LIITU-tutkimuksessa jalkapallo oli molempien sukupuolten kohdalla 11–15-vuotiaiden suosituimpia pää- ja aloituslajeja. Muita suosittuja pää- ja aloituslajeja olivat pojilla jääkiekko ja salibandy sekä tytöillä tanssi, voimistelu ja ratsastus. (Mononen ym. 2016.) Jyväskylän yliopiston seurantatutkimuksessa jalkapallon suosio kasvoi eniten poikien kohdalla vuosien 1998–2008 välisellä ajanjaksolla. Tyttöjen kohdalla eniten suosiota lisännyt laji oli tanssi. (Suomi ym. 2012, 123–124.)

Muita lasten ja nuorten kestoosusikkejä olivat kansallisessa liikuntatutkimuksessa uinti ja hiihto. Eniten harrastajamäärät lisääntyivät juoksulenkkeilyssä, kuntosaliharjoittelussa ja salibandysa, joista juoksulenkkeilyssä vuosien 1994–2010 välisenä aikana lähes 100 000 harrastajalla. (Suomen liikunta ja urheilu ry 2010; Nissinen & Möttönen 2013b, 54.) Vastaavasti hiihdossa, pyöräilyssä ja yleisurheilussa harrastajien määrät vähentyivät eniten (Suomen liikunta ja urheilu ry 2010).

Aikuisväestön suosituin liikuntamuoto oli kansallisessa liikuntatutkimuksessa kävely ja kävelylenkkeily. Kävelylenkkeilyä harrasti yli 2 miljoonaa 19–79-vuotiasta suomalaista. Muita suosittuja aikuisväestön lajeja olivat pyöräily, kuntosaliharjoittelu, hiihto ja juoksulenkkeily. Eniten harrastajamäärät kasvoivat vuosien 2005–2010 välisenä aikana kuntosaliharjoittelussa sekä juoksulenkkeilyssä, molemmissa reilusti yli 100 000 harrastajalla. (Husu, Paronen, Suni & Vasankari 2011.) Jyväskylän yliopiston seurantatutkimuksessa juoksulenkkeilyn suosio lisääntyi 18 prosentilla naisten ja 15 prosentilla miesten kohdalla kymmenen vuoden aikana. Muita suosiota kasvattaneita liikuntamuotoja olivat kuntosaliharjoittelu (10 %) sekä sauvakävely (9 %) naisten kohdalla. (Suomi ym. 2012, 72–74.) Vastaavasti eniten harrastajia menettäneitä lajeja ja liikuntamuotoja olivat hiihto ja kävelylenkkeily (Husu ym. 2011). Suomen ym. (2012, 72–74) mukaan kävelylenkkeilyn väheneminen näkyi juoksulenkkeilyn ja sauvakävelyn suosion lisääntymisenä.

Kävely/kävelylenkkeily oli EVTK-tutkimuksen mukaan eläkeikäisen väestön suosituin liikuntamuoto. Säännöllisesti päivittäin kävelyä harrastavia oli 43 prosenttia miehistä ja 41 prosenttia naisista. (Husu ym. 2011.) Vastaavasti muuta liikuntaa kuin kävelyä harrasti 24 prosenttia miehistä ja 20 prosenttia naisista (Helldán & Helakorpi 2014). Muita eläkeikäisen väestön suosimia liikuntamuotoja olivat sauvakävely, pyöräily, voimistelu/jumppa ja hiihto. Eniten liikunnan harrastaminen lisääntyi 2000-luvulla sauvakävelyssä, kuntosaliharjoittelussa, hiihdossa, metsästyksessä ja laskettelussa. Vastaavasti eniten liikunnan harrastaminen vähentyi pyöräilyssä, kävelylenkkeilyssä, voimistelussa, tanssissa ja juoksulenkkeilyssä. (Husu ym. 2011.)

5.4 Käytetyimmät liikuntapaikat ja -ympäristöt

Kevyen liikenteen väylät ovat useiden eri tutkimusten mukaan sekä lasten ja nuorten että aikuisväestön suosituin liikuntaympäristö (Suomi, Mehtälä & Kokko 2016; Borodulin, Paronen & Männistö 2011). Liikuntapaikkojen käyttöä vuonna 1998 selvittäneen tutkimuksen mukaan kävelyteitä käytti 88 prosenttia ja pyöräteitä 76 prosenttia väestöstä (Suomi 2000). Kevyen liikenteen väylien käyttö kasvoi 5 prosentilla vuosien 1998 ja 2008 välisenä aikana. (Suomi ym. 2012, 71). LIITU-tutkimuksessa kevyen liikenteen väyliä ilmoitti käyttävänsä noin 70 prosenttia lapsista ja nuorista. Tytöt käyttivät kevyen liikenteen väyliä poikia enemmän. (Suomi ym. 2016.)

Muita aikuisväestön suosimia liikuntapaikkoja olivat sisäliikuntatilat ja maastoliikuntapaikat (Borodulin, ym. 2011). Jyväskylän yliopiston seurantatutkimuksen mukaan erityisesti kuntosalien, uimahallien ja maastoliikuntapaikkojen, kuten kuntoratojen ja latujen suosio lisääntyi merkittävästi. Miesten kohdalla suosio lisääntyi eniten sisäliikuntatiloissa. Suosion lisäksi myös aikuisväestön säännöllinen liikunta sijoittui tutkimuksen mukaan kuntoradoille, hiihtoladuille sekä uimahalleihin. Liikuntasalien suosio laski aikuisväestön kohdalla (Suomi ym. 2012, 71–72). Vastaavasti lasten ja nuorten eniten käyttämä rakennettu liikuntapaikka on liikuntasali. (Suomi ym. 2012, 121–122). LIITU-tutkimuksessa poikien suosiossa olivat myös ulkokentät. Koulun piha-alue oli merkittävä liikuntapaikka alakouluikäisille mutta vastaavasti yläkouluikäisten kohdalla sen käyttö väheni merkittävästi. (Suomi ym. 2016.) Talviurheiluun soveltuvien liikuntapaikkojen suosio laski lapsilla ja nuorilla. (Suomi ym. 2012, 121–122).

Liikuntapaikkojen ohella aikuisväestön liikkumista voidaan tarkastella myös eri liikuntaympäristöjen osalta. FINRISKI 2007-tutkimuksen tulosten mukaan 36 prosenttia 25–74-vuotiaiden vapaa-ajanliikunnasta sijoittui kodin tai vapaa-ajan asunnon läheisyydessä sekä muualla sijaitsevaan luontoympäristöön. Neljännes vapaa-ajan liikunnasta tapahtui kotona ja kodin pihapiirissä sekä toinen neljännes ulkona rakennetussa ympäristössä, kuten kevyen liikenteen väylillä tai ulkoliikuntapaikoilla. Merkittävää on, että ainoastaan 14 prosenttia vapaa-ajan liikunnasta sijoittui rakennettuihin sisäliikuntatiloihin, kuten liikunta- ja kuntosaleihin tai uimahalleihin. Naisten liikunta sijoittui enemmän kotiin tai kodin pihapiiriin sekä rakennettuun ulkoympäristöön, kun taas miesten osalta vapaa-ajan liikunta kohdistui luontoon. Ikäryhmien välisessä vertailussa nuorempien 25–34-vuotiaiden liikkuminen tapahtui enemmän rakennetuissa sisäliikuntatiloissa. Vastaavasti iäkkäiden liikunta painottui luontoon. Kaupungissa asuvat suosivat enemmän sisäliikuntatiloja ja maakunnissa liikunta painottui enemmän luontoympäristöön. (Borodulin ym. 2011.)

Vaasalaisten liikuntapaikkojen käyttöä voidaan arvioida tietyltä osin tilastoista kerättyjen käyttöaste- ja kävijämäärätietojen kautta. Käyttöaste kuvaa vuorojen varaustilannetta vuoden aikana. Käyttöaste lasketaan vuodessa yhteenlaskettujen aukiolotuntien määrä jaettuna käytettyjen tuntien määrällä, josta muodostuu käyttöastetta selittävä prosenttiarvo. Kävijämäärä puolestaan kuvaa liikuntapaikan käyttöaktiivisuutta, joka voidaan ilmoittaa käyntikertoina. (Häyri-
nen 2013, 45–46, 49.)

Tulosten mukaan Vaasan uimahallin keskimääräinen kävijämäärä viimeiseltä kolmelta vuodelta oli 263 624 kävijää vuodessa. Kävijämäärä laski vuosien 2015–2017 välisenä aikana hie-man yli 10 000 kävijällä. (Uimahalliportaali 2018.) Vaasan uimahallin käyttöä voidaan pitää keskivertoa aktiivisempänä, sillä Nissisen ja Möttösen (2013b, 118) tutkimuksen mukaan Suomen uimahallien keskimääräinen kävijämäärä oli noin 125 000 käyntikertaa vuodessa. Allas-pinta-alaa kohden tarkasteltuna Vaasassa oli vuonna 2017 yhteensä 195 kävijää allasneliötä kohden. Suomen uimahallien keskiarvo on 230 kävijää per allasneliö. (Uimahalliportaali 2018)

Sisäliikuntatiloista liikuntahallit ja suuret yli 500 neliön liikuntasalit ovat aktiivisimmassa käytössä. Liikuntahallien sekä suurten liikuntasalien käyttöaste oli tilastojen mukaan arkisin klo 17–21 välisenä aikana 100 prosenttia. Liikuntasalin koon pienentyessä myös käyttöaste laski. Viikonloppuisin klo 9–21 välisenä aikana tarkasteltuna käyttöaste vaihteli liikuntapaikan koosta riippuen suurissa liikuntasaleissa 23–100 prosentin välillä sekä alle 500 neliön liikuntasaleissa satunnaisen käytön ja 100 prosentin välillä. (Vaasan kaupunki 2018a.)

6 VAASA TUTKIMUSKOHTEENA

Tässä luvussa kuvaan tutkimuskohteena olevan Vaasan kaupungin tämän tutkimuksen kannalta oleellisimpia piirteitä. Ensimmäinen alaluku pitää sisällään perustietoa Vaasasta. Toisessa alaluvussa esittelen alueellisia ja paikallisia strategioita, joilla on monia yhteneviä piirteitä liikuntapolitiikan ja liikuntapaikkarakentamisen kanssa. Viimeisessä alaluvussa tarkastelen Vaasan asemaa liikuntakaupunkina taloudellisten tunnuslukujen kautta.

6.1 Perustietoa Vaasan kaupungista

Vaasan väkiluku oli vuoden 2017 lopussa 67 392 asukasta. Vuoden 2018 tilaston mukaan Vaasa on väkiluvulla mitattuna Suomen viidenneksitoista suurin kaupunki (Tilastokeskus 2018). Vaasa kuuluu Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston (AVI) toimialueeseen. Yhteensä toimialueeseen kuuluu 85 kuntaa ja noin 1,2 miljoonaa asukasta. Aluehallintoviraston päätoimipaikka sijaitsee Vaasassa. (Aluehallintovirasto 2018b.) Pohjanmaan maakunta on yksi viidestä AVI:n toimialueen maakunnista. Maakuntaan kuuluu yhteensä viisitoista kuntaa. Vaasa on maakunnan keskuskaupunki. Muut Pohjanmaan kunnat ovat Vaasan viisi seutukuntaa Isokyrö, Laihia, Maalahti, Mustasaari ja Vöyri sekä Kaskinen, Korsnäs, Kristiinankaupunki, Kruunupyö, Luoto, Närpiö, Pedersöre, Pietarsaari ja Uusikaarlepyy. (Pohjanmaa lukuina 2018.)

Vaasa on kuntaluokitukseltaan kaupunkimainen kunta, jonka taajama-aste on lähes 98 prosenttia. Vaasassa on pinta-alaa yhteensä 574 km², josta maapinta-alaa on 364 km² ja vesialuetta 210 km². Vaasa on maa- ja yhteispinta-alaltaan selvästi keskivertoa Suomen kuntaa pienempi. (Tilastokeskus 2018; Vaasan kaupunki 2018c.) Vaasa on jaettu tilastollisesti 12 suuralueeseen sekä 60 pienalueeseen. Tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan toteuteta liikuntapaikkatarjonnan tai liikuntapaikkojen fyysisen saavutettavuuden osalta aluekohtaista tarkastelua. Kunnossapidettävistä liikenneväylistä Vaasassa oli vuonna 2017 yhteensä 131 kilometriä pyöräteitä sekä hoidettavista viheralueista 230 hehtaaria rakennettuja puistoalueita. (Vaasan kaupunki 2018c.)

Vaasan väkiluku on kasvanut pääasiassa tasaisesti koko 2000-luvun ajan viime vuosia lukuun ottamatta, jolloin väestönkehitys on kääntynyt lievään laskuun. Keskimääräistä kasvua on kuitenkin ollut vuosien 2008–2017 välisenä aikana noin 470 asukasta vuositasolla. Aina 2000-luvun alusta Vaasan väkiluku on kasvanut noin 6000 asukkaalla. (Vaasan kaupunki 2018b.)

Tässä tutkimuksessa Vaasan väkilukuna käytettiin 67 605 liikuntapaikkatarjonnan tarkastelussa ja 67 200 saavutettavuustarkasteluissa. Liikuntapaikkatarjonnan tarkasteluissa käytetty väkiluku oli vuodelta 2016 ja se ohjautui Lipas-tietokantaan suoraan tilastokeskukselta.

Tämän tutkimuksen saavutettavuustarkasteluissa Vaasan väestö jaettiin iän mukaisesti kolmeen vertailuryhmään: 7–15-vuotiaat, 16–64-vuotiaat sekä yli 64-vuotiaat. Suurin ikäryhmistä oli 16–64-vuotiaat, joiden osuus Vaasan väestöstä oli noin 64 prosenttia. Yli 64-vuotiaiden osuus oli noin kaksikymmentä prosenttia ja 7–15-vuotiaiden osuus noin kymmenen prosenttia. (Vaasan kaupunki 2018c.) Vaasassa on 16–64-vuotiaita hieman valtakunnallista keskiarvoa enemmän ja yli 64-vuotiaita keskiarvoa vähemmän (Tilastokeskus 2018). Uusimman väestöennusteen mukaan sekä 35–49-vuotiaiden että yli 64-vuotiaiden määrän on ennakoitu kasvavan tulempien noin 3 000 asukkaalla vuoteen 2030 mennessä (Vaasan kaupunki 2018d).

6.2 Strateginen konteksti

Luvussa kolme esitettyjen valtakunnallisten liikuntapoliittisten linjausten ja strategisten asiakirjayhteyksien lisäksi Pohjanmaan maakunnassa ja Vaasassa on julkaistu useita alueellisia ja paikallisia asiakirjoja, joilla on yhteys liikuntapaikkarakentamiseen sekä liikuntapaikkoihin liittyvään olosuhdepolitiikkaan. Alueellisesti toteutettuja strategioita ovat Pohjanmaan maakuntastrategia sekä Pohjanmaan hyvinvointistrategia. Maakuntastrategian yhtenä tavoitteena on tarjota väestölle hyviä harrastusmahdollisuuksia eri sektoreiden välisellä yhteistyöllä sekä edistämällä luonnon virkistyskäyttöä (Pohjanmaan liitto 2014). Hyvinvointistrategiaan ovat kirjatutina maakunnan hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet ja toimenpiteet. Strategiassa liikunta nähdään keinona lisätä väestön hyvinvointia ja ennaltaehkäistä kansansairauksia. Hyvinvointistrategian keskeisenä tavoitteena on integroida hyvinvoinnin edistäminen julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kesken. (Pohjanmaan liitto 2015.)

Vaasan uusin kuntastrategia ”Pohjolan energiapääkaupunki – virtaa hyvään elämään” perustuu viiteen menestystekijään: hyvinvointi, energisuus, kansainvälisyys, historia ja nopealiikkeys. Tämän tutkimuksen kannalta oleelliset menestystekijät ovat hyvinvointi ja kansainvälisyys. Strategian mukaan hyvinvointia voidaan edistää kehittämällä vapaa-ajan mahdollisuuksia. Kansainväliset liikunta- ja urheilutapahtumat puolestaan vaativat kansainvälisen tason olosuhteet täyttäviä liikuntapaikkoja. (Vaasan kaupunki 2017a.)

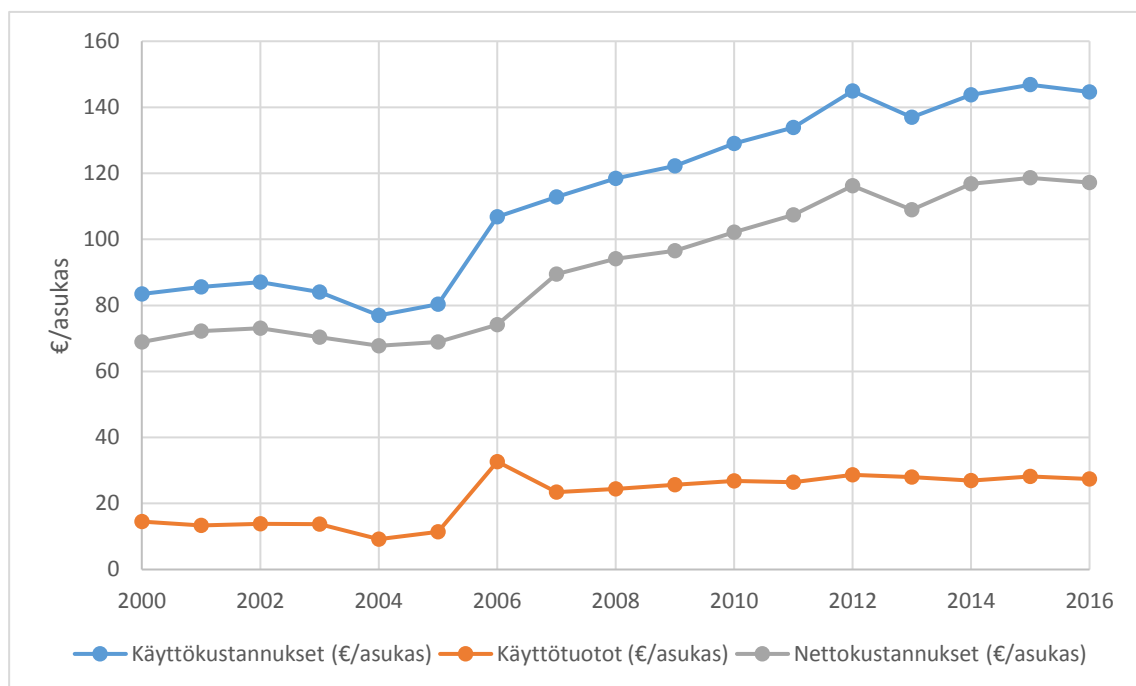
Viimeisin Vaasassa toteutettu liikuntapoliittinen asiakirja on vuonna 2010 julkaistu liikuntapoliittinen ohjelma vuosille 2011–2020. Liikuntapolitiikkaan liittyvän resursoinnin, päätöksenteon ja toimenpiteiden tulisi perustua kunnan strategisiin tavoitteisiin, ohjelmassa määriteltyihin arvoihin sekä liikuntapoliittisiin painopistealueisiin. Ohjelmassa esitetyt viisi liikuntapoliittista perusarvoa ovat hyvinvointi, tasa-arvo, osallisuus, eettisyys ja luonnonmukaisuus. Strategiseksi painopistealueiksi vuosille 2011–2020 valittiin terveyttä edistävä liikunta, urheiluseurojen ja yhdistysten toimintaedellytysten kehittäminen, Vaasan vetovoimaisuuden ja kiinnostavuuden vahvistaminen sekä asukkaiden osallisuus. Liikuntapaikkarakentaminen on yksi keskeinen urheiluseurojen toimintaedellytyksiä edistävä tekijä. Lisäksi Vaasan vetovoimaisuutta ja kiinnostavuutta voidaan lisätä uudisrakentamisella. Liikuntapoliittinen ohjelma sisältää myös laajan liikuntapaikkasuunnitelman, johon perustuen liikuntapaikkarakentamista voidaan kehittää. (Vaasan kaupunki 2010.)

Yhteensä liikuntapaikkasuunnitelmaan on listattu kuusitoista uudisrakentamishanketta, joista laajimpia ovat jalkapallostadion, hevosurheilukeskus, iso tekojää, palloiluhalli sekä moottoriurheilukeskus. Näistä niin sanotuista ”valuustotason” hankkeista jalkapallostadion valmistui vuonna 2017. Uudisrakentamishankkeista viisi on lähiliikuntapaikkoja tai -alueita, joiden rakentamiskustannuksiksi arvioitiin 230 000 euroa lähiliikuntapaikkaa kohden. Näistä kolme valmistui vuoteen 2017 mennessä. Muita liikuntapaikkasuunnitelman kohteita olivat vesiurheilukeskus, palloiluviheriö, maa-uimala, luontoliikuntareittien kehittäminen, uimarantojen laadun parantaminen sekä huolto- ja sosiaalityöjen lisääminen keskeisten liikuntapaikkojen yhteyteen. Osa hankkeista oli jo käynnistettyjä ja määrärahavaroituksen saaneita investointeja, mutta osa vasta suunnittelun alkuvaiheessa olevia rakentamishankkeita. Kaiken kaikkiaan uudisrakentamiskohteiden kustannusarvioksi arvioitiin 34 miljoonaa euroa, joka vastaa vuositasolla 57 euroa asukasta kohden. Summassa ei huomioitu mahdollisia valtionavustuksia. (Vaasan kaupunki 2010.)

Uudiskohteiden lisäksi ohjelma sisältää nykyisten liikuntapaikkojen peruskorjaus- ja saneerausohjelman, jonka tärkeimpiä kehityslinjauksia ovat hiekkakenttien muuttaminen tekonurmikentiksi, nurmikenttien yhteydessä olevien sosiaalityöjen parantaminen, yleisurheilu- ja koripallo-olosuhteiden kehittäminen, kuntoratojen ja uimarantojen perusparannukset, ympärivuotisten kaukaloiden rakentaminen eri puolille Vaasaa sekä Öjbergetin rinnehihtokeskuksen kehittäminen. (Vaasan kaupunki 2010.)

6.3 Taloudellinen konteksti

Lipas-tietokanta jaottelee liikuntatoimen taloustiedot investointeihin, käyttökustannuksiin, käyttötuottoihin, avustuksiin ja nettokustannuksiin. Investoinneilla tarkoitetaan kunnan tekemiä investointeja liikuntapaikkojen uudisrakentamiseen ja peruskorjaukseen sekä kalustohan- kintoja. Käyttökustannuksilla tarkoitetaan kunnan liikuntabudjettia eli liikuntapaikkojen käytöstä aiheutuvia kustannuksia, kuten palkka-, ylläpito- ja hoitokuluja. Käyttötuotoilla tarkoitetaan liikuntapaikkojen käyttäjiltä kerättyjä maksuja, joita ovat liikuntapaikkojen pääsymaksut ja kiinteistöjen vuokrat. Avustukset ovat liikunta- ja urheiluseuroille kunnan myöntämiä toimi- nta-avustuksia. Nettokustannukset ovat kunnan panostus liikuntaan verovaroista. Nettokus- tannukset voidaan laskea vähentämällä käyttötuotot käyttökustannuksista. (Jyväskylän yli- opisto 2018d.) Vaasan liikuntatoimen talouden tunnuslukujen kehitystä on havainnollistettu ku- viossa 7. Kuvio kertoo, että käyttö- ja nettokustannukset sekä käyttötuotot ovat kaikki olleet taseissa kasvussa pääsääntöisesti koko 2000-luvun ajan. Käyttö- ja nettokustannukset ovat kasvaneet erityisesti vuodesta 2004 eteenpäin. (Jyväskylän yliopisto 2018d.)

KUVIO 7. Liikuntatoimen käyttö- ja nettokustannusten sekä käyttötuottojen kehitys Vaasassa vuosina 2000–2016. (Lähde: Jyväskylän yliopisto 2018b)

Taulukossa 4 on vertailtu Vaasan talouden tunnuslukuja suhteessa väkiluvultaan samankokoisiin kuntiin sekä koko Suomen ja Pohjanmaan maakunnan keskiarvolukuihin. Tulokset on esitetty vuoden 2016 tilinpäätöstietojen perusteella. Taulukosta on nähtävissä, että Vaasan investoinnit olivat vuonna 2016 merkittävästi korkeammat kuin muissa kaupungeissa. Vaasan käyttökustannukset olivat toiseksi suurimmat Lappeenrannan jälkeen, mutta selvästi korkeammat kuin Pohjanmaan maakunnassa ja koko Suomessa keskimäärin. Vaasan nettokustannukset olivat noin 117 euroa asukasta kohden. Vaasaa korkeammat nettokustannukset olivat Lappeenrannassa ja Seinäjoella. Käyttötuottoja liikuntapaikkojen käytöstä kerättiin eniten Joensuussa ja Vaasassa.

TAULUKKO 4. Liikuntatoimen talouden tunnuslukujen vertailua vuoden 2016 tilinpäätöstietojen mukaan (€/asukas). (Lähde: Jyväskylän yliopisto 2018b)

Kunta	Investoinnit	Käyttökustannukset	Käyttötuotot	Nettokustannukset
Vaasa	141,31	144,62	27,42	117,20
Joensuu	37,84	139,17	27,66	111,51
Lappeenranta	31,77	152,30	26,84	125,46
Hämeenlinna	15,49	98,89	4,45	94,44
Rovaniemi	6,06	87,80	17,76	70,04
Seinäjoki	63,70	136,80	15,15	121,65
Pohjanmaa	21,79	96,28	24,22	72,06
Koko Suomi	31,76	107,73	21,73	86,00

7 TUTKIMUKSEN METODOLOGIA

Tässä luvussa selvitetään tutkimuksessa tehtyjä tutkimusstrategisia valintoja ja esitetään tutkimusprosessin vaiheita. Ensimmäisessä alaluvussa kuvataan tutkimustyyppin valintaa. Toisessa alaluvussa esitellään tutkimuksessa käytetty empirinen havaintoaineisto ja tietolähteet. Viimeisessä alaluvussa kerrotaan aineiston käsittelyyn liittyvistä toimenpiteistä sekä esitellään tutkimuksessa käytetty analyysimenetelmä.

Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2013) mukaan tutkimukselle on luotu vahva perusta, kun ongelmanasetteluun, tieteenfilosofiaan, menetelmiin ja teoriaan liittyvät valinnat on tehty ja niiden yhteensopivuus varmistettu. Tutkimusstrategialla tarkoitetaan tutkimuksessa toteutettujen menetelmällisten ratkaisujen kokonaisuutta. Tutkimusstrategia käsittää tutkimustyyppiin, lähestymistapaan, aineistonkeruuseen ja analyysimenetelmiin liittyviä valintoja. Valintoja ohjaavat ja valintojen perustana toimivat johdantoluvussa esitetyt tutkimuksen tavoitteet, tarkoitus sekä niiden kautta määritellyt tutkimusongelmat ja -kysymykset. (Hirsjärvi ym. 2013.)

7.1 Kvantitatiivinen tapaustutkimus

Tämä tutkimus oli kvantitatiivinen tapaustutkimus, jossa käytettiin kuvailevaa tutkimusotetta. Kvantitatiivinen tutkimus perustuu numeeriseen mittaamiseen ja tilastolliseen analysointiin, jossa tutkimusaineisto muokataan tilastollisesti käsiteltävään muotoon. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa hyödynnetään aiempien tutkimusten johtopäätöksiä sekä aiempia aiheesta tai ilmiöstä tuotettuja teorioita. Oleellista kvantitatiivisessa tutkimuksessa on käsitteiden määrittely, hypoteesien eli taustaolettamusten esittäminen sekä tulosten yleistäminen. (Hirsjärvi ym. 2013.)

Tähän tutkimukseen valittu aineistonkeruumenetelmä, aineiston tilastollinen käsittely sekä tutkimuksessa käytetty analyysimenetelmä vastaavat hyvin kvantitatiivisen tutkimuksen tunnuspiirteitä. Lisäksi kuvaileva tutkimusote sopi tähän tutkimukseen, koska tutkimuksen tarkoitus oli tutkimusotteelle tyypillisesti kuvata ilmiötä kokonaisvaltaisesti sekä tuottaa tarkkaa ja yksityiskohtaista tietoa tutkimuskohteesta (Saarela-Kinnunen & Eskola 2010; Hirsjärvi ym. 2013).

Tapaustutkimus eli case-tutkimus on tunnuspiirteiltään monimenetelmällinen. Useasti tapaustutkimuksen toteuttamisessa käytetään sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia menetelmiä.

Saarela-Kinnusen ja Eskolan (2010) mukaan tapaustutkimuksella on kolme keskeistä työvaihetta. Nämä ovat tutkimusprosessin kuvaus, tutkittavan tapauksen tai useiden tapauksien määrittely sekä tulosten johtopäätökset ja tulkinta. Tutkittavia tapauksia voivat olla muun muassa yksilö, perhe, yhteisö, organisaatio, tapahtuma tai tapahtumasarja, prosessi tai fyysinen yksikkö ja tilanne. (Saarela-Kinnunen & Eskola 2010.) Tämän tutkimuksen kohteeksi valikoitui organisaatio eli Vaasan kaupunki. Tutkittaviksi tapauksiksi valittiin liikuntasalit, pallokentät, lähi-liikuntapaikat, kuntoradat ja ladut, luistelukentät ja kaukalot, liikunta-, uima- ja jäähallit, kuntokeskukset ja -salit sekä yleisurheilukentät. Tarkemmat perustelut tapauksien valintaan liittyen esitettiin tutkimuksen johdantoluvussa.

7.2 Tutkimusaineisto ja tietolähteet

Tämän tutkimuksen aineisto muodostui empiirisestä havaintoaineistosta ja teoriapohjaisesta lähdeaineistosta. Empiirinen havaintoaineisto voidaan edelleen jakaa ensi käden eli primaariaineistoksi sekä toisen käden eli sekundaariaineistoksi. Primaariaineistolla tarkoitetaan tutkijan itse keräämää tietoaineistoa esimerkiksi kyselylomakkeella, haastattelemalla tai systemaattisesti havainnoimalla. Sekundaariaineisto on jo valmiiksi olemassa olevaa toisten tuottamaa tutkimusaineistoa, joka voi koostua esimerkiksi virallisista tilastoista ja tilastorekistereistä, tilastotietokantojen tiedoista, arkistomateriaaleista, aiempien tutkimusten tuottamista materiaaleista tai muusta dokumenttiaineistosta. (Hirsjärvi ym. 2013; Vilka 2007.) Tässä tutkimuksessa aineisto oli kokonaisuudessaan sekundaariaineistoa. Aineisto muodostui pääosin keräämällä ja yhdistelemällä tietoja neljästä eri tietolähteestä, joita olivat:

1. Lipas – Liikunnan paikkatietojärjestelmän tilastoraportit ja paikkatietoaineisto
2. Digiroad – Kansallisen tie- ja katuverkon tietojärjestelmän verkkoaineisto
3. Vaasan kaupungin liikuntatoimen investointipäätökset
4. Vaasanseudun Areenat kuntayhtymän investointiraportti

Tämän tutkimuksen keskeisin tietolähde oli Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellisen tiedekunnan hallinnoima valtakunnallinen ja julkinen liikuntapaikkatietojärjestelmä (Lipas-tietokanta), jonka tilasto- ja paikkatietoaineisto muodostivat pääosin tutkimusaineiston. Tietokanta pitää sisällään tiedot Suomen liikuntapaikoista, ulkoilureiteistä ja virkistyspalveluista. Tietokannasta

löytyy määritelmä yhteensä 143 eri liikuntapaikkatyypille. Liikuntapaikat ovat luokiteltuina tyyppi- ja ominaisuustietojen perusteella kahdeksaan eri pääluokkaan sekä 27 alaluokkaan. Pääluokkia ovat virkistyskohteet ja palvelut, ulkokentät ja liikuntapuistot, sisäliikuntatilat, vesiliikuntapaikat, maastoliikuntapaikat, veneily, ilmailu ja moottoriurheilu, eläinurheilu sekä huoltorakennukset. Tietokantaan ei merkitä pelkästään jokamiehen oikeuksiin perustuvia liikuntapaikkoja. Aktiivisimmin tietokantaan tallennetaan kuntien sekä yksityisten yritysten ja yhdistysten omistamia ja ylläpitämiä liikuntapaikkoja. Lipas-tietokannan liikuntapaikkatyypiluokittelu on päivitetty viimeksi vuonna 2012. (Jyväskylän yliopisto 2018a.)

Ominaispiirteiltään Lipas-tietokannan liikuntapaikkatiedot ovat sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista dataa. Kvantitatiivisen eli numeerisen aineiston tässä tutkimuksessa muodostivat valmiit liikuntapaikkatyypikohtaiset tilastoraportit. Raportit pitivät sisällään tiedot liikuntapaikkojen lukumääristä sekä liikuntapaikan laajuudesta/kapasiteetista kertovat pinta-ala- ja pituus-tiedot. Kvalitatiivista dataa olivat tietokannan ei-numeeriset tiedot, kuten tietokannasta ladatut liikuntapaikkaluettelot sekä tiedot liikuntapaikan omistajasta, ylläpitäjistä tai pallokentän pintamateriaalista. (Jyväskylän yliopisto 2018a.)

Liikuntapaikkojen saavutettavuustarkastelut perustuivat Vaasan kaupungin omaan kevyenliikenteen verkostoaineistoon (13.6.2018), jonka lähtöaineistona käytettiin liikenneviraston ylläpitämän Digiroad-tietojärjestelmän aineistoa. Vaasan kaupungin aineistossa ei ole isoja liikenneväyliä, kuten moottoriteitä tai rautateitä, ja ”tieviiva” noudattelee jalkakäytäviä, pyöräteitä ja suojateitä niiltä osin kuin niitä on olemassa. Paikkatietoerittelyt tehtiin Lipas-paikkatietoaineiston (5.6.2018) pohjalta ArcGIS PRO -ohjelmassa. Väestötiedot (6.6.2018) asuinrakennuksittain saatiin Vaasan kaupungin tietokannasta.

Tiedot liikuntapaikkainvestointien kohdentumisesta kerättiin liikuntatoimen ja Vaasanseudun Areenat kuntayhtymän investointipäätöksistä ja -raportista sekä Vaasan kaupungin tilinpäätöksistä. Tilinpäätöstietoja lukuun ottamatta muiden hallintokuntien toteuttamat investoinnit jätettiin tarkastelun ulkopuolelle. Lisäksi tutkimuksessa käytettiin laajasti teoriapohjaista lähdeaineistoa. Teoriapohjainen aineisto koostui valtion ja kunnan julkisista asiakirjoista ja julkaisuista, liikuntapaikkarakentamisen kehityksestä kertovasta kirjallisuudesta sekä väestön liikuntakäyttäytymistä kuvaavista tutkimuksista. Muita merkittäviä tietolähteitä olivat Vaasan kaupungin verkkosivut sekä Jyväskylän yliopiston toteuttamat tutkimukset. Tarkemmat tiedot tutkimusaineistosta ovat esitettyinä tutkimuksen lähdeluettelossa.

7.3 Aineiston käsittely ja analysointi

Tutkimuksen tärkeimpiä työvaiheita oli Vaasan liikuntapaikkojen päivittäminen Lipas-tietokantaan, jonka suoritin syyskuun 2017 ja kesäkuun 2018 välisenä aikana. Päivittämisen kautta Vaasan liikuntapaikkatarjonta saatiin vastaamaan sen hetken tilannetta. Liikuntapaikkojen lisäämisen yhteydessä jokaiselle liikuntapaikalle määriteltiin erikseen sijaintitiedon lisäksi liikuntapaikkatyyppi sekä tärkeimmät perus- ja ominaisuustiedot, jotka vaihtelivat liikuntapaikkatyyppin mukaan. Liikuntapaikkatyyppin määrittelyssä hyödynsin tietokannan tyyppikoodistoa.

Valmiit tilastoraportit ja liikuntapaikkatyyppikohtaiset luettelot (25.6.2018) sekä liikuntatöiden taloustiedot (21.4.2018) ladattiin Lipas-tietokannan raporttisovelluksella tietokoneelle. Sovellus mahdollistaa kunta-, maakunta- ja aluehallintovirastokohtaisten sekä kaikki Suomen kunnat kattavien tilastojen lataamisen. Tilastot ja luettelot muokattiin Microsoft Excel taulukkolaskentaohjelmalla tilastollisesti analysoitavaan muotoon. Tämä toteutettiin luokittelemalla ja taulukoimalla. Lipas-tietokannan tarjoamat rajapintapalvelut mahdollistivat liikuntapaikkatietojen lataamisen karttasovellukseen saavutettavuustarkasteluita varten.

Analyysimenetelmänä käytettiin tilastollisesti kuvaavaa analyysia, joka on kvantitatiivinen analyysimenetelmä. Menetelmä on perustason analyysimenetelmä, joka toimii usein pohjana syvemmille tilastollisille analyyseille. Menetelmän kautta voidaan kuitenkin kuvata tilastollisesti tai havainnollistaa graafisesti aineiston lukumääriä, yleisyyttä sekä jakautumista luokkiin. (Jyväskylän yliopisto 2018e.)

Liikuntapaikkatarjontaa kuvaaviksi tekijöiksi määriteltiin Nissisen ja Möttösen (2013a, 33–34) ehdottamien suositusten mukaisesti liikuntapaikkojen lukumäärä liikuntapaikkatyypeittäin sekä liikuntapaikan laajuudesta kertovat pinta-ala- ja pituustiedot liikuntapaikkatyypeittäin. Tarjontaa kuvaaviksi tunnusluvuiksi eli indikaattoreiksi määriteltiin lukumäärän lisäksi lukumäärä tuhatta asukasta kohden sekä liikuntapaikan yhteispinta-ala tai -pituus tuhatta asukasta kohden. Liikuntapaikkatarjontaa esitettiin numeerisina taulukoina.

Liikuntapaikkojen saavutettavuutta analysoitiin fyysisen saavutettavuuden näkökulmasta, joka pitää sisällään liikuntapaikkojen sijaintiin, etäisyyksiin ja liikenneyhteyksiin liittyviä tekijöitä. Eri liikuntapaikkatyypeille määriteltiin etäisyysvyöhykkeet hyödyntäen Kotavaaran ja Rusasen (2016) mittaustuloksia sekä Vantaan ja Turun liikuntapaikkasuunnitelmien malleja. (Jokela 2009; Liikuntapaikkasuunnitelma 2029.) Liikuntapaikkojen saavutettavuutta kuvaaviksi tunnusluvuiksi laskettiin prosentuaaliset osuudet kolmelle eri ikäryhmälle (7–15-vuotiaat, 16–64-

vuotiaat ja yli 64-vuotiaat). Prosentit kertovat kuinka suuri osa kunnan väestöstä saavuttaa liikuntapaikan sille määritellyltä etäisyysvyöhykkeeltä. Saavutettavuuslaskelmat tehtiin ArcGIS Pro:n Network Analyst - Service Area -analyysityökalulla, joka muodostaa viivan haluttua tieväyhelästä lähtien (tässä tutkimuksessa kevyen liikenteen väylää tai autotieverkostoa) liikuntapaikan sijaintipisteestä erikseen määritellyn etäisyyden päähän (tässä tutkimuksessa 500 m, 1,5 km tai 5 km). Ohjelma luo puskurialueen, joka muodostaa halutun etäisyysvyöhykkeen. Kartalle tuotiin aineisto Vaasan kaupungin asukkaista, jota hyödyntäen tarkasteltiin päällekkäisyyttä etäisyysalueisiin.

Liikuntapaikkatarjontaa ja liikuntapaikkojen fyysistä saavutettavuutta kuvaavia tuloksia esitettiin frekvenssitaulukoilla sekä karttakuvilla. Taulukoissa tulokset esitettiin suoralla eli yksiulotteisella frekvenssijakaumalla, joka kertoo muuttujan ominaisuuden tai arvojen, kuten esimerkiksi liikuntapaikkojen lukumäärän aineistossa. Frekvenssien lisäksi taulukoissa esitettiin muuttujan eri arvojen prosentuaalinen eli suhteellinen frekvenssi. Suhteellinen frekvenssi mahdollistaa tulosten yleistämisen. Suhteellinen summafrekvenssi puolestaan kuvaa prosentuaalista kertymää tiettyyn arvoon mennessä kertyneiden havaintojen määrästä. Päädyin käyttämään tulosten esittämisessä taulukoita, sillä ne ovat graafisia kuvioita luotettavampi havainnollistamisväline ja taulukoihin mahtuu enemmän yksityiskohtaista tietoa. (Kananen 2008; Valli 2007.)

Luokittelua toteutettiin liikuntasalien pinta-alatietojen sekä pallokenttien pintamateriaalitietojen osalta. Heikkilän (2008) mukaan luokittelussa tulee alkuperäistä (liikuntasalien tai pallokenttien) frekvenssijakaumaa hyödyntäen muodostaa luokkarajat. Tässä tutkimuksessa luokittelun apuna käytettiin Lipas-tietokannan vuoden 2012 tyyppikoodiston luokituksia, jossa liikuntasalit jaettiin pinta-alan ja pallokentät pintamateriaalin mukaisesti eri luokkiin. Liikuntasalien luokat olivat: liikuntasalit alle 300 m², liikuntasalit 300–500 m² sekä liikuntasalit yli 500 m². Pallokentät jaettiin pintamateriaalin mukaisesti seuraaviin luokkiin: tekonurmikentät, nurmikentät ja muut kentät.

Liikuntapaikkojen fyysisen saavutettavuuden tuloksia esitettiin ArcGIS Pro -ohjelmalla toteutettujen karttakuvien kautta. Omat karttakuvat toteutettiin liikuntasaleista, pallokentistä, uima-, jää- ja liikuntahalleista sekä lähiliikuntapaikoista. Luistelukentät- ja kaukalot sekä kuntoradat ja ladut yhdistettiin samaan karttakuvaan liikuntapaikan käyttötarkoituksesta johtuen. Karttakuvia käytettiin, koska ne kertovat pelkkää prosentuaalista lukumäärää selkeämmin etäisyysvyöhykkeen ulottuvuudesta. Karttakuvia ei toteutettu Vähänkyrön ja Sundomin tilastollisilta suuralueilta, mutta molempien suuralueiden asukasaineisto huomioitiin tuloksissa.

8 TUTKIMUKSEN TULOKSET

8.1 Liikuntapaikkojen määrä, omistajuus ja ylläpito

Vaasassa oli toukokuussa 2018 yhteensä 431 liikuntapaikkaa, mikä tekee 6,4 liikuntapaikkaa tuhatta asukasta kohden. Vastaava luku koko Suomessa oli 6,8 ja Pohjamaan maakunnassa 7,4 liikuntapaikkaa tuhatta asukasta kohden. Kaikki Lipas-tietokantaan merkityt liikuntapaikat huomioiden Vaasan liikuntapaikkatarjonta oli siis hieman koko Suomen ja Pohjanmaan maakunnan tarjontaa alhaisempi. (Jyväskylän yliopisto 2018c.) Taulukossa 5 on esitetty Vaasan liikuntapaikkatarjontaa Lipas-tietokannan pääluokkien mukaisesti. Selvästi suurin osa Vaasan liikuntapaikoista kuuluu ulkokentät ja liikuntapuistot pääluokkaan. Niiden osuus on 43 prosenttia liikuntapaikoista. Toiseksi eniten on sisäliikuntatiloja. Maastoliikuntapaikkojen osuus on kaksitoista prosenttia Vaasan liikuntapaikoista. Kaiken kaikkiaan näihin kolmeen edellä mainittuun pääluokkaan kuuluu lähes kahdeksankymmentä prosenttia Vaasan liikuntapaikoista.

TAULUKKO 5. Vaasan liikuntapaikkojen määrä ja jakauma Lipas-tietokannan pääluokkien mukaisesti. (Lähde: Jyväskylän yliopisto 2018c)

Pääluokka	f	f %	sf %
Ulkokentät ja liikuntapuistot	185	42,9	42,9
Sisäliikuntatilat	97	22,5	65,4
Virkistyskohteet ja palvelut	59	13,7	79,1
Maastoliikuntapaikat	52	12,1	91,2
Vesiliikuntapaikat	18	4,2	95,4
Eläinurheilualueet	8	1,9	97,2
Huoltorakennukset	7	1,6	98,8
Veneily, ilmailu ja moottoriurheilu	5	1,2	100,0
Yhteensä	431	100,0	

Vastaavanlainen tarkastelu on toteutettu taulukossa 6 yleisimpien liikuntapaikkatyyppien osalta. Lukumäärällisesti tarkasteltuna Vaasan kaksi yleisintä liikuntapaikkatyyppiä ovat pallokenttä ja liikuntasali. Pallokenttien suhteellinen osuus kaikista Vaasan liikuntapaikoista on

lähes viidennes ja liikuntasalien noin kymmenen prosenttia. Kolmanneksi yleisin liikuntapaikkatyyppi on luistelukenttä. Tähän tutkimukseen valituista perusliikuntapaikoista myös latu, kuntosali, kaukalo, kuntosali ja lähiliikuntapaikka ovat kymmenen yleisimmän liikuntapaikkatyyppien joukossa. Huomioitavaa on, että pallokenttiä, liikuntasaleja ja luistelukenttiä lukuun ottamatta erot liikuntapaikkatyyppien lukumäärissä ovat pienet.

TAULUKKO 6. Vaasan yleisimmät liikuntapaikkatyytit lukumäärän mukaisesti. (Lähde: Jyväskylän yliopisto 2018c)

Liikuntapaikkatyyppi	f	f %
Pallokenttä	78	18,1
Liikuntasali	38	8,8
Luistelukenttä	32	7,4
Latu	18	4,2
Kuntosali	17	3,9
Uimapaikka	13	3,0
Kaukalo	13	3,0
Kuntosali	12	2,8
Lähiliikuntapaikka	12	2,8
Beachvolleykenttä	12	2,8
Muut	186	43,2
Yhteensä	431	100

Taulukoissa 7 ja 8 on esitetty Vaasan liikuntapaikkojen lukumäärällistä jakautumista eri omistaja- ja ylläpitäjätahojen välillä. Tuloksista havaitaan, että valtaosa liikuntapaikoista on kunnan omistuksessa olevia ja kunnan teknisen toimen ylläpitämiä. Rekisteröityneiden yhdistysten omistuksessa on kymmenen prosenttia ja yksityisten yritysten noin seitsemän prosenttia Vaasan liikuntapaikoista. Muiden omistajatahojen osuudet ovat yhteensä alle viisi prosenttia. Liikuntapaikoista hieman yli puolet on teknisen toimen ylläpitämiä. Toiseksi yleisin ylläpitäjätaho on yksityiset yhdistykset. Huomioitavaa on, että liikuntatoimen ylläpitovastuulla on ainoastaan noin kymmenen prosenttia liikuntapaikoista.

TAULUKKO 7. Liikuntapaikkojen omistajat Vaasassa. (Lähde: Jyväskylän yliopisto 2018c)

Omistaja	f	f %	sf %
Kunta	336	79,6	79,6
Rekisteröity yhdistys	42	10,0	89,6
Yritys	29	6,9	96,4
Valtio	14	3,3	99,8
Säätiö	1	0,2	100,0
Yhteensä	422	100,0	

TAULUKKO 8. Liikuntapaikkojen ylläpidosta vastaavat tahot Vaasassa. (Lähde: Jyväskylän yliopisto 2018c)

Ylläpitäjä	f	f %	sf %
Kunta / tekninen toimi	226	53,6	53,6
Yksityinen / yhdistys	90	21,3	74,9
Kunta / liikuntatoimi	39	9,2	84,1
Yksityinen / yritys	35	8,3	92,4
Kunta / muu	17	4,0	96,4
Valtio	10	2,4	98,8
Yksityinen / säätiö	4	0,9	99,8
Ei tietoa	1	0,2	100,0
Yhteensä	422	100,0	

8.2 Liikuntasalit

Liikuntasali on Lipas-tietokannan määritelmän mukaan rakennuksen, kuten koulun yhteydessä sijaitseva liikuntatila, jonka koko vaihtelee alle 300 neliömetristä noin 750 neliömetriin (Jyväskylän yliopisto 2018a). Vaasassa on yhteensä 38 edellä esitetyn määritelmän täyttävää liikuntasalia, joista 34 on kunnan omistamia ja 28 liikuntatoimen ylläpitämiä. Tarkemmat tiedot Vaasan liikuntasaleista ovat esitettyinä tutkimuksen liitteessä 2.

Tässä tutkimuksessa liikuntasalien tarjontaa kuvaavina tekijöinä käytettiin niiden lukumäärää ja liikuntasalin pinta-alaa. Tarjontaa mittaaviksi indikaattoreiksi valittiin liikuntasalien lukumäärä, lukumäärä tuhatta asukasta kohden sekä liikuntasalien pinta-ala tuhatta asukasta kohden. Tuloksissa korkeampi arvo kuvaa parempaa tarjontaa.

Vaasassa on liikuntasaleja yhteensä 0,60 salia tuhatta asukasta kohden. Tulos on Pohjanmaan maakunnan tulosta alhaisempi mutta lähes yhtäläinen koko Suomen tuloksen kanssa. Liikuntasalien yhteenlaskettu pinta-ala on Vaasassa 12 669 neliometriä, mikä tekee 187 neliometriä tuhatta asukasta kohden. Tulos on Pohjanmaan maakunnan tulosta alhaisempi mutta koko Suomen keskiarvoa selvästi korkeampi. Liikuntasalien tarjontaa suhteessa koko Suomen ja Pohjanmaan maakunnan tuloksiin on esitetty taulukossa 9.

TAULUKKO 9. Liikuntasalien lukumäärä ja pinta-ala tuhatta asukasta kohden Vaasassa, Suomessa ja Pohjanmaan maakunnassa. (Lähde: Jyväskylän yliopisto 2018c)

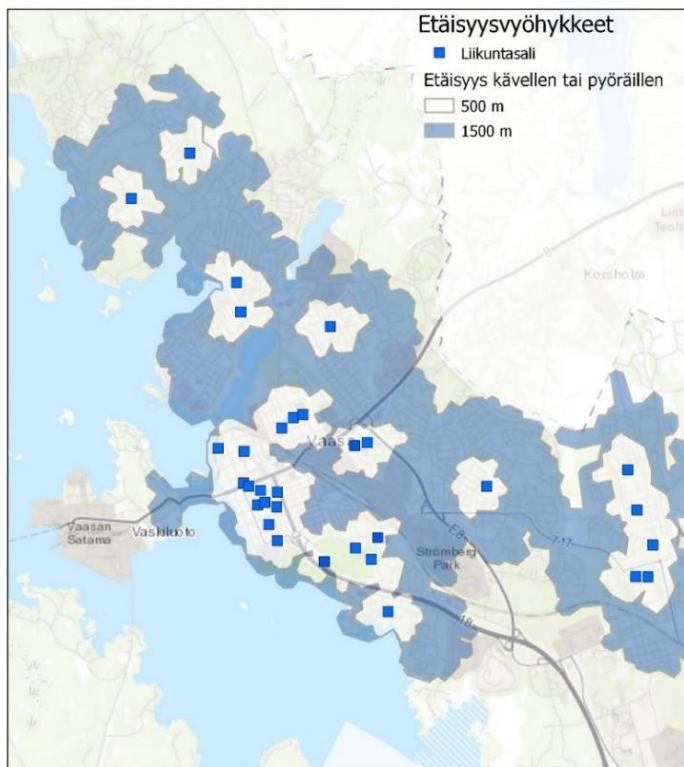
	kpl	kpl / 1000 asukasta	m ²	m ² / 1000 asukasta
Suomi	3 239	0,59	862 813	157
Pohjanmaa	153	0,84	39 878	220
Vaasa	38	0,60	12 669	187

Lukumäärän ja pinta-alan lisäksi liikuntasalien tarjontaa tarkasteltiin vuoden 2012 Lipas-luokittelua mukaillen, jossa liikuntasalit luokiteltiin pinta-alan mukaisesti suurin yli 500 neliömetrin, keskisuuriin 300–500 neliömetrin ja pieniin alle 300 neliömetrin liikuntasaleihin. Tarjontaa kuvaaviksi indikaattoreiksi valittiin lukumäärä ja lukumäärä tuhatta asukasta kohden. Tarjontaa verrattiin suhteessa koko Suomen ja Pohjanmaan maakunnan tuloksiin. Tulokset on esitetty taulukossa 10. Lukumäärällisesti eniten Vaasassa on pieniä alle 300 neliömetrin liikuntasaleja, joita on 22 kappaletta, keskisuuria 300–500 neliömetrin liikuntasaleja on yhdeksän ja suuria yli 500 neliömetrin liikuntasaleja seitsemän. Paras tarjonta suhteessa väestöön Vaasassa on isojen yli 500 neliömetrin liikuntasalien kohdalla, mikä on sekä Suomen että Pohjanmaan keskiarvoa korkeampi. Muista luokista 300–500 neliömetrin salien kohdalla tarjonta on yhtäläinen ja alle 300 neliömetrin liikuntasalien kohdalla alhaisempi kuin koko Suomessa ja Pohjanmaalla.

TAULUKKO 10. Liikuntasalien lukumäärä pinta-alaluokkien mukaisesti tuhatta asukasta kohden Vaasassa, Suomessa ja Pohjanmaan maakunnassa. (Lähde: Jyväskylän yliopisto 2018c)

	Kaikki salit	alle 300 m ²	300–500 m ²	yli 500 m ²
Suomi	0,59	0,32	0,13	0,07
Pohjanmaa	0,84	0,56	0,13	0,08
Vaasa	0,60	0,31	0,13	0,10

Kuva 1 havainnollistaa liikuntasalien saavutettavuutta 500 metrin ja 1,5 kilometrin etäisyysvyöhykkeillä. Saavutettavuustarkastelu noudattelee kevyen liikenteen väyliä. Liikuntasalit ovat merkittyinä kuvaan sinisillä neliöillä. Niiden ympärillä oleva vaalea alue kuvaa 500 metrin ja tumma alue 1,5 kilometrin etäisyysvyöhykettä. Mitä suurempi osuus väestöstä asuu etäisyysvyöhykkeellä, sitä paremmin liikuntasali on väestön saavutettavissa. Tarkasteluun valittiin kaikki vaasalaiset sekä ikäryhmittäin 7–15-vuotiaat, 16–64-vuotiaat ja yli 64-vuotiaat.

KUVA 1. Liikuntasalien saavutettavuus 500 metrin ja 1,5 kilometrin etäisyysvyöhykkeillä. (Lähde: Vaasan kaupunki / Paikkatietopalvelut)

Taulukon 11 tulosten mukaan koko Vaasan väestöstä 41 prosenttia saavuttaa liikuntasalin 500 metrin ja 85 prosenttia 1,5 kilometrin etäisyydeltä kevyen liikenteen väyliä pitkin. Kouluikäiset 7–15-vuotiaat saavuttavat lähimmän liikuntasalin selvästi heikoiten, mutta ero kaventuu suhteessa aikuisväestöön ja eläkeikäisiin laajemmalla etäisyysvyöhykkeellä. Parhaiten liikuntasalit saavuttavat yli 64-vuotiaat sekä 500 metrin että 1,5 kilometrin etäisyysvyöhykkeellä.

TAULUKKO 11. Liikuntasalien saavutettavuus ikäryhmittäin 500 metrin ja 1,5 kilometrin etäisyysvyöhykkeillä (%).

Etäisyys	7–15-vuotiaat	16–64-vuotiaat	Yli 64-vuotiaat	Kaikki
500 m	27	42	48	41
1,5 km	77	85	89	85

8.3 Pallokentät

Pallokentät muodostavat Lipas-tietokannassa alaluokan, joka pitää sisällään seuraavat liikunta- paikkatyypit: pallokenttä, pesäpallokenttä, koripallokenttä, lentopallokenttä, tenniskenttäalue, jalkapallostadion, rullakiekkokenttä sekä beachvolleykenttä. Luokan yleisin liikuntapaikkatyypiksi on pallokenttä. Lipas-tietokannan määritelmän mukaan pallokenttä on palloiluun tarkoitettu hiekka-, nurmi- tai tekonurmipintainen kenttä, jonka koko vaihtelee. Lisäksi pallokentälle tyypillinen ominaispiirre on, että se mahdollistaa useamman lajin harrastamisen. (Jyväskylän yliopisto 2018a.) Tässä tutkimuksessa pallokenttien tarjontaa kuvaavina tekijöinä käytettiin niiden lukumäärää sekä pallokentän pinta-alaa. Tarjontaa mittaaviksi indikaattoreiksi valittiin pallokenttien lukumäärä, lukumäärä tuhatta asukasta kohden sekä pallokenttien pinta-ala tuhatta asukasta kohden. Tuloksissa korkeampi arvo kuvaa parempaa pallokenttien tarjontaa.

Vaasassa on yhteensä 78 pallokenttää, joista 75 on kunnan ja kolme rekisteröityneen yhdistyksen omistuksessa olevaa pallokenttää. Pallokentistä 68 on teknisen toimen ylläpitämiä. Tarkemmat tiedot Vaasan pallokentistä ovat esitettyinä tutkimuksen liitteessä 3. Pallokenttien tarjontaa suhteessa koko Suomen ja Pohjanmaan maakunnan tuloksiin on esitetty taulukossa 12. Vaasassa on pallokenttiä yhteensä 1,15 kenttää tuhatta asukasta kohden. Tulos on Pohjanmaan maa-

kunnan tulosta alhaisempi, mutta koko Suomen keskiarvoa korkeampi. Pallokenttien kokonais-pinta-ala on Vaasassa yhteensä 205 305 neliometriä, mikä tekee 3 037 neliometriä tuhatta asukasta kohden. Tulos on Pohjanmaan maakunnan tulosta alhaisempi, mutta lähes yhtäläinen koko Suomen tuloksen kanssa.

TAULUKKO 12. Pallokenttien lukumäärä ja pinta-ala tuhatta asukasta kohden Vaasassa, Suomessa ja Pohjanmaan maakunnassa. (Lähde: Jyväskylän yliopisto 2018c)

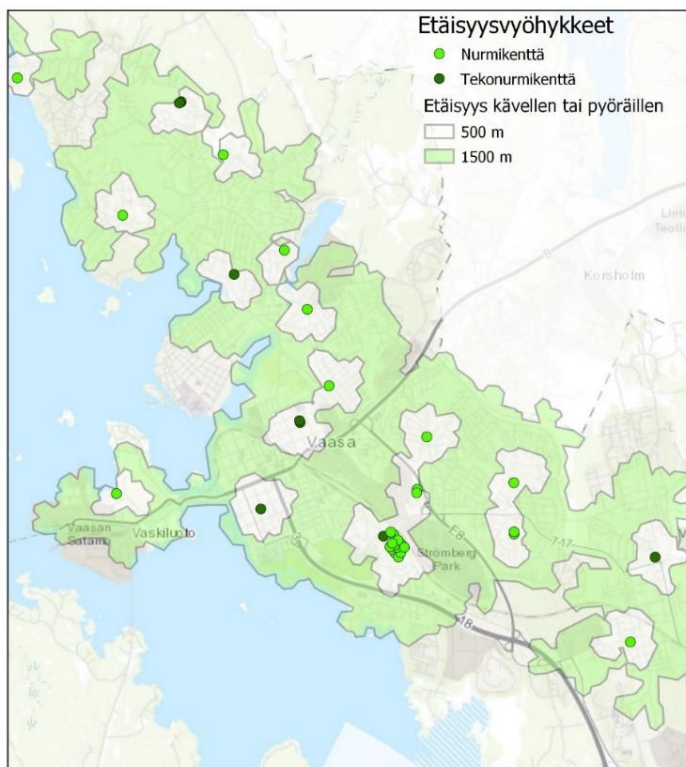
	kpl	kpl / 1000 asukasta	m ²	m ² / 1000 asukasta
Suomi	4 934	0,90	16 550 466	3 016
Pohjanmaa	229	1,26	747 018	4 108
Vaasa	78	1,15	205 305	3 037

Lukumäärän ja pinta-alan lisäksi pallokenttien tarjontaa tarkasteltiin niiden pintamateriaalin mukaisesti. Tarkastelua varten pallokentät luokiteltiin kolmeen ryhmään: tekonurmikentät, nurmikentät ja muut kentät. Eniten Vaasassa on kivituhkapintaisia pallokenttiä, joita on 37 kappaletta. Kivituhkapintaiset kentät kuuluvat muut kentät -ryhmään. Nurmipintaisia kenttiä on 32 kappaletta ja tekonurmipintaisia kenttiä yhdeksän. Taulukossa 13 on kuvattu pallokenttien tarjontaa pintamateriaalin mukaisesti suhteessa koko Suomen ja Pohjanmaan maakunnan tuloksiin. Vaasassa on tekonurmikenttiä suhteessa väestöön sekä Suomen että Pohjanmaan maakunnan tuloksia enemmän. Nurmipintaisia kenttiä on hieman Pohjanmaan maakuntaa vähemmän mutta reilusti koko Suomen tulosta enemmän.

TAULUKKO 13. Pallokenttien lukumäärä pintamateriaalin mukaisesti tuhatta asukasta kohden Vaasassa, Suomessa ja Pohjanmaan maakunnassa. (Lähde: Jyväskylän yliopisto 2018c)

	Kaikki pallokentät	Tekonurmi	Nurmi	Muut
Suomi	0,90	0,06	0,15	0,65
Pohjanmaa	1,26	0,06	0,52	0,68
Vaasa	1,15	0,13	0,47	0,55

Kuva 2 havainnollistaa nurmi- ja tekonurmipintaisten pallokenttien saavutettavuutta 500 metrin ja 1,5 kilometrin etäisyysvyöhykkeillä. Saavutettavuustarkastelu noudattelee kevyen liikenteen väyliä. Nurmikentät ovat merkittyinä kuvaan kirkkaan vihreillä palloilla ja tekonurmikentät tumman vihreillä palloilla. Niiden ympärillä oleva vaalea alue kuvaa 500 metrin ja vaalean vihreä alue 1,5 kilometrin etäisyysvyöhykettä. Mitä suurempi osuus väestöstä asuu etäisyysvyöhykkeellä, sitä paremmin pallokenttä on väestön saavutettavissa. Tarkasteluun valittiin kaikki vaasalaiset sekä ikäryhmittäin 7–15-vuotiaat, 16–64-vuotiaat ja yli 64-vuotiaat. Tulokset on esitetty taulukossa 14.

Kuva: Vaasan kaupunki / Paikkatietopalvelut 6/2018

KUVA 2. Nurmi- ja tekonurmipintaisten pallokenttien saavutettavuus 500 metrin ja 1,5 kilometrin etäisyysvyöhykkeillä. (Lähde: Vaasan kaupunki / Paikkatietopalvelut)

Koko Vaasan väestöstä 23 prosenttia saavuttaa pallokentän 500 metrin ja 78 prosenttia 1,5 kilometrin etäisyydeltä kevyen liikenteen väyliä pitkin. Kouluikäisistä 7–15-vuotiaista noin joka viides saavuttaa pallokentän 500 metrin etäisyydeltä. Aikuis- ja eläkeikäinen väestö saavuttaa pallokentän kouluikäisiä paremmin molemmilla etäisyysvyöhykkeillä.

TAULUKKO 14. Nurmi- ja tekonurmikenttien saavutettavuus ikäryhmittäin 500 metrin ja 1,5 kilometrin etäisyysvyöhykkeillä (%).

Etäisyys	7–15-vuotiaat	16–64-vuotiaat	Yli 64-vuotiaat	Kaikki
500 m	18	24	25	23
1,5 km	75	79	78	78

8.4 Lähiliikuntapaikat

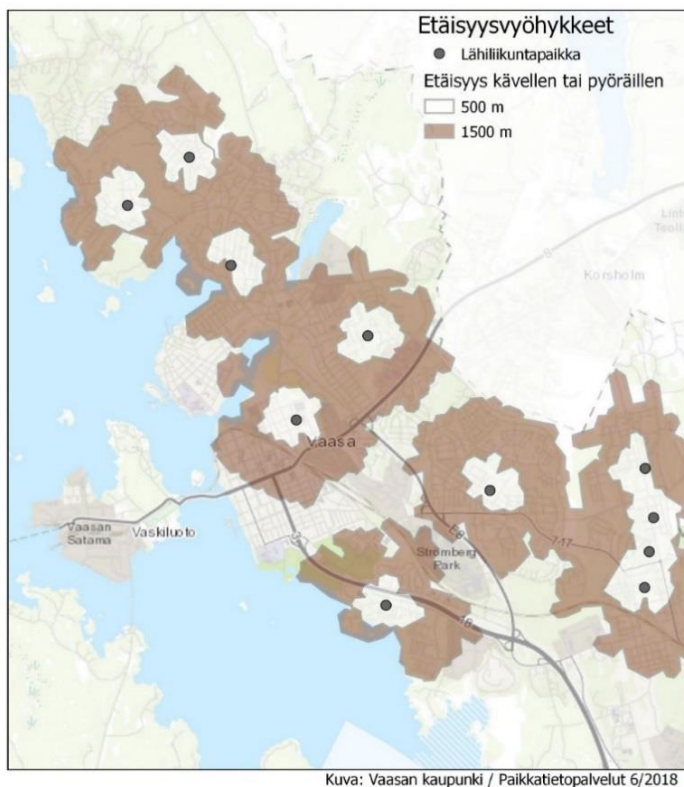
Lähiliikuntapaikka on Lipas-tietokannan määritelmän mukaan päivittäiseen ulkoiluun ja liikuntaan suunnattu, välittömässä asutuksen läheisyydessä sijaitseva pienimuotoinen liikuntapaikka tai -alue, joka on väestön vapaassa käytössä ja pitää sisällään monipuolisesti eri suorituspaikkoja. Lähiliikuntapaikkojen yleisimpiä sijoituskohteita ovat koulujen ja päiväkotien piha-alueet. (Jyväskylän yliopisto 2018a.) Vaasan lähiliikuntapaikoiksi määriteltiin lähiliikuntapaikkahankkeiden kohdealueet sekä laajimmat ja monipuolisimmat koulujen yhteydessä sijaitsevat piha-alueet. Tarkemmat tiedot lähiliikuntapaikoista ovat esitettyinä tutkimuksen liitteessä 6.

Tässä tutkimuksessa lähiliikuntapaikkojen tarjontaa kuvaavina tekijöinä käytettiin niiden lukumäärää. Tarjontaa mittaaviksi indikaattoreiksi valittiin lähiliikuntapaikkojen lukumäärä sekä lukumäärä tuhatta asukasta kohden. Tuloksissa korkeampi arvo kuvaa parempaa tarjontaa. Lähiliikuntapaikkojen tarjontaa on esitetty taulukossa 15. Vaasassa on yhteensä 12 lähiliikuntapaikkaa, joista kaikki ovat kunnan omistamia ja teknisen toimen ylläpitämiä. Lähiliikuntapaikkoja on yhteensä 0,18 tuhatta asukasta kohden. Tulos on yhtäläinen Pohjanmaan maakunnan tuloksen kanssa ja hieman koko Suomen tulosta korkeampi.

TAULUKKO 15. Lähiliikuntapaikkojen lukumäärä tuhatta asukasta kohden Vaasassa, Suomessa ja Pohjanmaan maakunnassa. (Lähde: Jyväskylän yliopisto 2018c)

	kpl	kpl / 1000 asukasta
Suomi	836	0,16
Pohjanmaa	23	0,18
Vaasa	12	0,18

Kuva 3 havainnollistaa lähiliikuntapaikkojen saavutettavuutta 500 metrin ja 1,5 kilometrin etäisyysvyöhykkeillä. Saavutettavuustarkastelu noudattelee kevyen liikenteen väyliä. Lähiliikuntapaikat ovat merkittyinä kuvaan tummanruskeilla palloilla. Niiden ympärillä oleva vaalea alue kuvaa 500 metrin ja ruskea alue 1,5 kilometrin etäisyysvyöhykettä. Mitä suurempi osuus väestöstä asuu etäisyysvyöhykkeellä, sitä paremmin lähiliikuntapaikka on väestön saavutettavissa. Tarkasteluun valittiin kaikki vaasalaiset ja ikäryhmittäin 7–15-vuotiaat, 16–64-vuotiaat ja yli 64-vuotiaat. Tulokset on esitetty taulukossa 16.

KUVA 3. Lähiliikuntapaikkojen saavutettavuus 500 metrin ja 1,5 kilometrin etäisyysvyöhykkeillä. (Lähde: Vaasan kaupunki / Paikkatietopalvelut)

Koko Vaasan väestöstä 17 prosenttia saavuttaa lähiliikuntapaikan 500 metrin ja 65 prosenttia 1,5 kilometrin etäisyydeltä kevyen liikenteen väyliä pitkin. Lähiliikuntapaikat ovat lähes tasapuolisesti kaikkien eri ikäryhmien saavutettavissa molemmilla etäisyysvyöhykkeillä.

TAULUKKO 16. Lähiliikuntapaikkojen saavutettavuus ikäryhmittäin 500 metrin ja 1,5 kilometrin etäisyysvyöhykkeillä (%).

Etäisyys	7–15-vuotiaat	16–64-vuotiaat	Yli 64-vuotiaat	Kaikki
500 m	17	18	16	17
1,5 km	65	66	65	65

8.5 Kuntoradat ja ladut

Kuntorata ja latu merkitään usein liikuntapaikaksi samaan sijaintiin, sillä talvisin hiihtoon suunnattu latu toimii yleisesti kesäisin kuntoratana. Molemmat liikuntapaikkatyypit ovat kuntoliikuntaa palvelevia, lähtökohtaisesti valaistuja liikuntapaikkoja, jotka sijaitsevat usein asutuksen läheisyydessä. (Jyväskylän yliopisto 2018a.) Tässä tutkimuksessa kuntoratojen ja latujen tarjontaa kuvaavina tekijöinä käytettiin niiden lukumäärää ja pituutta. Tarjontaa mittaaviksi indikaattoreiksi valittiin kuntoratojen ja latujen lukumäärä, lukumäärä tuhatta asukasta kohden sekä yhteispituus tuhatta asukasta kohden. Tuloksissa korkeampi arvo kuvaa parempaa tarjontaa.

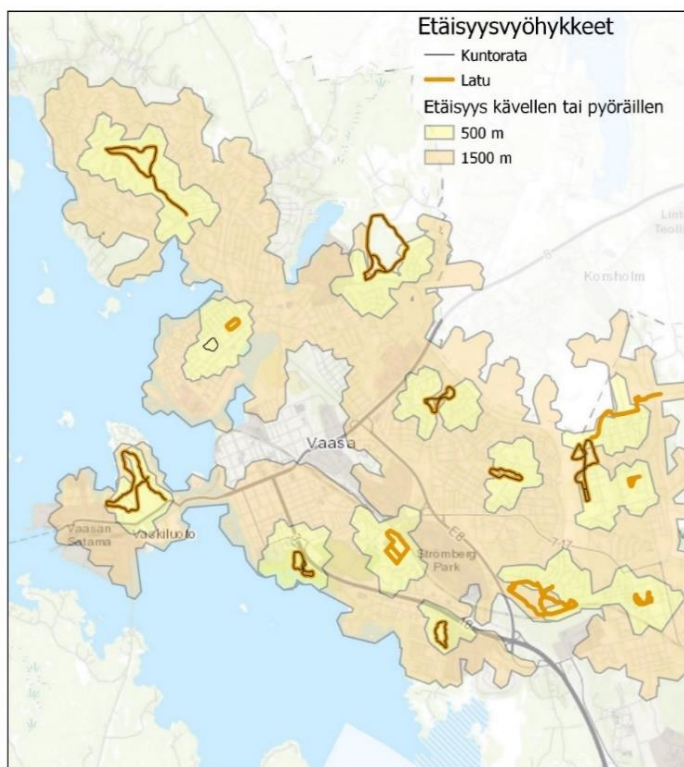
Vaasassa on yhteensä 12 kuntorataa ja 18 latua, joista Pilvilammen latuverkostoa lukuun ottamatta kaikki ovat kunnan omistamia ja teknisen toimen ylläpitämiä. Vaasan kahdestatoista kuntoradasta kymmenen toimii talvisin latuna. Nämä kymmenen kuntorata-latu yhdistelmäliikuntapaikkaa ovat myös valaistuja. Tarkemmat tiedot Vaasan kuntoradoista ja laduista ovat esitettyinä tutkimuksen liitteessä 4.

Vaasassa on kuntoratoja ja latuja yhteensä 0,45 liikuntapaikkaa tuhatta asukasta kohden. Tulos on koko Suomen sekä Pohjanmaan maakunnan tulosta alhaisempi. Erikseen tarkasteltuna Vaasassa on latuja 0,27 ja kuntoratoja 0,18 tuhatta asukasta kohden. Latujen tulos on hieman kuntoratoja parempi suhteessa Pohjanmaan ja Suomen tulokseen, mutta myös erikseen tarkasteltuna Vaasan tulos on alhaisin. Kuntoratojen ja latujen kokonaispituutta Vaasassa on 1,8 kilometriä tuhatta asukasta kohden, mikä on Suomen ja Pohjanmaan tulosta alhaisempi.

TAULUKKO 17. Kuntoratojen ja latujen yhteenlaskettu lukumäärä ja pituus tuhatta asukasta kohden Vaasassa, Suomessa ja Pohjanmaan maakunnassa. (Lähde: Jyväskylän yliopisto 2018c)

	kpl	kpl / 1000 asukasta	m	m / 1000 asukasta
Suomi	3 989	0,73	4 437 000	2 790
Pohjanmaa	151	0,86	161 000	2 301
Vaasa	30	0,45	32 000	1 756

Kuva 4 havainnollistaa kuntoratojen ja latujen saavutettavuutta 500 metrin ja 1,5 kilometrin etäisyysvyöhykkeillä. Saavutettavuustarkastelu noudattelee kevyen liikenteen väyliä. Kuntoradat ovat merkittyinä kuvaan tummalla ja ladut vaalealla viivalla. Niiden ympärillä oleva alueet kuvaavat 500 metrin ja 1,5 kilometrin etäisyysvyöhykkeitä. Mitä suurempi osuus väestöstä asuu etäisyysvyöhykkeellä, sitä paremmin liikuntapaikka ovat väestön saavutettavissa. Tarkasteluun valittiin kaikki vaasalaiset sekä ikäryhmittäin 7–15-vuotiaat, 16–64-vuotiaat ja yli 64-vuotiaat.

KUVA 4. Kuntoratojen ja latujen saavutettavuus 500 metrin ja 1,5 kilometrin etäisyysvyöhykkeillä. (Lähde: Vaasan kaupunki / Paikkatietopalvelut)

Taulukon 18 tulosten mukaan koko Vaasan väestöstä neljännes saavuttaa kuntoradan tai ladun 500 metrin ja 80 prosenttia 1,5 kilometrin etäisyydeltä kevyen liikenteen väyliä pitkin. Parhaiten kuntoradan tai ladun saavuttaa 500 metrin etäisyydeltä 16–64-vuotiaat aikuiset ja 1,5 kilometrin etäisyydeltä 7–15-vuotiaat. Eläkeikäiset saavuttavat kuntoradan tai ladun muita ikäryhmiä heikommin molemmilla etäisyysvyöhykkeillä.

TAULUKKO 18. Kuntoratojen ja latujen saavutettavuus ikäryhmittäin 500 metrin ja 1,5 kilometrin etäisyysvyöhykkeillä (%).

Etäisyys	7–15-vuotiaat	16–64-vuotiaat	Yli 64-vuotiaat	Kaikki
500 m	25	26	23	25
1,5 km	81	80	77	80

8.6 Luistelukentät ja kaukalot

Lipas-tietokannan määritelmän mukaan luistelukentällä tarkoitetaan talviaikana luisteluun jäädytettyä kenttää. Kaukalo on määritelmän mukaan luisteluun, jääkiekon sekä kaukalopallon peluuseen suunnattu liikuntapaikka. Luistelukentät ja kaukalot sijaitsevat usein samassa kohteessa. (Jyväskylän yliopisto 2018a.) Tässä tutkimuksessa luistelukenttien ja kaukaloiden tarjontaa kuvaavina tekijöinä käytettiin niiden lukumäärää. Tarjontaa mittaaviksi indikaattoreiksi valittiin luistelukenttien ja kaukaloiden lukumäärä ja lukumäärä tuhatta asukasta kohden. Tuloksissa korkeampi arvo kuvaa parempaa tarjontaa.

Vaasassa on yhteensä 32 luistelukenttää ja 13 kaukaloa, joista kaikki ovat kunnan omistamia ja yhtä kaukaloa lukuun ottamatta teknisen toimen ylläpitämiä. Luistelukentät ovat Vaasassa jaettuina pinta-alan mukaisesti isoihin luistelualueisiin, joita on kymmenen sekä pieniin luistelukenttiin, joita on 22 kappaletta. Kolmestatoista kaukalosta seitsemän sijaitsee luistelualan yhteydessä. Vastaavasti kuusi kaukaloa sijaitsee kohteissa, joissa ei ole luistelukenttää. Tarkemmat tiedot Vaasan luistelukentistä ja kaukaloista ovat esitettyinä tutkimuksen liitteessä 5.

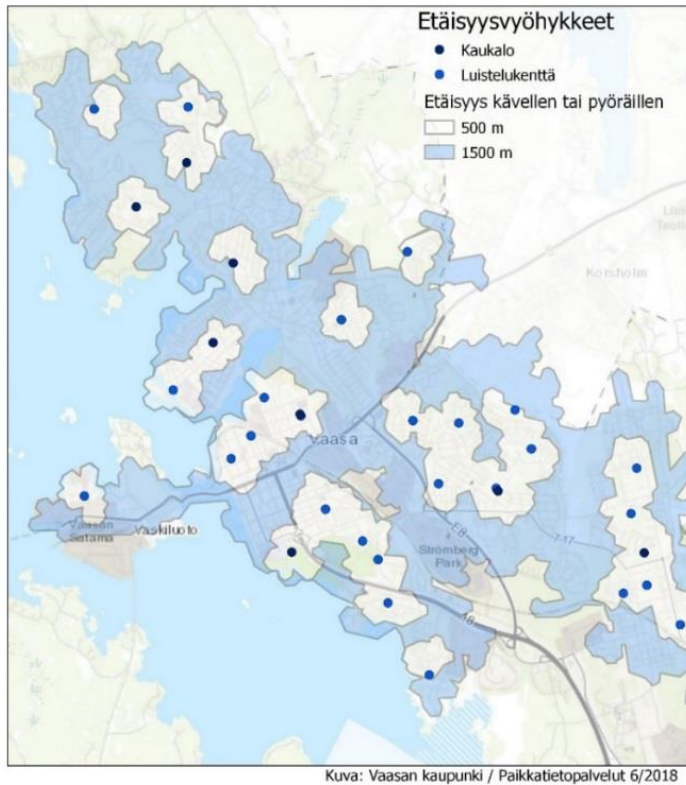
Vaasassa on luistelukenttiä ja kaukaloita yhteensä 0,66 liikuntapaikkaa tuhatta asukasta kohden. Tulos on sekä Suomen että Pohjanmaan maakunnan tulosta alhaisempi. Erikseen tarkasteltuna luistelukenttien tulos on 0,47, joka on sekä Pohjanmaan että Suomen tulosta korkeampi.

Vastaavasti kaukaloiden tulos 0,19 on vertailussa alhaisin. Luistelukenttien ja kaukaloiden tarjontaa on esitetty taulukossa 19.

TAULUKKO 19. Luistelukenttien ja kaukaloiden yhteenlaskettu lukumäärä tuhatta asukasta kohden Vaasassa, Suomessa ja Pohjanmaan maakunnassa. (Lähde: Jyväskylän yliopisto 2018c)

	kpl	kpl / 1000 asukasta
Suomi	3 627	0,70
Pohjanmaa	149	0,87
Vaasa	45	0,66

Kuva 5 havainnollistaa luistelukenttien ja kaukaloiden saavutettavuutta 500 metrin ja 1,5 kilometrin etäisyysvyöhykkeillä. Tarkastelu pitää sisällään myös Vaasan kivituhkapintaiset pallokentät, sillä valtaosa pallokentistä jäädytetään luistelukentiksi talvisin. Saavutettavuustarkastelu noudattelee kevyen liikenteen väyliä. Kaukalot ovat merkittyinä kuvaan tummansinisillä palloilla ja luistelukentät sinisillä palloilla. Niiden ympärillä oleva vaalea alue kuvaa 500 metrin ja vaalean sininen alue 1,5 kilometrin etäisyysvyöhykettä. Mitä suurempi osuus väestöstä asuu etäisyysvyöhykkeellä, sitä paremmin kaukalo ja luistelukenttä ovat väestön saavutettavissa. Tarkasteluun valittiin kaikki vaasalaiset sekä ikäryhmittäin 7–15-vuotiaat, 16–64-vuotiaat ja yli 64-vuotiaat. Tulokset on esitetty taulukossa 20.

KUVA 5. Kaukaloiden ja luistelukenttien saavutettavuus 500 metrin ja 1,5 kilometrin etäisyysvyöhykkeillä. (Lähde: Vaasan kaupunki / Paikkatietopalvelut)

Koko Vaasan väestöstä noin puolet saavuttaa kaukalon tai luistelukentän 500 metrin ja yhdeksän asukasta kymmenestä 1,5 kilometrin etäisyydeltä kevyen liikenteen väyliä pitkin. Ikäryhmien välisessä vertailussa 7–15-vuotiaat saavuttavat lähimmän luistelukentän tai kaukalon aikuisväestöä ja eläkeikäistä väestöä heikommin molemmilla etäisyysvyöhykkeillä.

TAULUKKO 20. Kaukaloiden ja luistelukenttien saavutettavuus ikäryhmittäin 500 metrin ja 1,5 kilometrin etäisyysvyöhykkeillä (%).

Etäisyys	7–15-vuotiaat	16–64-vuotiaat	Yli 64-vuotiaat	Kaikki
500 m	43	51	52	48
1,5 km	87	92	92	91

8.7 Liikunta-, jää- ja uimahallit

Tässä luvussa tarkastellaan liikunta-, jää- ja uimahallien tarjontaa ja saavutettavuutta. Kyseisten liikuntapaikkatyyppien tarkemmat määritelmät ovat esitettyinä tämän tutkimuksen liitteessä 1.

Vaasassa on yksi uimahalli, kaksi jäähallia sekä neljä liikuntahallia. Uimahalli on kunnan omistama ja liikuntatoimen ylläpitämä liikuntapaikka. Jäähallien omistajana toimii ja niiden ylläpidosta vastaa Vaasanseudun Areenat kuntayhtymä. Toinen jäähalleista on Lipas-tietokannan määritelmän mukaan kilpajäähalli ja toinen yhteensä kolme kaukaloa käsittävä harjoitusjäähalli. Vaasan liikuntahalleista kaksi on kunnan omistamia ja liikuntatoimen ylläpitämiä. Yksi liikuntahalli on yksityisen yrityksen omistama ja ylläpitämä. Yksi liikuntahalleista on Lipas-määritelmän mukaan monitoimiareena, joka sijaitsee Mustasaaren kunnan alueella. Sen omistaa ja ylläpidosta vastaa jäähallin tavoin Vaasanseudun Areenat kuntayhtymä. Tässä tutkimuksessa monitoimiareena lasketaan liikuntahalliksi. Tarkemmat tiedot edellä mainituista liikuntapaikoista ovat esitettyinä tämän tutkimuksen liitteessä 6.

Tässä tutkimuksessa uimahallien tarjontaa kuvaavina tekijöinä käytettiin niiden lukumäärää sekä allaspinta-alaa. Tarjontaa mittaaviksi indikaattoreiksi valittiin lukumäärä, lukumäärä tuhatta asukasta kohden sekä allaspinta-ala tuhatta asukasta kohden. Tuloksissa korkeampi arvo kuvaa parempaa tarjontaa. Vaasassa on uimahalleja yhteensä 0,01 liikuntapaikkaa tuhatta asukasta kohden. Tulos on sekä Suomen että Pohjanmaan tulosta alhaisempi. Vastaavasti uimahallin allaspinta-ala tuhatta asukasta kohden on hieman koko Suomen tulosta korkeampi mutta Pohjanmaan maakunnan tulosta alhaisempi. Tulokset on esitetty taulukossa 21.

TAULUKKO 21. Uimahallien lukumäärä ja allaspinta-ala tuhatta asukasta kohden Vaasassa, Suomessa ja Pohjanmaan maakunnassa. (Lähde: Jyväskylän yliopisto 2018c)

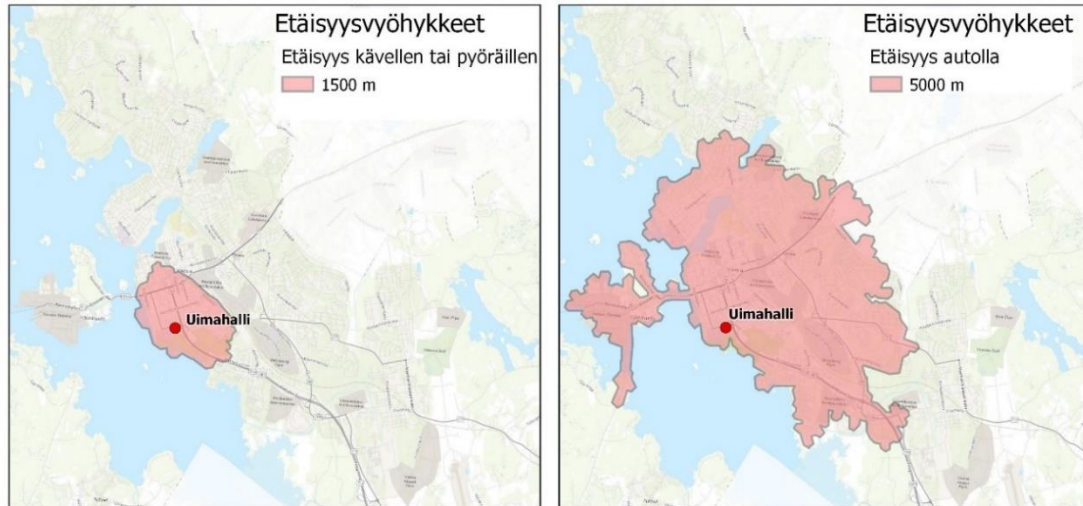
	kpl	kpl / 1000 as	allas m ²	allas m ² / 1000 as
Suomi	193	0,04	61 731	19,3
Pohjanmaa	7	0,06	3 144	25,6
Vaasa	1	0,01	1 350	20,0

Liikuntahalleja on Vaasassa yhteensä 0,05 hallia tuhatta asukasta kohden ja jäähalleja 0,01 tuhatta asukasta kohden. Tulokset molempien liikuntapaikkatyyppien kohdalla ovat sekä Suomen että Pohjanmaan maakunnan tulosta selvästi alhaisempia. Liikuntahallien ja jäähallien tarjontaa on esitetty taulukossa 22.

TAULUKKO 22. Liikunta- ja jäähallien lukumäärä tuhatta asukasta kohden Vaasassa, Suomessa ja Pohjanmaan maakunnassa. (Lähde: Jyväskylän yliopisto 2018c)

	liikuntahallit (kpl / 1000 as)	jäähallit (kpl / 1000 as)
Suomi	0,07	0,06
Pohjanmaa	0,10	0,09
Vaasa	0,05	0,01

Kuva 6 havainnollistaa uimahallin saavutettavuutta 1,5 kilometrin ja 5 kilometrin etäisyysvyöhykkeillä. Saavutettavuustarkastelu noudattelee kevyen liikenteen väyliä ja autotieverkostoa. Uimahalli on merkittynä kuvaan punaisella pisteellä. Sen ympärillä oleva punainen alue kuvaa vasemman puoleisessa kuvassa 1,5 kilometrin ja oikean puoleisessa kuvassa 5 kilometrin etäisyysvyöhykettä. Mitä suurempi osuus väestöstä asuu etäisyysvyöhykkeellä, sitä paremmin uimahalli on väestön saavutettavissa. Tarkasteluun valittiin kaikki vaasalaiset sekä ikäryhmittäin 7–15-vuotiaat, 16–64-vuotiaat ja yli 64-vuotiaat. Tulokset on esitetty taulukossa 23.

Kuva: Vaasan kaupunki / Paikkatietopalvelut 6/2018

KUVA 6. Uimahallin saavutettavuus 1,5 kilometrin ja 5 kilometrin etäisyysvyöhykkeillä. (Lähde: Vaasan kaupunki / Paikkatietopalvelut)

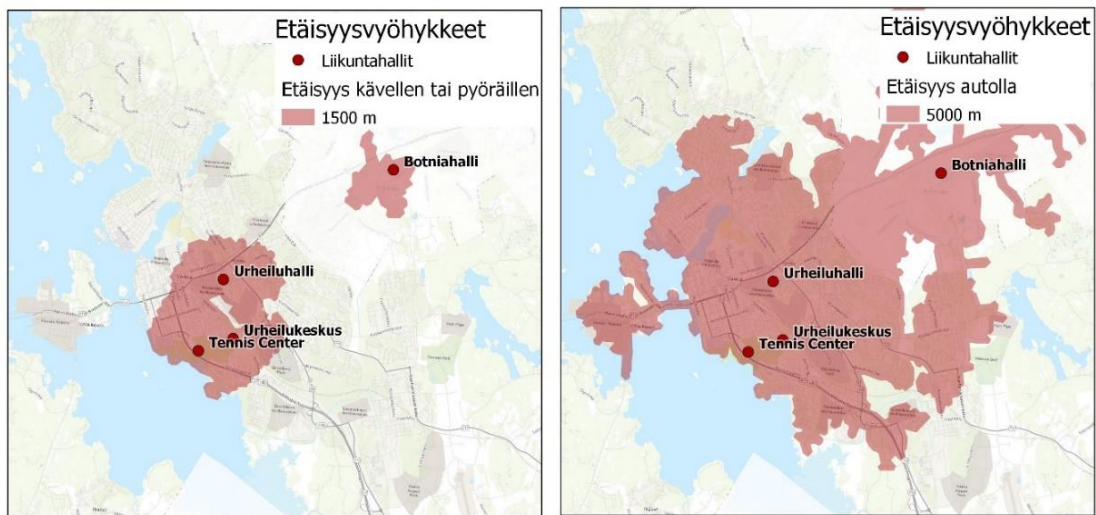
Koko Vaasan väestöstä viidennes saavuttaa uimahallin 1,5 kilometrin etäisyydeltä kevyen liikenteen väyliä pitkin ja kaksi kolmasosaa viiden kilometrin etäisyydeltä autotieverkostoa pitkin. Parhaiten uimahallin saavutettavuus toteutuu yli 64-vuotiaiden kohdalla. Kouluikäisistä 7–15-vuotiaista uimahallin saavuttaa 1,5 kilometrin etäisyydeltä vain noin joka kymmenes, mutta 5 kilometrin etäisyydeltä 62 prosenttia. Huomioitavaa on, että ainoastaan puolet 16–64-vuotiaista saavuttaa uimahallin 5 kilometrin etäisyydeltä autotieverkostoa pitkin.

TAULUKKO 23. Uimahallin fyysinen saavutettavuus ikäryhmittäin 1,5 kilometrin ja 5 kilometrin etäisyysvyöhykkeillä (%).

Etäisyys	7–15-vuotiaat	16–64-vuotiaat	Yli 64-vuotiaat	Kaikki
1,5 km	9	20	25	20
5 km	62	49	63	67

Kuva 7 havainnollistaa liikuntahallien saavutettavuutta 1,5 kilometrin ja 5 kilometrin etäisyysvyöhykkeillä. Saavutettavuustarkastelu noudattelee kevyen liikenteen väyliä ja autotieverkostoa. Hallit ovat merkittävänä kuvaan punaisilla pisteillä. Niiden ympärillä oleva punainen alue

kuvaa vasemman puoleisessa kuvassa 1,5 kilometrin ja oikeanpuoleisessa kuvassa 5 kilometrin etäisyysvyöhykettä. Mitä suurempi osuus väestöstä asuu etäisyysvyöhykkeellä, sitä paremmin liikuntahallit ovat väestön saavutettavissa. Tarkasteluun valittiin kaikki vaasalaiset sekä ikäryhmittäin 7–15-vuotiaat, 16–64-vuotiaat ja yli 64-vuotiaat. Tulokset on esitetty taulukossa 24.

Kuva: Vaasan kaupunki / Paikkatietopalvelut 6/2018

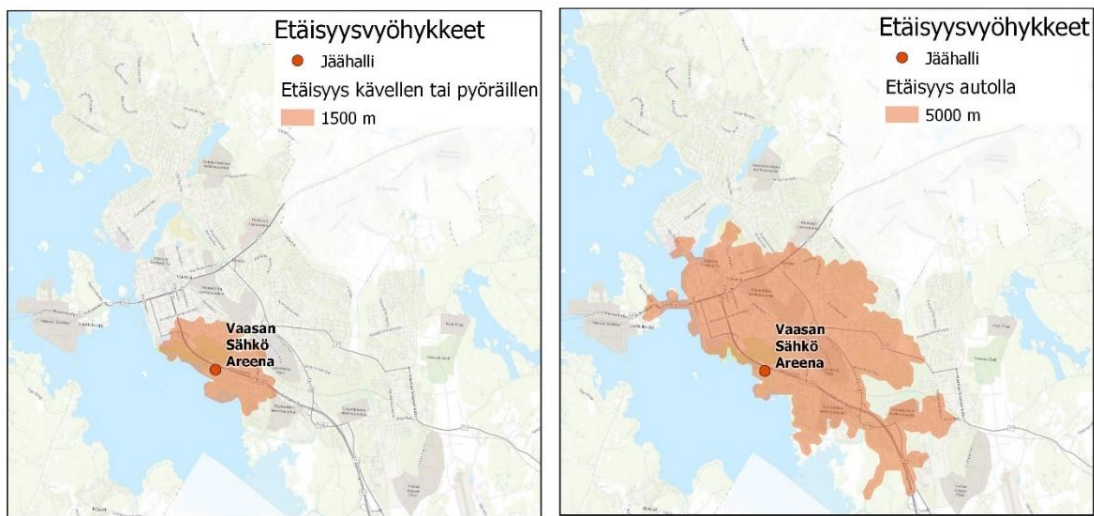
KUVA 7. Liikuntahallien saavutettavuus 1,5 kilometrin ja 5 kilometrin etäisyysvyöhykkeillä. (Lähde: Vaasan kaupunki / Paikkatietopalvelut)

Vaasan väestöstä noin neljännes saavuttaa liikuntahallin 1,5 kilometrin etäisyydeltä kevyen liikenteen väyliä pitkin ja 77 prosenttia viiden kilometrin etäisyydeltä autotieverkostoa pitkin. Parhaiten liikuntahallien saavutettavuus toteutuu yli 64-vuotiaiden kohdalla. Kouluikäisistä 7–15-vuotiaista liikuntahallin saavuttaa 1,5 kilometrin etäisyydeltä vain noin 14 prosenttia ja 5 kilometrin etäisyydeltä 67 prosenttia. Luvut ovat selvästi aikuis- ja eläkeikäistä väestöä alhaisemmat.

TAULUKKO 24. Liikuntahallien saavutettavuus ikäryhmittäin 1,5 kilometrin ja 5 kilometrin etäisyysvyöhykkeillä (%).

Etäisyys	7–15-vuotiaat	16–64-vuotiaat	Yli 64-vuotiaat	Kaikki
1,5 km	14	23	25	23
5 km	67	78	81	77

Kuva 8 havainnollistaa jäähallien saavutettavuutta 1,5 kilometrin ja 5 kilometrin etäisyysvyöhykkeillä. Saavutettavuustarkastelu noudattelee kevyen liikenteen väyliä ja autotieverkostoa. Jäähallit ovat merkittyinä kuvaan punaisella pisteellä. Sen ympärillä oleva oranssi alue kuvaa vasemman puoleisessa kuvassa 1,5 kilometrin ja oikeanpuoleisessa kuvassa 5 kilometrin etäisyysvyöhykettä. Mitä suurempi osuus väestöstä asuu etäisyysvyöhykkeellä, sitä paremmin liikuntapaikka on väestön saavutettavissa. Tarkasteluun valittiin kaikki vaasalaiset sekä ikäryhmittäin 7–15-vuotiaat, 16–64-vuotiaat ja yli 64-vuotiaat. Tulokset on esitetty taulukossa 25.

Kuva: Vaasan kaupunki / Paikkatietopalvelut 6/2018

KUVA 8. Jäähallin saavutettavuus 1,5 kilometrin ja 5 kilometrin etäisyysvyöhykkeillä. (Lähde: Vaasan kaupunki / Paikkatietopalvelut)

Koko Vaasan väestöstä vain noin joka kymmenes saavuttaa jäähallin 1,5 kilometrin etäisyydeltä kevyen liikenteen väyliä pitkin ja hieman alle puolet viiden kilometrin etäisyydeltä autotieverkostoa pitkin. Parhaiten jäähallin saavutettavuus toteutuu yli 64-vuotiaiden kohdalla. Kouluikäisistä 7–15-vuotiaista jäähallin saavuttaa 1,5 kilometrin etäisyydeltä vain kuusi prosenttia ja 5 kilometrin etäisyydeltä reilu kolmannes.

TAULUKKO 25. Jäähallin saavutettavuus ikäryhmittäin 1,5 kilometrin ja 5 kilometrin etäisyysvyöhykkeillä (%).

Etäisyys	7–15-vuotiaat	16–64-vuotiaat	Yli 64-vuotiaat	Kaikki
1,5 km	6	9	11	9
5 km	33	47	52	46

8.8 Muut sisä- ja ulkoliikuntapaikat

Tässä luvussa tarkastellaan kuntokeskusten ja kuntosalien sekä yleisurheilukenttien tarjontaa. Kyseisten liikuntapaikkatyyppien tarkemmat tiedot löytyvät tämän tutkimuksen liitteessä 6.

Kuntokeskukset ovat Lipas-tietokannan määritelmän mukaan monipuolisia liikuntatiloja, jotka pitävät sisällään muun muassa kuntosalin ja ryhmäliikuntatiloja. Kuntosaleja ovat puolestaan liikuntatilat, joissa on pysyvästi sijoitettuna kuntosalilaitteita. (Jyväskylän yliopisto 2018a.) Tässä tutkimuksessa kuntokeskusten ja kuntosalien tarjontaa kuvaavina tekijöinä käytettiin niiden lukumäärää. Tarjontaa mittaaviksi indikaattoreiksi valittiin liikuntapaikkojen lukumäärä sekä lukumäärä tuhatta asukasta kohden. Tuloksissa korkeampi arvo kuvaa parempaa tarjontaa.

Vaasassa on yhteensä seitsemän kuntokeskusta ja 14 kuntosalia, joista viisi on kunnan omistuksessa olevia ja kunnan ylläpitämiä kuntosaleja. Kaikki kuntokeskukset ja loput kuntosalit ovat yksityisten yritysten omistuksessa olevia liikuntapaikkoja. Vaasassa on kuntokeskuksia ja kuntosaleja yhteensä 0,35 liikuntapaikkaa tuhatta asukasta kohden. Tulos on koko Suomen sekä Pohjanmaan maakunnan tulosta korkeampi. Kuntokeskusten ja kuntosalien tarjontaa on esitetty taulukossa 26.

TAULUKKO 26. Kuntokeskusten ja kuntosalien lukumäärä tuhatta asukasta kohden Vaasassa, Suomessa ja Pohjanmaan maakunnassa. (Lähde: Jyväskylän yliopisto 2018c)

	kpl	kpl / 1000 asukasta
Suomi	1 745	0,33
Pohjanmaa	53	0,33
Vaasa	24	0,35

Lipas-tietokannan määritelmän mukaan yleisurheilun harjoitusalue voi olla yksittäinen yleisurheilun suorituspaikka tai koostua useista eri suorituspaikoista, kuten kentästä, radoista ja eri lajeille suunnatuista suorituspaikoista. Yleisurheilukenttä on puolestaan kisakäyttöön soveltuva liikuntapaikka, joka pitää sisällään kiertävät 400 metrin radat sekä useita yleisurheilun suorituspaikkoja. (Jyväskylän yliopisto 2018a.) Tässä tutkimuksessa yleisurheilukenttien ja -alueiden tarjontaa kuvaavina tekijöinä käytettiin niiden lukumäärää. Tarjontaa mittaaviksi indikaattoreiksi valittiin liikuntapaikkojen lukumäärä sekä lukumäärä tuhatta asukasta kohden. Tuloksissa korkeampi arvo kuvaa parempaa kenttätarjontaa.

Vaasassa on yksi yleisurheilun harjoitusalue sekä kaksi yleisurheilukenttää, joista kaikki ovat kunnan omistuksessa olevia ja teknisen toimen ylläpitämiä liikuntapaikkoja. Vaasassa on yleisurheilun harjoitusalueita ja -kenttiä yhteensä 0,04 liikuntapaikkaa tuhatta asukasta kohden. Tulos on selvästi koko Suomen sekä Pohjanmaan maakunnan tulosta alhaisempi. Yleisurheilukenttien ja -alueiden tarjontaa on esitetty taulukossa 27.

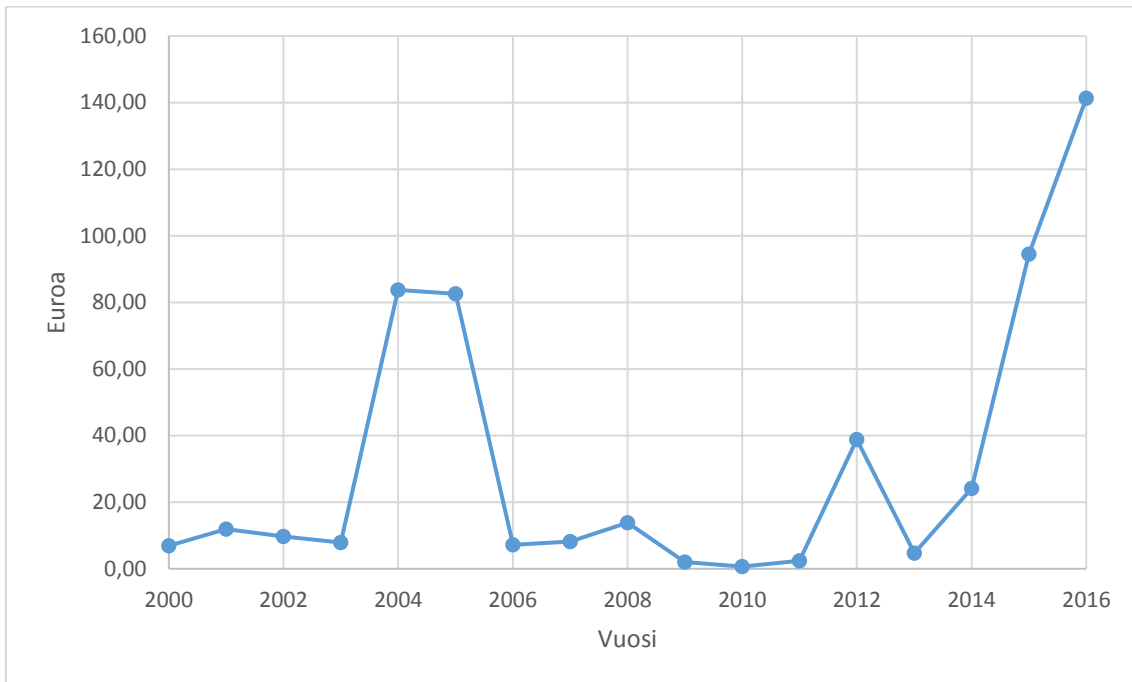
TAULUKKO 27. Yleisurheilualueiden ja -kenttien lukumäärä tuhatta asukasta kohden Vaasassa, Suomessa ja Pohjanmaan maakunnassa. (Lähde: Jyväskylän yliopisto 2018c)

	kpl	kpl / 1000 asukasta
Suomi	800	0,17
Pohjanmaa	45	0,29
Vaasa	3	0,04

8.9 Liikuntapaikkainvestointien kohdentuminen

Tässä tulosluvussa selvitetään Vaasan kaupungin ja Vaasanseudun Areenat kuntayhtymän toteuttamien liikuntapaikkainvestointien kohdentumista eri liikuntapaikkatyyppeihin 2000-luvulla. Investoinneilla tarkoitetaan liikuntapaikkojen uudisrakentamista, perusparannuksia tai kalustohankintoja. Kuvio 8 havainnollistaa Vaasan liikuntapaikkainvestointien kehitystä vuosien 2000–2016 välisenä aikana. Tulokset kertovat liikuntapaikkojen investointimenojen vaihtelevuudesta. Vuosina 2004–2005 investointimenot olivat hieman yli 80 euroa asukasta kohden.

Vuosina 2008–2009 investoinnit laskivat lähes nollatulokseen. Investointimenot nousivat jälleen vuonna 2012 noin 40 euroon asukasta kohden ja jatkoivat kasvuaan vuonna 2015 hieman yli 90 euroon ja edelleen vuonna 2016 noin 144 euroon asukasta kohden.

KUVIO 8. Vaasan liikuntapaikkojen investointimenot vuosina 2000–2016. (Lähde: Jyväskylän yliopisto 2018c)

Vaasan kaupunki on toteuttanut liikuntapaikkainvestointeja noin 30 miljoonalla eurolla vuosien 2004–2016 välisenä aikana. Suurimpia liikuntapaikkainvestointeja ovat olleet vuosina 2003–2004 toteutettu uimahallin peruskorjaus ja laajennustyöt, vuosina 2011–2012 toteutettu Kaarlen kentän peruskorjaus sekä vuosina 2015–2016 toteutettu uuden jalkapallostadionin rakentaminen. (Vaasan kaupunki 2018a.) Kustannuksiltaan suurin investointi oli jalkapallostadion, jonka kokonaiskustannukset olivat noin 16 miljoonaa euroa. Pelkästään jalkapallostadionin investointi vastasi yli 55 prosenttia kaikista kaupungin toteuttamista investoinneista tarkastelujakson aikana.

Taulukossa 28 on esitetty liikuntatoimen toteuttamien investointien kohdentumista vuosina 2005–2016. Yhteensä investointeja toteutettiin tarkastelujaksolla noin 6,5 miljoonalla eurolla. Lähiliikuntapaikat ja yleisurheilukentät olivat yleisimmät liikuntatoimen investointikohteet. Niiden osuus oli hieman yli kolmannes kaikista liikuntatoimen toteuttamista investoinneista. Lähiliikuntapaikkoihin ja yleisurheilukenttiin käytettiin selvästi eniten kunnan omarahoitusta ja ne olivat ainoita kohteita, joihin saatiin valtionavustusta. Muita investoituja liikuntapaikkatyyppisiä olivat kuntoradat ja ladut, rinnehihtokeskus sekä pallokentät. Valtionavustuksien osuus tarkastelujakson aikana kaikista liikuntatoimen investoinneista oli noin 13 prosenttia.

Taulukossa 29 on esitetty Vaasanseudun Areenat kuntayhtymän investoinnit vuosilta 2005–2016. Merkittävimpiä kuntayhtymän toteuttamia investointeja olivat kilpa- ja harjoitusjäähallin sekä monitoimiareenan perusrannukset. Valtionavustusta investointeihin saatiin noin 2 miljoonaa euroa eli noin 15 prosenttia sekä liikuntatoimen että Vaasanseudun Areenat kuntayhtymän investointien kokonaiskustannuksista.

TAULUKKO 28. Liikuntatoimen investointien kohdentuminen vuosina 2005–2016. (Lähde: Vaasan kaupunki 2018a)

Liikuntapaikkatyyppi	Omarahoitus	Valtionavustus	Yhteensä	%
Lähiliikuntapaikat	1 895 000	422 000	2 317 000	36,0
Yleisurheilukentät	1 820 000	424 000	2 244 000	34,9
Kuntoradat ja ladut	475 000		475 000	7,4
Rinnehihtokeskus	420 000		420 000	6,5
Pallokentät	320 000		320 000	5,0
Pesäpallkentät	300 000		300 000	4,7
Tenniskentät	230 000		230 000	3,6
Moottoriurheilu	130 000		130 000	2,0
Yhteensä	5 590 000	846 000	6 436 000	100,0

TAULUKKO 29. Vaasanseudun Areenat kuntayhtymän investointien kohdentuminen vuosina 2005–2016 (Lähde: Vaasanseudun Areenat 2018)

Liikuntapaikkatyyppi	Omarahoitus	Valtionavustus	Yhteensä	%
Jäähalli	3 737 437	750 000	4 487 437	68,7
Pallokenttä	1 189 900	270 000	1 459 900	22,3
Monitoimiareena	443 000	145 250	588 250	9,0
Yhteensä	5 370 337	1 165 250	6 535 587	100,0

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tämän Pro gradu -tutkielman tarkoitus oli kuvata Vaasan liikuntapaikkatarjontaa, liikuntapaikkojen fyysistä saavutettavuutta sekä liikuntapaikkainvestointien kohdentumista 2000-luvulla. Tutkimuksen keskeisenä tavoitteena oli tuottaa uutta tietoa Vaasan liikuntapaikoista, jota kunta voi hyödyntää liikuntapaikkojen suunnittelussa sekä liikuntapaikkarakentamista palvelevan päätöksenteon tukena. Tässä luvussa vastataan johdantoluvussa määriteltyihin tutkimuskysymyksiin, arvioidaan tutkimusta, pohditaan tutkimustulosten hyödyntämistä sekä esitetään jatkotutkimusehdotuksia.

9.1 Tulosten tarkastelua

Ensimmäinen tutkimuskysymys kuului: ”millainen on Vaasan liikuntapaikkatarjonta?” Tulosten mukaan Vaasassa oli kesäkuussa 2018 yhteensä 431 liikuntapaikkaa. Pallokenttä ja liikuntasali olivat kaksi yleisintä liikuntapaikkatyyppiä. Lukumäärällisesti tarkasteltuna paras tarjonta suhteessa väestön määrään oli lähiliikuntapaikkojen sekä kuntokeskusten ja -salien osalta. Myös liikuntasalien ja pallokenttien tulos oli koko Suomen keskiarvoa korkeampi. Vastaavasti liikuntahallien, kuntoratojen ja latujen sekä yleisurheilukenttien lukumäärä suhteessa väestön määrään oli selkeästi koko Suomen ja Pohjanmaan maakunnan keskiarvoa alhaisempi.

Liikuntapaikkojen ominaisuustiedoilla tarkasteltuna Vaasassa oli määrällisesti hyvin suuria yli 500 neliön liikuntasaleja, mutta heikosti pieniä alle 300 neliön liikuntasaleja suhteessa väestön määrään. Yhteensä liikuntasalien pinta-alaneliöitä suhteessa väestön määrään oli koko Suomen keskiarvoa enemmän. Tekonurmipintaisten pallokenttien määrä oli erityisen hyvä. Myös nurmikenttiä oli koko Suomen keskiarvoa enemmän. Vastaavasti kuntoratojen ja latujen yhteispituus jäi reilusti keskiarvon alapuolelle. Pallokenttien määrä pinta-alaneliöiden mukaan oli yhtäläinen koko Suomen keskiarvon kanssa, mutta Pohjanmaan maakunnan tulosta alhaisempi.

Liikuntalain mukaan kunnan tehtävänä on varmistaa riittävä liikuntapaikkatarjonta, jota kunta toteuttaa rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja (Liikuntalaki 390/2015). Tämän tutkimuksen tulosten mukaan Vaasan liikuntapaikkojen lukumäärä on kaksinkertaistunut vuodesta 2010, jolloin Vaasassa oli liikuntapoliittisen ohjelman mukaan noin 200 virallisesti määriteltyä liikuntapaikkaa (Vaasan kaupunki 2010). Tulos kertoo mielestäni siitä, että liikuntapaikkojen

tietopohja on ollut varsin puutteellinen. Näiltä osin tämä tutkimus on vastannut tarkoitustaan erinomaisesti. Lisäksi Vaasassa toteutettu liikuntapaikkarakentaminen on seurannut valtakunnallista kehitystä, sillä kymmenen yleisimmän liikuntapaikkatyypin joukossa oli kahdeksan samaa tyyppiä kuin koko Suomen tuloksessa.

Perusliikuntapaikkojen määrä vaihtelee Vaasassa liikuntapaikkatyyppien mukaisesti. Rakennetuista liikuntapaikoista väestön suosiossa olevien liikuntapaikkojen kuten liikuntasalien, pallokenttien sekä kuntokeskusten ja -salien tarjonta on Vaasassa keskivertoa parempi. Heikomman tarjonnan liikuntapaikkatyyppien kuten liikuntahallien, kuntoratojen ja latujen määrä voi osittain selittyä sillä, että Vaasa on pinta-alaltaan selvästi pienempi kuin keskimääräinen Suomen kunta. Vaikuttaisi siltä, että liikuntahallien pieni lukumäärä kompensoituu tietyiltä osin neliömäärältään suurten liikuntasalien määrällä. Mielestäni tulokset viittaavat siihen, että keskeisten perusliikuntapaikkojen tarjonta luo vähintään kohtalaiset edellytykset kuntalaisten liikunnalle.

Kuntien keskeiseksi haasteeksi on tunnistettu muun muassa liikuntasalien ja -hallien käyttövuorojen suuri kysyntä suhteessa tarjontaan. Lisäksi muun muassa lähiliikuntapaikkojen määrä on niiden suosioista huolimatta edelleen valtakunnallisesti liian pieni. (Aluehallintovirasto 2016.) Vaikka lähiliikuntapaikkojen ja liikuntasalien lukumäärällinen tilanne on Vaasassa tämän tutkimuksen tulosten valossa hyvä, niin pelkkä lukumäärä ei vielä kerro esimerkiksi liikuntapaikan käyttömahdollisuudesta. Todenmukaisemman kuvan saamiseksi lukumäärällistä tietoa pitäisi syventää muilla liikuntapaikkatarjontaa kuvaavilla osatekijöillä ja siihen liittyvällä jatkotutkimuksella.

Toinen tutkimuskysymys kuului: ”millainen on perusliikuntapaikkojen fyysinen saavutettavuus Vaasassa?” Liikuntapaikkojen saavutettavuutta tarkasteltiin 500 metrin ja 1,5 kilometrin etäisyydeltä kevyen liikenteen väyliä pitkin sekä 5 kilometrin etäisyydeltä autotieverkostoa pitkin. Tulosten mukaan 31 prosenttia vaasalaisista saavutti keskimäärin tutkimukseen valitut perusliikuntapaikat 500 metrin etäisyydeltä ja 56 prosenttia 1,5 kilometrin etäisyydeltä kevyen liikenteen väyliä pitkin sekä 63 prosenttia viiden kilometrin etäisyydeltä autotieverkostoa pitkin. Jos uima-, jää- ja liikuntahallit jätetään tarkastelun ulkopuolelle, niin 80 prosenttia vaasalaisista saavutti liikuntapaikan 1,5 kilometrin etäisyydeltä.

Liikuntapaikkatyypeittäin tarkasteltuna parhaiten vaasalaiset saavuttivat luisteluketät ja kaukalot sekä 500 metrin etäisyydeltä (48 %) että 1,5 kilometrin etäisyydeltä (91 %) ja liikuntahallit 5 kilometrin etäisyydeltä (77 %). Vastaavasti heikoin saavutettavuus oli lähiliikuntapaikoilla (17 %) 500 metrin etäisyydeltä sekä jäähallilla (9 %) 1,5 kilometrin ja (46 %) 5 kilometrin

etäisyydeltä. Uima-, jää- ja liikuntahallien saavutettavuus oli selvästi muita liikuntapaikkatyyppejä alhaisempi 1,5 kilometrin etäisyydeltä. Kun jätetään lukumäärältään vähäiset uima-, jää- ja liikuntahallit tarkastelun ulkopuolelle, niin heikoin saavutettavuus 1,5 kilometrin etäisyydeltä oli lähiliikuntapaikoilla (65 %).

Ikäryhmittäin tarkasteltuna, kouluikäiset saavuttivat parhaiten lähiliikuntapaikat sekä kuntoradat ja ladut. Vastaavasti liikuntasalien, pallokenttien sekä luistelukenttien ja kaukaloiden saavutettavuus oli selvästi muita kohderyhmiä heikompi 500 metrin etäisyydeltä. Liikuntasalien saavutettavuus oli heikko myös 1,5 kilometrin etäisyydeltä. Lisäksi jää- ja liikuntahallien saavutettavuus oli selvästi aikuis- ja eläkeikäistä väestöä heikompi 5 kilometrin etäisyydeltä. Aikuisväestö (16–64-vuotiaat) saavutti kaikki tutkimuksen perusliikuntapaikat vähintään keskimääräisten tulosten mukaisesti tai hieman paremmin. Ainoan poikkeuksen muodosti uimahalli viiden kilometrin etäisyydeltä, jonka saavutettavuus oli muita kohderyhmiä heikompi. Liikuntasalien, pallokenttien sekä luistelukenttien ja kaukaloiden saavutettavuus oli erityisen hyvä yli 64-vuotiaiden kohdalla. Liikuntasalien hyvä saavutettavuus korostui 500 metrin ja 1,5 kilometrin etäisyydeltä sekä liikunta- ja jäähallin 5 kilometrin etäisyydeltä. Ainoan poikkeuksen muodostivat kuntoratojen ja latujen saavutettavuus, joka oli yli 64-vuotiaiden kohdalla sekä 500 metrin että 1,5 kilometrin etäisyydeltä keskimääräistä heikompi.

Helposti saavutettavissa olevat liikuntapaikat kannustavat väestöä liikkumaan. Kuntien viranhaltijoiden arvion mukaan keskeiset perusliikuntapaikat sijoittuivat hyvin suhteessa väestöön. Parhaiten sijoittuivat pallokentät, yleisurheilukentät ja liikuntasalit. Myös jää- ja uimahallien sijoittuminen arvioitiin melko hyväksi. (Aluehallintovirasto 2014b.) Tämän tutkimuksen tulosten perusteella Vaasan kokonaistilanne on yhdenmukainen aluehallintoviraston arvion kanssa, mutta liikuntapaikkatyyppien osalta eroja löytyy. Tuloksista voi päätellä, että suuremmalla liikuntapaikkojen lukumäärällä on selvä yhteys parempaan saavutettavuuteen. Lisäksi tässä tutkimuksessa yhdistettiin luistelukentät ja kaukalot sekä kuntoradat ja ladut, mistä johtuen tulos oli parempi. Vaikka erot liikuntapaikkatyyppien välillä olivat varsin pieniä, niin kaikkien liikuntapaikkatyyppien sijainti ei kuitenkaan ole täysin optimaalinen suhteessa väestöön. Mielestäni liikuntapaikan käyttömahdollisuuden kannalta kunnan tulisikin suunnittelussa kiinnittää lukumäärän lisäksi huomiota liikuntapaikkojen sijoitteluun.

Ikäryhmien välinen vertailu puolestaan osoitti selkeästi sen, että keskeiset perusliikuntapaikat ovat paremmin aikuisväestön saavutettavissa. Lasten ja nuorten osalta heikko saavutettavuus

korostui uimahallin ja liikuntasalin kohdalla 1,5 kilometrin etäisyydeltä. Erityisesti huomio tuloksissa kiinnittyi lähiliikuntapaikkojen heikkoon saavutettavuuteen kaikkien ikäryhmien osalta. Tulos on merkittävä ja huolestuttava, sillä Valon ja Nuoren Suomen toteuttaman selvityksen keskeisenä havaintona liian pitkä etäisyys oli suurin lähiliikuntapaikkojen käyttöä estävä tekijä sekä lasten ja nuorten että huoltajien kohdalla (Norra ym. 2015). Lähiliikuntapaikkaverkostoa tulisikin edelleen kehittää ja saavutettavuutta parantaa. Erityisesti niiden tulisi palvella lasten ja nuorten vapaa-ajan liikuntaa. Liikuntapaikkojen suunnittelussa tulisi huomioida myös väestörakenteessa tapahtuvat muutokset. Vaasan väestöennusteen mukaan sekä 35–49-vuotiaiden että yli 64-vuotiaiden määrän on ennakoitu kasvavan molempien noin 3 000 asukkaalla vuoteen 2030 mennessä (Vaasan kaupunki 2018d). Tämä lisää tarvetta muun muassa kuntoratojen ja latujen saavutettavuudelle.

Kolmas tutkimuskysymys kuului: ”miten Vaasan liikuntapaikkainvestoinnit ovat kohdentuneet 2000-luvulla?” Tulosten mukaan, Vaasassa investoitiin liikuntapaikkoihin vuosien 2000–2016 välisenä aikana yli sadalla eurolla asukasta kohden, mikä on yli neljäkymmentä euroa koko Suomen keskiarvoa enemmän. Vaasan suurimpia liikuntapaikkainvestointeja olivat 2000- ja 2010-luvulla uimahallin peruskorjaus ja laajennustyöt, Kaarlen kentän peruskorjaus sekä uuden jalkapallostadionin rakentaminen. Jalkapallostadionin kokonaiskustannukset olivat yhteensä noin 16 miljoonaa euroa (Vaasan kaupunki 2018a).

Liikuntatoimen investoinnit olivat vuosien 2005–2016 välisenä aikana yhteensä noin 6,5 miljoonaa euroa. Investoinnit kohdentuivat tarkastelujaksolla pääasiassa lähiliikuntapaikkojen rakentamiseen sekä yleisurheilukenttien perusrannukseen. Sekä lähiliikuntapaikkojen ja yleisurheilukenttien osuus oli yli kolmannes liikuntatoimen kaikista investoinneista. Ne olivat myös ainoat liikuntatoimen kohteet, joihin saatiin valtionavustusta. Vaasanseudun Areenat kuntayhtymän liikuntapaikkainvestoinnit olivat vuosien 2005–2016 välisenä aikana hieman yli 6,5 miljoonaa euroa. Investoinnit kohdistuivat kilpa- ja harjoitusjäähalliin, pallokenttiin sekä monitoimiareenaan, joista eniten investoitiin jäähallirakentamiseen. (Vaasanseudun Areenat 2018.)

Valtion harjoittama avustuspolitiikka näkyy Vaasan liikuntapaikkarakentamisessa. Valtio on tukenut 2000-luvulla pääasiassa liikunta-, jää- ja uimahallien sekä lähiliikuntapaikkojen ja ulkokenttien rakentamista (Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja 2014). Vaasan liikuntapoliittiseen ohjelmaan sisältyneessä liikuntapaikkasuunnitelmassa lähivuosille on edelleen kaavailtu rakennettavaksi muun muassa lisää lähiliikuntapaikkoja, tekojäärata ja pallokenttiä (Vaa-

san kaupunki 2010). Mielestäni suunta on oikea, sillä tämän tutkimuksen tulokset ovat osoittaneet, että muun muassa lähiliikuntapaikkaverkoston kehittämiseen tulisi panostaa lisäresursseja jatkossakin.

9.2 Tutkimuksen arviointi

Tässä tutkimuksessa onnistuttiin ratkaisemaan tutkimusongelmat ja vastamaan niiden kautta asetettuihin tutkimuskysymyksiin liikuntapaikkatarjonnasta, liikuntapaikkojen fyysisestä saavutettavuudesta sekä investointien kohdentumisesta 2000-luvulla. Tutkimuksen päätavoitteena oli tuottaa uutta kuntaa palvelevaa tietoa liikuntapaikoista. Tavoitteen saavuttamista puoltavat monet eri tekijät. Tulosten perusteella tällä tutkimuksella on saatu vahvistettua Vaasan liikuntapaikkojen tietopohjaa. Toiseksi Vaasassa ei ole aikaisemmin toteutettu liikuntapaikkojen fyysisen saavutettavuuteen liittyviä saavutettavuustarkasteluita eikä selvitetty liikuntapaikkarakentamisen investointien kohdentumista.

Tämän tutkimuksen arvioinnissa voidaan tietyiltä osin käyttää Erikssonin ja Koistisen (2014, 45) tapaustutkimukselle esittämiä arviointikriteereitä, mutta ei niinkään kvantitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa käytettäviä validiteetin ja reliabiliteetin käsitteitä. Tätä perustelen sillä, että kyseessä oli kvantitatiivinen tapaustutkimus, jossa käytettiin ainoastaan sekundaariaineistoa. Luotettavuuden tarkastelua voidaan kuitenkin toteuttaa arvioimalla tutkimuksessa käytetyn aineiston edustavuutta, tutkimusmenetelmien soveltuvuutta sekä tutkimusprosessia kokonaisuudessaan. Tapaustutkimus sopi hyvin tutkimusstrategiaksi, sillä tarkoitus oli pyrkiä tuottamaan kokonaisvaltaista ja tarkkaa tietoa liikuntapaikoista. Kvantitatiiviselle tutkimukselle tyypillisesti tämä tutkimus perustui numeeriseen mittaamiseen ja tilastolliseen analysointiin.

Erikssonin ja Koistisen (2014, 45) mukaan ensimmäinen ja tärkein tapaustutkimuksen arviointikriteeri on tutkimuskysymyksen kiinnostavuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys. Tätä tutkimusta voidaan mielestäni pitää mielenkiintoisena jo siitä lähtökohdasta, että liikuntapaikkarakentaminen on yksi keskeinen ihmisiä koskettava liikuntapoliittinen aihe. Tähän taustaan nojaten tutkimusongelmista johdetut tutkimuskysymykset olivat merkityksellisiä erityisesti tutkimuskohteena olevalle Vaasan kaupungille. Tämän tutkimuksen paikallista ja yhteiskunnallista merkittävyyttä korostaa myös se, että tutkittaviksi tapauksiksi valikoidut perusliikuntapaikat

ovat tutkitun tiedon mukaan väestön suosituimpia, käytetyimpiä ja liikuntapoliittisesti merkityksellisiä.

Tutkimusaineisto koostui pääosin Lipas-tietokannasta ladatuista tilastoraporteista. Lipas-tietokanta oli luotettava valinta tähän tutkimukseen, sillä se kokoaa yhteen ajankohtaisesti ja kattavasti tiedot Suomen rakennetuista liikuntapaikoista, ulkoilureiteistä ja viherpalveluista. Lisäksi tietokannasta ladattavia tilastoraportteja pystyy muokkaamaan ja hyödyntämään tutkimuksen edellyttämällä tavalla. Lipas-tietokannan data on myös kaikille avointa ja jatkuvasti saatavilla olevaa. (Jyväskylän yliopisto 2018a.) Aineisto mahdollisti perustason kuvaamisen, jolla pystyttiin vastaamaan tutkimuskysymyksiin.

Lipas-tietokannan aineisto pitää kuitenkin sisällään muutamia rajoituksia ja puutteita, jotka heikentävät tulosten luotettavuutta, siirrettävyyttä sekä tilastojen kautta toteutettavia vertailuja. Ensinnäkin, Lipas-tietokannan liikuntapaikkatietojen paikkansapitävyys on täysin riippuvainen kuntien päivittämisaktiivisuudesta. Toiseksi liikuntapaikkojen määrittelyssä on kuntakohtaisia eroja. Lisäksi tietokannan tiedot päivittyvät jatkuvasti, mikä tuottaa muutoksia tutkimusaineistoon. Näistä luotettavuutta heikentävistä tekijöistä johtuen tutkimuksessa toteutettuja vertailuja koko Suomen ja Pohjanmaan maakunnan lukuihin ei voida pitää kuin suuntaa-antavina tuloksina.

Aineiston luotettavuutta heikentävistä tekijöistä huolimatta tässä tutkimuksessa saatiin tuotettua kattavasti tietoa nimenomaan Vaasan liikuntapaikkatarjonnasta. Tämän tutkimuksen tärkeimpiä työvaiheita oli Vaasan liikuntapaikkatietojen päivittäminen Lipas-tietokantaan vastaamaan todellista nykytilannetta. Aineiston luotettavuutta paransin konsultaatioavulla, jota sain Jyväskylän yliopiston Lipas-tietokannan henkilöstöltä, Vaasan kaupungin eri hallintokuntien virkamiehiltä ja liikunta- ja urheiluseurojen sekä muiden yhdistysten toimihenkilöiltä ja asiantuntijoilta. Saavutettavuustarkasteluita varten tutkimuksessa hyödynnettiin tietokannan avoimia paikkarakajapintoja, jotka mahdollistivat liikuntapaikkatietojen yhdistämisen kunnan omaan aineistoon.

Tutkimusaineistolla ei kuitenkaan pystytty vastaamaan liikuntapaikkatarjonnan kokonaisuuteen. Tässä tutkimuksessa liikuntapaikkatarjontaa tarkasteltiin liikuntapaikkojen lukumäärän ja saavutettavuuden osalta, jotka ovat kaksi neljästä liikuntapaikkatarjonnan kokonaisuutta kuvaavista tekijöistä. Liikuntapaikkatarjonnan kokonaisuuden analysoimiseksi tutkimuksessa olisi

pitänyt ottaa huomioon myös liikuntapaikan laatuun sekä saatavuuteen ja käytettävyyteen liittyvät tekijät. Tämä puute osoittaa tarvetta jatkotutkimukselle, johon liittyen esitän ehdotuksia seuraavassa alaluvussa.

Tutkimuksen analyysimenetelmäksi valittiin tilastollisesti kuvaava analyysi. Menetelmä oli yhteensopiva tutkimuksen tavoitteiden kanssa, sillä se mahdollisti perustason tilastollisen kuvaamisen ja yhteenvetojen muodostamisen sekä määrällisestä että laadullisesta aineistosta. Taulukointi mahdollisti tulosten tarkan esittämisen, joka osaltaan paransi menetelmän luotettavuutta. Liikuntapaikkatarjonnan mittaamisessa käytin valmiita Lipas-tietokannasta löytyviä tarjontaa kuvaavia indikaattoreita, jotka valitsin Nissisen ja Möttösen (2013a) toteuttamien ehdotusten pohjalta. Kyseiset indikaattorit ovat sekä kansallisesti että kansainvälisesti tutkimuksissa yleisesti käytettyjä tunnuslukuja kuvaamaan liikuntapaikkojen tarjontaa.

Erikssonin ja Koistisen (2014, 45) mukaan onnistunut tapaustutkimus on huolellisesti suunniteltu, toteutettu, loppuun saatettu ja vakuuttavasti raportoitu. Tämä tutkimus on mielestäni monilta osin onnistunut täyttämään hyvän ja onnistuneen tapaustutkimuksen piirteitä. Ensinnäkin, tämän tutkimuksen johdannossa esitin lukuisia perusteluja tutkimukseen valittujen tapausten valinnalle. Toiseksi tein tutkimukselle tarvittavat rajaukset jo suunnitteluvaiheessa, joiden kautta mahdollistui tutkimuskysymyksiin vastaaminen valitulla aineistolla. Kolmanneksi, tutkimuksen toteutuksessa kiinnitin erityistä huomiota tutkimusstrategisiin valintoihin, joiden kautta pyrin johdonmukaisesti perustelemaan tutkimuksessa käyttämäni menetelmät. Lisäksi tässä tutkimuksessa aineistoa on käsitelty huolellisesti, tulokset on tarkasti analysoitu ja johtopäätökset mielenkiintoisesti esitetty. Näiltä osin koin, että tutkimuksen raportointi on myös ollut vakuuttavaa.

Tämän tutkimuksen tulokset, johtopäätökset ja pohdinnan pyrin pitämään selkeinä kokonaisuuksina, joissa etenin tärkeimmistä yksityiskohtaisimmista tuloksista laajempiin ja yleisempiin kokonaisuuksiin. Kvantitatiivisesta tutkimuksesta poiketen tämän tapaustutkimuksen tuloksia ei ollut tarkoitus eikä edes mahdollista yleistää koskettamaan toista tutkimuskohdetta. Tutkimustulokset ovat kuitenkin monilta osin hyödynnettävissä ja siirrettävissä jatkotutkimusten perustaksi.

9.3 Tulosten hyödyntäminen ja jatkotutkimusehdotuksia

Tällä tutkimuksella on suurta käytännön merkitystä Vaasan kaupungille useasta eri syystä. Ensinnäkin, tutkimus tarjoaa uutta tietoa kaupungin liikuntapaikoista, jota kunta voi hyödyntää liikuntapaikkarakentamiseen liittyvän suunnittelun ja päätöksenteon tukena. Toiseksi, tutkimus toimii nykytilan kuvauksena ja tarveanalyysinä, jollaista edellytetään uusien rakentamishankkeiden hakukriteereissä. Perusteluissa tulee kuvata liikuntapaikkojen nykyinen tarjonta ja saavutettavuus sekä uuden liikuntapaikan vastaavuus suhteessa kysyntään ja monikäyttöisyyteen, jollaisena tämä tutkimus toimii ainakin osittain. (Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja 2014, 65). Kolmanneksi, tutkimus voi toimia perustana kaupungissa toteutettaville liikunnan olosuhdepolitiikkaa käsitteleville jatkotutkimuksille. Lisäksi tutkimusta voi hyödyntää yleisemminkin osana muiden toimialojen ja hallintokuntien vastuulle kuuluvaa liikunta- ja hyvinvointipoliittista strategiatyötä. Viimeiseksi, tutkimuksessa toteutetut metodologiset ratkaisut ja analyysit tarjoavat kuntakohtaisen esimerkin ja työkaluja liikuntapaikkatarjonnan sekä fyysisen saavutettavuuden tarkasteluun laajemmin myös muihin Suomen kuntiin.

Ensimmäisenä jatkotutkimusehdotuksena tällä tutkimuksella tuotettua lukumäärällistä tietoa liikuntapaikkatarjonnasta voisi täydentää liikuntapaikkojen laatua sekä saatavuutta ja käytettävyyttä kuvaavilla tiedolla. Laadun arvioinnilla voisi selvittää, miten nykyiset liikuntapaikat palvelevat eri käyttäjäryhmien ja lajien tarpeita. Tutkimuksen voisi toteuttaa keräämällä toiveita ja kartoittamalla liikuntapaikkojen käyttäjien kokemuksia liittyen liikuntapaikan viihtyisyyteen, esteettömyyteen, turvallisuuteen ja toiminallisuuteen. Tiedon tarve on oleellinen, sillä liikuntapaikka sinänsä ei vielä kerro sen käyttöhalukkuudesta tai toimintamahdollisuuksista. Lisäksi heikkolaatuinen liikuntapaikka ei välttämättä houkuttele ihmisiä käyttämään sitä. (Sport England 2014.)

Osana tutkimusta voisi selvittää myös neljättä liikuntapaikkatarjonnan osatekijää eli liikuntapaikan saatavuutta ja käytettävyyttä. Tällöin tutkimuksessa voisi selvittää liikuntapaikan käyttömahdollisuutta parantavia ja heikentäviä tekijöitä. Käyttömahdollisuutta kuvaavia tunnuslukuja ovat muun muassa liikuntapaikan aukioloajat vuodessa, liikuntapaikan tilavuokrat sekä käyttö- ja varausastetiedot. Lisäksi tiedot liikuntapaikan omistajasta ja ylläpitäjästä määrittelevät sen käyttömahdollisuutta. Edellä esitettyjen tekijöiden huomioiminen olisi siinäkin mielessä tärkeää, että liikuntapaikan saatavuutta ja käytettävyyttä rajoittavia tekijöitä voivat olla muun

muassa epäsuosiollinen käyttö- ja vuoropoliitikka, heikot aukioloajat, korkea kysyntä tai liikuntapaikan hinnoittelu. (Sport England 2014.)

Toisena jatkotutkimusehdotuksena tämän tutkimuksen tuloksia liikuntapaikkojen fyysisestä saavutettavuudesta voisi täydentää myös alueellisesta näkökulmasta sekä liikennejärjestelmien tarkastelun kautta. Alueelliseen näkökulmaan liittyen muun muassa Vantaan kaupunki on tehnyt ansiokkaan selvityksen omassa liikuntapaikkasuunnitelmassaan, jota voisi mallintaa tutkimuksessa (Jokela 2009). Myös Turun kaupungin liikuntapaikkasuunnitelmassa liikuntapaikkaverkosta tarkasteltiin alueellisesta näkökulmasta. Turun mallissa selvitettiin liikuntapaikkojen alueellista kattavuutta, mahdollisia katvealueita sekä päällekkäistarjontaa. (Liikuntapaikkasuunnitelma 2029.) Alueellinen näkökulma luo myös mahdollisuuden kartoittaa optimaalisia sijainteja esimerkiksi Vaasan lähiliikuntapaikkaverkoston kehittämiseksi. Toiseksi, tässä tutkimuksessa toteutettuja saavutettavuustarkasteluita voisi täydentää analysoimalla tarkemmin liikuntapaikan fyysistä saavutettavuutta eri liikennejärjestelmien kautta. Keskeisiä selvitettäviä tekijöitä voisivat kävelyn, pyöräilyn ja autolla matkustamisen lisäksi olla julkiset liikennejärjestelmät.

Viimeisenä jatkotutkimusehdotuksena tässä tutkimuksessa toteutettua selvitystä kunnan investointien kohdentumisesta voisi edelleen jatkojalostaa. Taloudellisesta näkökulmasta olisi mielenkiintoista tutkia investointien jakaantumista liikuntapaikkojen lisäksi eri lajeihin. Tämä asetelma olisi mielenkiintoinen jo pelkästään siitä lähtökohdasta, että siinä saattaisi paljastua kunnan resurssien kohdentumista lajeihin, joiden harrastajat tulevat paremmista sosio-ekonomisista lähtökohdista eikä resurssien kohdentuminen olisi siinä mielessä tarkoituksenmukaista.

LÄHTEET

- Aluehallintovirasto. 2014a. Peruspalvelut Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston toimialueella 2013. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston julkaisuja. 2:2014.
- Aluehallintovirasto. 2014b. Aluehallintovirastojen keskeiset arviot peruspalvelujen tilasta 2013. Aluehallintovirastojen suorittama toimialansa peruspalvelujen arviointi. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston julkaisuja. 14:2014.
- Aluehallintovirasto. 2016. Aluehallintovirastojen keskeiset arviot peruspalvelujen tilasta 2015. Viitattu 26.8.2018. <http://www.patio.fi>.
- Aluehallintovirasto. 2018a. Liikuntapaikkarakentamisen valtionavustus. Viitattu 5.8.2018. <https://www.avi.fi>
- Aluehallintovirasto. 2018b. Toiminta-alue – Länsi- ja Sisä-Suomi. Viitattu 3.8.2018. <http://www.avi.fi>.
- Borodulin, K. & Jousilahti, P. 2012. Liikunta vapaa-ajalla, työssä ja työmatkalla 1972–2012. Tutkimuksesta tiiviisti 5, marraskuu 2012. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 13.3.2018. <http://www.thl.fi/finriski>.
- Borodulin, K., Jousilahti, P., Mäki-Opas, T., Männistö, S., Valkeinen, H. & Wennman, H. 2018. Fyysinen aktiivisuus ja istuminen. Teoksessa P. Koponen, K. Borodulin, A. Lundqvist, K. Sääksjärvi & S. Koskinen (toim.) Terveys, toimintakyky ja hyvinvointi Suomessa. FinTerveys 2017 -tutkimus. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Raportti 4/2018. 38–41.
- Borodulin, K., Paronen, O. & Männistö, S. 2011. Aikuisten vapaa-ajan liikuntaympäristöt. Teoksessa P. Husu, O. Paronen, J. Suni & T. Vasankari (toim.). Suomalaisten fyysinen aktiivisuus ja kunto 2010: terveyttä edistävän liikunnan nykytila ja muutokset. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2011:15. 61–67.
- Eriksson, P. & Koistinen, K. 2014. Monenlainen tapaustutkimus. Kuluttajatutkimuskeskuksen tutkimuksia ja selvityksiä 11:2014.
- Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. 7. uudistettu painos. Helsinki: Edita Prima Oy.

- Helakorpi, S., Laitalainen, E. & Uutela, A. 2010. Suomalaisen aikuisväestön terveyskäyttäytyminen ja terveys, kevät 2009. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 7/2010. Helsinki.
- Helldán, A. & Helakorpi, S. 2014. Eläkeikäisen väestön terveyskäyttäytyminen ja terveys keväällä 2013 ja niiden muutokset 1993–2013. Health Behavior and Health among the Finnish Elderly, Spring 2013, with Trends 1993–2013. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 15/2014.
- Helldán, A. & Helakorpi, S. 2015. Suomalaisen aikuisväestön terveyskäyttäytyminen ja terveys, kevät 2014. Health Behavior and Health among the Finnish Adult Population, Spring 2014. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 6/2015.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2013. Tutki ja kirjoita. 19. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Huhtanen, K. & Pyykkönen, T. 2012. Valtion liikuntahallinto terveyttä edistävän liikunnan kokonaisuudessa. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2012:1.
- Husu, P., Paronen, O., Suni, J. & Vasankari, T. 2011. Suomalaisten fyysinen aktiivisuus ja kunto 2010. Terveystta edistävän liikunnan nykytila ja muutokset. Opetus ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2011:15.
- Häyrynen, E. 2013. Uima-, jää- ja liikuntahallien nykytila. Suomen Liikunnan Ammattilaiset ry. Lahti: Esa Print Oy.
- IImanen, K. 1996. Kunnat liikkeellä: kunnallinen liikuntahallinto suomalaisen yhteiskunnan muutoksessa 1919–1994. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Jokela, A. 2009. Vantaan liikuntapaikkasuunnitelma vuosille 2009-2025. Vantaan kaupunki. Vapaa-aika ja asukaspalvelut, liikuntapalvelut.
- Jyväskylän yliopisto. 2018a. Lipas-järjestelmän esittely. Viitattu 1.7.2018. <https://www.jyu.fi>.
- Jyväskylän yliopisto. 2018b. Lipas-tietokanta. Viitattu 17.1.2018. www.liikuntapaikat.fi.
- Jyväskylän yliopisto. 2018c. Lipas-tietokanta. Viitattu 18.6.2018. www.liikuntapaikat.fi.
- Jyväskylän yliopisto. 2018d. Kuntien liikuntatoimen taloustiedot Lipas-järjestelmässä. Viitattu 15.1.2018. <https://www.youtube.com>.

Jyväskylän yliopisto. 2018e. Tilastollisesti kuvaava analyysi. Viitattu 1.8.2019.

<https://koppa.jyu.fi/>

Kaikkonen, R., Murto, J., Pentala-Nikulainen, O., Koskela, T., Virtala, E., Härkänen, T., Koskenniemi, T., Ahonen, J., Vartiainen, E. & Koskinen, S. 2015. Alueellisen terveys- ja hyvinvointitutkimuksen perustulokset 2010–2015. Verkkojulkaisu: www.thl.fi/ath

Kananen, J. 2008. Kvantti: kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2008.

Kokko, S., Mehtälä, A., Villberg, J., Ng, K. & Hämylä, R. 2016. Itsearvioitu liikunta-aktiivisuus, istuminen ja ruutu-aika sekä liikkumisen seurantalaitteet ja -sovellukset. Teoksessa S. Kokko & A. Mehtälä (toim.). Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2016. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2016:4. 10–13.

Kokkonen, J. 2010. Valtio liikuntarakentamisen linjaajana. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 165. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura.

Kotavaara, O. & Rusanen, J. 2016. Liikuntapaikkojen saavutettavuus paikkatietoperusteisessa tarkastelussa. Liikuntapaikkojen saavutettavuusindeksi (LINDA) -hankkeen loppuraportti. Pohjois-Suomen Maantieteellisen Seuran ja Oulun yliopiston maantieteen tutkimusyksikön julkaisuja 1/2016.

Kunnossa kaiken ikää. 2013. Toimintakertomus 2012. Kunnossa kaiken ikää -ohjelma. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 277.

Liikuntalaki 390/2015. Viitattu 22.3.2018. <http://www.finlex.fi>.

Liikuntapaikkarakentamisen suunta 2011. 2008. Opetusministeriön julkaisuja 2008:45.

Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja. 2014. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2014:4.

Liikuntapaikkasuunnitelma 2029. 2015. Suosituimpien liikuntapaikkojen sijainti ja kehittäminen. Teoksessa K. Karppi & T. Anttila (toim.) Liikuntapaikkasuunnitelma 2029 - Turun kaupungin liikuntapaikkaverkoston nykytila ja linjauksia tulevaisuuteen. Turun kaupunki, vapaa-aikatoimiala, liikuntapalvelut.

Merikivi, J., Myllyniemi, S. & Salasuo, M. 2016. Media hanskassa. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2016 mediasta ja liikunnasta. Teoksessa J. Merikivi, S. Myllyniemi & M.

- Salasuo (toim.). Media hanskassa. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2016 mediasta ja liikunnasta. Valtion nuorisotutkimusseuran julkaisuja nro 55. 84–89, 94.
- Mononen, K., Blomqvist, M., Koski, P. & Kokko, S. 2016. Urheilu ja seuraharrastaminen. Teoksessa S. Kokko & A. Mehtälä (toim.). Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2016. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2016:4. 27–28.
- Murto, J., Kaikkonen, R., Pentala-Nikulainen, O., Koskela, T., Virtala, E., Härkänen, T., Koskenniemi, T., Jusmäki, T., Vartiainen, E. & Koskinen, S. 2017. Aikuisten terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimus ATH:n perustulokset 2010–2017. Verkkojulkaisu: www.thl.fi/ath
- Nissinen, K. & Möttönen, V. 2013a. Katsaus liikuntapaikkojen kysynnän ja tarjonnan indikaattoreihin. VTT Technology 135. Espoo.
- Nissinen, K. & Möttönen, V. 2013b. Ulkoliikuntapaikkojen kysynnän ja tarjonnan nykytila. VTT Technology 137. Espoo.
- Nissinen, K. 2012. Sisäliikuntatilojen laatuluokitus ja elinkaarikustannusten arviointi. Opetus- ja kulttuuriministeriö liikuntapaikkajulkaisu nro 104. Helsinki: Rakennustieto Oy.
- Norra, J., Ruokonen, R., Ehrlen, V., Polari, A., & Ahonen, A. 2015. Lähiliikuntapaikkarakentamista 15 vuotta -seurantaselvitys. Valon julkaisusarja nro 7/2015.
- Nuori Suomi. 2007. Lähiliikuntapaikkojen arviointitutkimus. Nuori Suomi ry:n julkaisusarja.
- Nuori Suomi. 2008. Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille 7–18-vuotiaille. Lasten ja nuorten liikunnan asiantuntijaryhmä 2008. Opetusministeriö ja Nuori Suomi ry.
- Olympiakomitea. 2018. Yleistä liikunnan ja urheilun olosuhteista. Viitattu 3.8.2018. <https://www.olympiakomitea.fi/>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2011. Valtion liikuntaneuvoston arvioinnit 2010: valtion liikuntapoliittisten toimenpiteiden vaikutusten arviointi 2003–2009. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2011:3.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2012. Liikunnan peruspalveluja arvioidaan suunnitelmallisesti. Viitattu 15.8.2018. <https://www.minedu.fi>

- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014. Esitys uudesta liikuntalaista. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:14.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2018a. Liikuntatoimi tilastojen valossa. Perustilastot vuodelta 2016. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:3.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2018b. Opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävät ja tavoitteet. Viitattu 4.4.2018. <http://www.minedu.fi/>.
- Opetusministeriö. 2009. Valtioneuvoston periaatepäätös liikunnan edistämisen linjoista. Opetusministeriön julkaisuja 2009:17.
- Pohjanmaa lukuina. 2018. Pohjanmaan maakunta. Viitattu 18.8.2018. <http://www.pohjanmaalukuina.fi/>.
- Pohjanmaan liitto 2014. Pohjanmaan maakuntastrategia 2014–2017.
- Pohjanmaan liitto 2015. Pohjanmaan hyvinvointistrategia 2014–2017.
- Pyykkönen, T., Perähuhta, M., Högström, H. & Lehtinen, P. 2013. Oppaan lähtökohdat. Teoksessa T. Pyykkönen (toim.) Liikuntaympäristöt kulttuuriperintönä - Opas arviointiin. Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu nro 170.
- Saarela-Kinnunen, M. & Eskola, J. 2010. Tapaus ja tutkimus = tapaustutkimus? Teoksessa J. Aaltola & R. Valli. (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus. 189–199.
- Sport England. 2014. Assessing needs and opportunities guide for indoor and outdoor sports facilities. How to undertake and apply needs assessments for sport facilities. Sport England publications.
- STM. 2013. Muutosta liikkeellä! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:10.
- Suomen liikunta ja urheilu ry. 2010. Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010. Lapset ja nuoret. SLU ry:n julkaisusarja 2010:7. Viitattu 22.4.2018. <http://www.ukkinstituutti.fi/>
- Suomi, K. 2000. Liikuntapaikkapalvelut ja kansalaisten tasa-arvo. Jyväskylän yliopiston Liikunnan kehittämiskeskuksen julkaisu nro 1/2000. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

- Suomi, K., Mehtälä, A. & Kokko, S. 2016. Liikuntapaikat ja tilaisuudet. Teoksessa S. Kokko & A. Mehtälä (toim.). Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2016. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2016:4. 23–25.
- Suomi, K., Sjöholm, K., Matilainen, P., Glan, V., Nuutinen, L., Myllylä, S., Pavelka, B., Vetenranta, J., Vehkakoski, K. & Lee, A. 2012. Liikuntapaikkapalvelut ja väestön tasa-arvo. Seurantatutkimus liikuntapaikkapalveluiden muutoksista 1998–2009. Opetus- ja kulttuuriministeriön veikkausvoittovaroista kustantama julkaisu.
- THL 2018. Aikuisväestön terveystiettyminen. Viitattu 16.4.2018. <https://findikaattori.fi/fi/63>
- THL. 2017a. Kouluterveyskyselyn tulokset. Indikaattori: Vähintään tunnin päivässä liikkuvat. Viitattu 16.4.2018. <https://www.thl.fi>.
- THL. 2017b. Kouluterveyskyselyn tulokset. Indikaattori: Harrastaa liikuntaa omatoimisesti lähes päivittäin. Viitattu 16.4.2018. <https://www.thl.fi>.
- Tilastokeskus 2018. Väestö. Viitattu 3.8.2018. <http://www.tilastokeskus.fi>
- Uimahalliportaali. 2018. Viitattu 16.7.2018. <http://uimahallit.vtt.fi>
- UKK-instituutti. 2018a. Terveystiettyminen. Liikuntapiirakka. Viitattu 14.4.2018. <http://www.ukkinstituutti.fi/liikUKKuntapiirakka/liikuntapiirakka-aikuisille>.
- UKK-instituutti. 2018b. Terveystiettyminen. Liikuntapiirakka. Viitattu 14.4.2018. http://www.ukkinstituutti.fi/liikuntapiirakka/liikuntapiirakka_yli_65-vuotiaille.
- Vaasan kaupunki 1984. Vaasan kaupungin liikuntasuunnitelma vuosille 1985–2000.
- Vaasan kaupunki 2017a. Vaasan kaupungin strategia 2018–2021. Viitattu 1.9.2018. <https://www.vaasa.fi>
- Vaasan kaupunki 2018a. Liikuntapalveluiden toimintakertomukset 2010–2018.
- Vaasan kaupunki 2018b. Väestö ja muuttoliike. Viitattu 1.9.2018. <https://www.vaasa.fi>.
- Vaasan kaupunki 2018c. Tietoa taskuun 2018. Viitattu 1.9.2018. <https://www.vaasa.fi>.
- Vaasan kaupunki 2018d. Tilastopalveluiden tilastoja 2018.
- Vaasan kaupunki. 2010. Vaasa – Suomen luonnollisin liikuntakaupunki. Liikuntapoliittinen ohjelma 2011–2020.

- Vaasan kaupunki. 2013. Vaasan kaupungin tilinpäätös 2012. Kaupunginhallitus 27.3.2013.
- Vaasan kaupunki. 2017b. Vaasan kaupungin tilinpäätös 2017. Kaupunginvaltuusto 12.6.2017.
- Vaasanseudun Areenat 2018. Vaasanseudun Areenat kuntayhtymän investointiraportti 2004–2017.
- Valli, R. 2007. Mitä numerot kertovat. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 187–188.
- Valtion liikuntaneuvosto. 2018. Valtion liikuntaneuvoston jaostot. Viitattu 5.8.2018.
<http://www.liikuntaneuvosto.fi/>
- Valtioneuvoston asetus liikunnan edistämisestä 550/2015. Viitattu 14.3.2018.
<https://www.finlex.fi>
- Valtioneuvoston kanslia. 2003. Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelma 24.6.2003.
- Valtioneuvoston kanslia. 2007. Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelma 19.4.2007. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Valtioneuvoston kanslia. 2011. Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 22.6.2011. Hallituksen julkaisusarja 1/2011.
- Valtioneuvoston kanslia. 2015. Ratkaisujen Suomi. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015. Hallituksen julkaisusarja 10/2015.
- Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

LIITTEET

LIITE 1. Liikuntapaikkojen luokittelu Lipas-tietokannassa 11.1.2017 (Jyväskylän yliopisto 2018.)

Koodi	Liikuntapaikkatyyppi	Tarkenne
1120	Lähiliikuntapaikka	Lähiliikuntapaikka on tarkoitettu päivittäiseen ulkoiluun ja liikuntaan. Se sijaitsee asutuksen välittömässä läheisyydessä, on pienimuotoinen ja alueelle on vapaa pääsy. Yleensä tarjolla on erilaisia suorituspaikkoja. Lisätietoihin jos on koulun piha, päiväkodin piha, suorituspaikat jne.
1210	Yleisurheilun harjoitusalue	Yleisurheilun harjoitteluun soveltuvia suorituspaikkoja, esim. kenttä, ratoja, tai eri lajien suorituspaikkoja. Myös yksittäiset suorituspaikat.
1220	Yleisurheilukenttä	Hyvin varusteltu yleisurheilukenttä, kiertävät radat (400m). Kenttä, ratoja ja yleisurheilun suorituspaikkoja. Myös kisakäyttö mahdollinen.
1340	Pallokenttä	Palloiluun tarkoitettu kenttä. Hiekka, nurmi, hiekkatekonurmi tms., koko vaihtelee. Yksi tai useampi palloilulaji mahdollista. Kevyt poistettava kate mahdollinen.
1520	Luistelukenttä	Luisteluun tarkoitettu kenttä. Jäädytetään talvisin.
1530	Kaukalo	Luisteluun, jääkiekkoon, kaukalopalloon jne. tarkoitettu kaukalo. Mahdollinen kesäkäyttö ominaisuustietoihin.
2110	Kuntokeskus	Erlaisia liikuntapalveluita ja tiloja sisältävä kuntoilukeskus, esim. kuntosali, ryhmäliikuntatiloja jne.
2120	Kuntosali	Liikuntatila jossa on useita kuntosalilaitteita pysyvästi sijoitettuna. Tilan koko ja laitteiden määrä kerrotaan ominaisuustiedoissa.
2150	Liikuntasali	Muun rakennuksen yhteydessä oleva liikuntatila. Salin koko vaihtelee alle 300 neliöstä noin 750 neliöön.
2210	Liikuntahalli	Liikuntahalli on rakennus, jossa on useita liikuntatiloja. Koko vaihtelee noin 750-4999 neliön välillä. Useiden lajien liikuntatiloja.
2220	Monitoimihalli / areena	Monitoimihalli on suuri liikuntatila, joka on merkittävä monien lajien kilpailupaikka ja kooltaan suurempi kuin ≥ 5000 m ²
2510	Harjoitusjäähalli	Jäähalli, kenttien määrä ominaisuustietoihin. Lämmitys, pukukopit yms. ominaisuustietoihin.
2520	Kilpajäähalli	Katsomo on, katsomon koko määritellään ominaisuustiedoissa. Kenttien määrät yms. ominaisuuksiin.
3110	Uimahalli	Halli jossa on yksi tai useampia uima- altaita. Altaiden määrä ja vesipinta-ala kysytään ominaisuustiedoissa.
4401	Kuntorata	Kuntoiluun tarkoitettu liikuntareitti asutuksen läheisyydessä. Usein ainakin osittain valaistu.
4402	Latu	Hiihtoon tarkoitettu reitti. Hiihtotyylit kerrotaan ominaisuustiedoissa. Sama reitti voi olla myös kuntorata kesäisin.

LIITE 2. Vaasan liikuntasalit 18.6.2018 (Lähde: Jyväskylän yliopisto 2018.)

Liikuntapaikan nimi	Ylläpitäjä	Omistaja	Pinta-ala (m2)
Variskan liikuntasali	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	803
Vamia Hansa-kampuksen liikuntasali	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	748
Savilahden yhtenäiskoulun liikuntasali	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	725
Vamia Sampo-kampuksen liikuntasali	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	612
Isolahden koulun liikuntasali	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	610
Suvilahden koulun liikuntasali	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	598
Borgaregatan skolans gymnastiksal	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	440
Länsimetsän koulun liikuntasali	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	400
Merenkurkun koulun liikuntasali	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	368
Huutoniemen koulun liikuntasali	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	365
Sundom skolans gymnastiksal	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	362
Vikinga skolans gymnastiksal	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	350
Hietalahden koulun liikuntasali	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	347
Onkilahden yhtenäiskoulun V-kiinteistön liikuntasali	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	290
Nummen koulun liikuntasali	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	274
Merikaarron koulun liikuntasali	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	269
Tervajoen koulun liikuntasali	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	267
Vanhan Vaasan koulun liikuntasali	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	264
Gerby skolans gymnastiksal	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	258
Onkilahden yhtenäiskoulun A-kiinteistön liikuntasali	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	253
Haga skolans gymnastiksal	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	240
Lyseon lukion V-kiinteistön liikuntasali	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	217
Keskuskoulun juhlasali	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	199
Vaasan Rudolf Steiner-koulun alaliikuntasali	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	195
Keskuskoulun liikuntasali	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	190
Lyseon lukion K-kiinteistön liikuntasali	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	180
Tervis liikuntasali	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	158
Lyseon lukion K-kiinteistön peilisali	Kunta / liikuntatoimi	Kunta	85
Onkilahden yhtenäiskoulun O-kiinteistön tanssi- ja liikuntasali	Kunta / muu	Kunta	348
Vaasa-opiston liikuntasali	Kunta / muu	Kunta	275
Ristikan liikuntasali	Kunta / muu	Kunta	228
Kulttuuritalo Fanny	Kunta / muu	Kunta	204
Vaasan Rudolf Steiner-koulun yläliikuntasali	Kunta / muu	Kunta	198
Nuorisotalo Kyrölä	Kunta / muu	Kunta	135
Toukolan Nuorisoseura	Yksityinen / yhdistys	Yhdistys	
VÖS grundskolans gymnastiksal	Yksityinen / säätiö	Valtio	600
VÖS gymnasiet estrada	Yksityinen / säätiö	Valtio	364
Academill D6 gymnastiksal	Yksityinen / säätiö	Valtio	250

LIITE 3. Vaasan pallokentät 18.6.2018 (Jyväskylän yliopisto 2018.)

Liikuntapaikan nimi	Ylläpitäjä	Omistaja	Pinta-ala (m2)	Pintamateriaali
Sundomin kaukalon tekonurmikenttä	Yksityinen / yhdistys	Kunta	1248,	Hiekkatekonurmi
Radiotien hiekkakenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	6000,	Kivituhka
Alkulan hiekkakenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	6000,	Kivituhka
Huutoniemen hiekkakenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	6000,	Kivituhka
Nummen koulun hiekkakenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	4200,	Kivituhka
Borgaregatan skolans grusplan	Kunta / tekninen toimi	Kunta	4032,	Kivituhka
Variskan hiekkakenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	3496,	Kivituhka
Savilahden alakoulun hiekkakenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	3300,	Kivituhka
Ristinummen hiekkakenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	3200,	Kivituhka
Suvilahden koulun hiekkakenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	2400,	Kivituhka
Metsäkallion lähikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	2400,	Kivituhka
Gerbyn hiekkakenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	2400,	Kivituhka
Länsimetsän lähikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	2112,	Kivituhka
Vöyrinkaupungin lähikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1944,	Kivituhka
Teeriniemen lähikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1700,	Kivituhka
Hietalahden koulun hiekkakenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1680,	Kivituhka
Kirjastonpuiston lähikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1296,	Kivituhka
Asevelikylän lähikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1292,	Kivituhka
Tuulitien lähikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1260,	Kivituhka
Patteriniemen hiekkakenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1200,	Kivituhka
Sundom skolans grusplan	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1176,	Kivituhka
Gerby skolans närplan	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1040,	Kivituhka
Pukinjärven lähikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1008,	Kivituhka
Kuokkamiehentien lähikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	961,	Kivituhka
Vaskiluodon lähikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	832,	Kivituhka
Kasarmintorin lähikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	780,	Kivituhka
Huvikummun päiväkodin lähikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	760,	Kivituhka
Klemetinkadun lähikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	648,	Kivituhka
Korkeamäen lähikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	576,	Kivituhka
Rajarinteen lähikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	560,	Kivituhka
Tiilismaantien lähikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	528,	Kivituhka
Pappilanmäen lähikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	512,	Kivituhka
Sundin lähikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	468,	Kivituhka
Höstveden lähikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	450,	Kivituhka
Edvininpolun lähikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	364,	Kivituhka
Setterbergin puiston lähikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	336,	Kivituhka
Purolan lähikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	288,	Kivituhka
Sundom Arena iso nurmikenttä	Yksityinen / yhdistys	Kunta	6656,	Nurmi
Huutoniemen nurmikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	6000,	Nurmi
Vaskiluodon nurmikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	6000,	Nurmi
Silmukkatien nurmikenttä 1	Kunta / tekninen toimi	Kunta	6000,	Nurmi
Silmukkatien nurmikenttä 2	Kunta / tekninen toimi	Kunta	6000,	Nurmi
Gerbyn nurmikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	5400,	Nurmi
MTV nurmikenttä 9	Kunta / tekninen toimi	Kunta	5400,	Nurmi
MTV nurmikenttä 8	Kunta / tekninen toimi	Kunta	5400,	Nurmi
MTV nurmikenttä 10	Kunta / tekninen toimi	Kunta	5400,	Nurmi

Merikaarron nurmikenttä	Yksityinen / yhdistys	Kunta	5096,	Nurmi
Fc Sportin nurmikenttä	Yksityinen / yhdistys	Kunta	4416,	Nurmi
Sorsatien nurmikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	3500,	Nurmi
Vanhan Vaasan nurmikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	3096,	Nurmi
MTV nurmikenttä 11	Kunta / tekninen toimi	Kunta	2925,	Nurmi
MTV nurmikenttä 12	Kunta / tekninen toimi	Kunta	2925,	Nurmi
Länsimetsän nurmikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	2400,	Nurmi
MTV nurmikenttä 5	Kunta / tekninen toimi	Kunta	2400,	Nurmi
MTV nurmikenttä 2	Kunta / tekninen toimi	Kunta	2400,	Nurmi
Sundom pieni nurmikenttä 1	Yksityinen / yhdistys	Kunta	2400,	Nurmi
MTV nurmikenttä 1	Kunta / tekninen toimi	Kunta	2400,	Nurmi
MTV nurmikenttä 3	Kunta / tekninen toimi	Kunta	2400,	Nurmi
MTV nurmikenttä 4	Kunta / tekninen toimi	Kunta	2400,	Nurmi
MTV nurmikenttä 6	Kunta / tekninen toimi	Kunta	2400,	Nurmi
MTV nurmikenttä 7	Kunta / tekninen toimi	Kunta	2400,	Nurmi
Sundomin pieni nurmikenttä 2	Yksityinen / yhdistys	Kunta	2400,	Nurmi
Asevelikyylän nurmikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1856,	Nurmi
Strömsön nurmikenttä	Yksityinen / yhdistys	Kunta	1632,	Nurmi
Aaltopuiston nurmikenttä 1	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1248,	Nurmi
Aaltopuiston nurmikenttä 2	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1248,	Nurmi
MTV nurmikentät 14-15	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1200,	Nurmi
MTV nurmikenttä 13	Kunta / tekninen toimi	Kunta	600,	Nurmi
Leivonkadun lähikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	312,	Nurmi
Savilahden yläkoulun hiekkakenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1288,	Sora
Variskan koulun tekonurmikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	6400,	Tekonurmi
Västervikin iso tekonurmikenttä	Yksityinen / yhdistys	Rekisteröity yhdistys	6400,	Tekonurmi
Isolahden tekonurmikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	5760,	Tekonurmi
Västervikin pieni tekonurmikenttä	Yksityinen / yhdistys	Rekisteröity yhdistys	3500,	Tekonurmi
Ehnavallenin tekonurmikenttä	Yksityinen / yhdistys	Rekisteröity yhdistys	3150,	Tekonurmi
Vöyrinkaupungin tekonurmikenttä 1	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1350,	Tekonurmi
Vöyrinkaupungin tekonurmikenttä 2	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1350,	Tekonurmi
Kasarmintorin tekonurmikenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1350,	Tekonurmi

LIITE 4. Vaasan kuntoradat ja ladut 18.6.2018 (Jyväskylän yliopisto 2018.)

Liikuntapaikan nimi	Liikuntapaikkatyyppi	Ylläpitäjä	Omistaja	Pituus (km)
Öjbergetin kuntorata	Kuntorata	Kunta / tekninen toimi	Kunta	8,0
Saarenpään kuntorata	Kuntorata	Kunta / tekninen toimi	Kunta	5,0
Vaskiluodon kuntorata	Kuntorata	Kunta / tekninen toimi	Kunta	3,1
Gerbyn kuntorata	Kuntorata	Kunta / tekninen toimi	Kunta	2,8
Metsäkallion kuntorata	Kuntorata	Kunta / tekninen toimi	Kunta	2,7
Ämmänmäen kuntorata	Kuntorata	Kunta / tekninen toimi	Kunta	2,7
Etelärinteen kuntorata	Kuntorata	Kunta / tekninen toimi	Kunta	2,4
Asevelikylän kuntorata	Kuntorata	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1,3
Huutoniemen kuntorata	Kuntorata	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1,1
Suvilahden kuntorata	Kuntorata	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1,0
Hietalahden kuntorata	Kuntorata	Kunta / tekninen toimi	Kunta	0,8
Palosaaren kuntorata	Kuntorata	Kunta / tekninen toimi	Kunta	0,6
Saarenpään latuverkosto	Latu	Kunta / tekninen toimi	Kunta	30,0
Pilvilammen latuverkosto	Latu	Yksityinen / yhdistys	Kunta	28,0
Öjbergetin latuverkosto	Latu	Kunta / tekninen toimi	Kunta	7,0
Vaskiluodon kuntoradan latu	Latu	Kunta / tekninen toimi	Kunta	3,1
Gerbyn kuntoradan latu	Latu	Kunta / tekninen toimi	Kunta	2,8
Metsäkallion kuntoradan latu	Latu	Kunta / tekninen toimi	Kunta	2,7
Ämmänmäen kuntoradan latu	Latu	Kunta / tekninen toimi	Kunta	2,7
Etelärinteen kuntoradan latu	Latu	Kunta / tekninen toimi	Kunta	2,4
Monitoimiviheriön latu	Latu	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1,6
Itämelaniemen latu	Latu	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1,6
Asevelikylän kuntoradan latu	Latu	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1,3
Hietalahden kuntoradan latu	Latu	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1,3
Huutoniemen kuntoradan latu	Latu	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1,1
Suvilahden kuntoradan latu	Latu	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1,0
Palosaaren urheilukentän latu	Latu	Kunta / tekninen toimi	Kunta	0,6
Ämmänki-Pilvilampi yhdyslatu	Latu	Kunta / tekninen toimi	Kunta	
Alkulan lähilatu	Latu	Kunta / tekninen toimi	Kunta	
Nummen lähilatu	Latu	Kunta / tekninen toimi	Kunta	

LIITE 5. Vaasan kaukalot ja luistelukentät 18.6.2018 (Jyväskylän yliopisto 2018.)

Liikuntapaikan nimi	Liikuntapaikkatyyppi	Ylläpitäjä	Omistaja	Pinta-ala (m2)
Variskan kaukalo	Kaukalo	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1800,
Palosaaren kaukalo	Kaukalo	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1624,
Hietalahden pesäpallostadionin kaukalo	Kaukalo	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1624,
Isolahden kaukalo	Kaukalo	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1624,
Huutoniemen kaukalo	Kaukalo	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1624,
Vöyrinkaupungin kaukalo	Kaukalo	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1540,
Savilahden yläkoulun kaukalo	Kaukalo	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1404,
Sundom ishockeyrink	Kaukalo	Yksityinen / yhdistys	Kunta	1248,
Länsimetsän kaukalo	Kaukalo	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1222,
Gerbyn kaukalo	Kaukalo	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1107,
Tervajoen koulun kaukalo	Kaukalo	Kunta / tekninen toimi	Kunta	703,
Savilahden alakoulun kaukalo	Kaukalo	Kunta / tekninen toimi	Kunta	666,
Merikaarron koulun kaukalo	Kaukalo	Kunta / tekninen toimi	Kunta	648,
Hietalahden pesäpallostadionin luistelualue	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	4992,
Alkulan luistelualue	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	4500,
Huutoniemen luistelualue	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	4500,
Vöyrinkaupungin luistelualue	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	3871,
Nummen koulun luistelualue	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	3850,
Borgaregatan skolans skridskoplan	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	3397,
Savilahden alakoulun luistelualue	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	2925,
Suvilahden koulun luistelualue	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1815,
Isolahden koulun luistelualue	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1740,
Teeriniemen luistelukenttä	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1305,
Kirjastonpuiston luistelukenttä	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1296,
Asevelikylän luistelukenttä	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1292,
Hietalahden koulun luistelukenttä	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1275,
Tuulitien luistelukenttä	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1260,
Patteriniemen luistelukenttä	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1200,
Sundom skolans skridskoplan	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1176,
Gerbyn luistelualue	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	1140,
Kuokkamiehentien luistelukenttä	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	961,
Vaskiluodon luistelukenttä	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	832,
Huvikummun päiväkodin luistelukenttä	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	760,
Ristinummen luistelukenttä	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	700,
Klemetinkadun luistelukenttä	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	648,
Onkilahden laivapuiston luistelukenttä	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	640,
Koskisuon luistelukenttä	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	600,
Korkeamäen luistelukenttä	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	576,
Rajarinteen luistelukenttä	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	560,
Tiilismaantien luistelukenttä	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	528,
Pappilanmäen luistelukenttä	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	512,
Sundin luistelukenttä	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	468,
Höstveden luistelukenttä	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	450,
Setterbergin puiston luistelukenttä	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	336,
Purolan luistelukenttä	Luistelukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta	288,

LIITE 6. Muut tutkimukseen valitut liikuntapaikat 18.6.2018 (Jyväskylän yliopisto 2018.)

Liikuntapaikan nimi	Liikuntapaikkatyyppi	Ylläpitäjä	Omistaja
Vaasan Sähkö Areena - Harjoitushalli	Harjoitusjäähalli	Kunta / muu	Kunta
Vaasan Sähkö Areena	Kilpajäähalli	Kunta / muu	Kunta
Wasa Sports Club	Kuntokeskus	Yksityinen / yritys	Yritys
EasyFit Vaasa	Kuntokeskus	Yksityinen / yritys	Yritys
LadyLine Vaasa Ritz	Kuntokeskus	Yksityinen / yritys	Yritys
Wasamove kuntokeskus	Kuntokeskus	Yksityinen / yritys	Yritys
Wasa Sports Club Ladies Club & Spa	Kuntokeskus	Yksityinen / yritys	Yritys
EasyFit Royal Vaasa	Kuntokeskus	Yksityinen / yritys	Yritys
WAW Wellness Planet	Kuntokeskus	Yksityinen / yritys	Yritys
Kuntosali Brando Gym	Kuntosali	Yksityinen / yritys	Yritys
Wasa Gym House	Kuntosali	Yksityinen / yritys	Yritys
FIT1 Fitnessclub Vaasa	Kuntosali	Yksityinen / yritys	Yritys
Vaasan Tennis Center - Kuntosali	Kuntosali	Yksityinen / yritys	Yritys
Vaasan uimahallin kuntosali	Kuntosali	Kunta / liikuntatoimi	Kunta
Hietalahden kuntotalo	Kuntosali	Kunta / liikuntatoimi	Rekisteröity yhdistys
Amazing Family Gym Sundom	Kuntosali	Yksityinen / yritys	Yritys
CrossFit SixtyFive100	Kuntosali	Yksityinen / yritys	Yritys
Fysiokipinä	Kuntosali	Yksityinen / yritys	Yritys
Fitness24Seven	Kuntosali	Yksityinen / yritys	Yritys
Vaasan Sähkö Areena - Kuntosali	Kuntosali	Kunta / muu	Kunta
Amazing Family Gym Runsor	Kuntosali	Yksityinen / yritys	Yritys
Lyseon lukion V-kiinteistön kuntosali	Kuntosali	Kunta / liikuntatoimi	Kunta
Elisa Stadionin kuntosali	Kuntosali	Kunta / muu	Kunta
Vaasan Urheilukeskus	Liikuntahalli	Kunta / liikuntatoimi	Kunta
Urheiluhalli	Liikuntahalli	Kunta / liikuntatoimi	Kunta
Vaasan Tennis Center	Liikuntahalli	Yksityinen / yritys	Yritys
Länsimetsän koulun lähiliikuntapaikka	Lähiliikuntapaikka	Kunta / tekninen toimi	Kunta
Metsäkallion lähiliikuntapaikka	Lähiliikuntapaikka	Kunta / tekninen toimi	Kunta
Huutoniemen koulun lähiliikuntapaikka	Lähiliikuntapaikka	Kunta / tekninen toimi	Kunta
Variskan koulun lähiliikuntapaikka	Lähiliikuntapaikka	Kunta / tekninen toimi	Kunta
Poraajanpolun lähiliikuntapaikka	Lähiliikuntapaikka	Kunta / tekninen toimi	Kunta
Isolahden koulun lähiliikuntapaikka	Lähiliikuntapaikka	Kunta / tekninen toimi	Kunta
Suvilahden koulun lähiliikuntapaikka	Lähiliikuntapaikka	Kunta / tekninen toimi	Kunta
Alkulan lähiliikuntapaikka	Lähiliikuntapaikka	Kunta / tekninen toimi	Kunta
Gerby skolans näriddrottsplats	Lähiliikuntapaikka	Kunta / tekninen toimi	Kunta
Onkilahden yhtenäiskoulun lähiliikuntapaikka	Lähiliikuntapaikka	Kunta / tekninen toimi	Kunta
Nummen lähiliikunta-alue	Lähiliikuntapaikka	Kunta / tekninen toimi	Kunta
Savilahden yhtenäiskoulun lähiliikunta-alue	Lähiliikuntapaikka	Kunta / tekninen toimi	Kunta
Vaasan uimahalli	Uimahalli	Kunta / liikuntatoimi	Kunta
Kyrölän kenttä	Yleisurheilukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta
Kaarlen kenttä	Yleisurheilukenttä	Kunta / tekninen toimi	Kunta
Palosaaren urheilukenttä	Yleisurheilun harjoitusalue	Kunta / tekninen toimi	Kunta